

Møte fredag den 9. januar 2009 kl. 10

President: Carl I. Hagen

Dagsorden (nr. 39):

1. Interpellasjon fra representanten Vigdis Giltun til helse- og omsorgsministeren:

«Mange pasienter opplever lange ventetider både for å få stilt diagnose og for å få behandling. Ifølge pasientrettighetsloven skal ventetiden være forsvarlig, men mange opplever allikevel at ventetiden kan føre til en forverring av sykdommen, lang sykemeldingsperiode, uførhet og i ytterste konsekvens tap av liv. De helsemessige konsekvensene av lange ventetider er lite omtalt, men det er en stor ekstrabelastning for den som venter på å komme i gang med en behandling. I Frankrike er ventetider på behandling et ukjent begrep. Dette burde også være mulig i Norge, hvis det offentlige hadde vært villige til å ta i bruk tilgjengelig kapasitet og gi pasientene rett til å velge hvor behandlingen ble utført.

Blir ventetider i helsesektoren brukt som et virkemiddel for å begrense bruk av offentlig betalte helse-tjenester, eller kan statsråden forsikre at det som omtales som forsvarlig ventetid ikke fører til at syke blir sykere mens de venter?»

2. Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til olje- og energiministeren:

«Kraftforedlende industri skaper store verdier for nasjonen. Norsk industri er blant verdens mest miljøvennlige og energigjerrige. Den er en stor eksportnæring, som foredler våre energiressurser og er sterk på FoU-arbeid. Det er viktig at den gis konkurransedyktige rammebetingelser, slik at bedrifter som drives godt i internasjonal sammenheng også kan drives lønnsomt i Norge. Som energinasjon har Norge alle forutsetninger for å gi industrien forutsigbare og gode rammevilkår. En avklaring rundt et industrikraftregime kan utløse betydelige investeringer i Norge. Industrien har selv spilt inn den «franske industrikraftmodellen» som en ønsket ordning. En slik modell gjør det mulig for industrien å skaffe seg kraft til en pris tilnærmet lik produksjonspris. Det er derfor viktig at myndighetene legger til rette for en slik ordning.

Kan Regjeringen gi noen garantier overfor industrien om at et industrikraftregime blir etablert?»

3. Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til miljø- og utviklingsministeren:

«Norsk industri er blant verdens mest miljøvennlige. En sterk industriklynge, med innovative ingeniører og ledere, har utviklet produksjons- og rensemetoder som gjør at både energibruk og uønskede utslipp er blant verdens laveste. Mange av disse metodene er i seg selv blitt eksportprodukter. Norsk industri er åpenbart en del av løsningen for å redusere globale CO₂-utslipp, men industrien må ha tillit til at de i framtiden ikke pålegges store ekstrakostnader i forhold til sine konkurrenter. Regjeringens signaler om ikke å tildele vederlagsfrie klimavoter etter 2012 er uheldig, siden

EU nå signaliserer flere gratiskvoter. Selv om det først gjøres vedtak om dette i neste stortingsperiode, skaper Regjeringens signal usikkerhet. Industrien blir dermed mer tilbakeholden med å gjøre investeringer.

Kan statsråden gi en prinsipiell avklaring om at klimakvoter i Norge skal tildeles på nivå med EU etter 2012?»

4. Interpellasjon fra representanten Anders Anundsen til kunnskapsministeren:

«Flere medier melder om store kutt i skolens budsjetter i mange av landets kommuner, og flere av kommunene legger ned skoler og kutter i lærerstillinger uten at dette er basert på faglige begrunnelser, men på grunn av dårlig økonomi. Dette vil trolig i stor grad gå ut over elevenes rett til tilpasset opplæring. Utdanningsforbundet, Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnskolen går sammen om å true med aksjoner, og Utdanningsforbundet uttaler til nettavisen E24 den 20. november at de mener at Regjeringen må gripe inn og at de må øremerke pengene til skole slik at skolen skjermes mot finanskrisen.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å hindre at elevenes rett til tilpasset opplæring ikke svekkes ytterligere som følge av Regjeringens politikk overfor kommunene?»

5. Referat

Presidenten: Fra Senterpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om velferdspolisjon for representanten Rune J. Skjælaaen i tiden fra og med 9. januar til og med 15. januar.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Sigrid Brattabø *Handegard*, innkalles for å møte i tiden fra og med 13. januar til og med 15. februar.

Sak nr. 1 [10:00:50]

Interpellasjon fra representanten Vigdis Giltun til helse- og omsorgsministeren:

«Mange pasienter opplever lange ventetider både for å få stilt diagnose og for å få behandling. Ifølge pasientrettighetsloven skal ventetiden være forsvarlig, men mange opplever allikevel at ventetiden kan føre til en forverring av sykdommen, lang sykemeldingsperiode, uførhet og i ytterste konsekvens tap av liv. De helsemessige konsekvensene av lange ventetider er lite omtalt, men det er en stor ekstrabelastning for den som venter på å komme i gang med en behandling. I Frankrike er ventetider på behandling et ukjent begrep. Dette burde også være mulig i Norge, hvis det offentlige hadde vært villige til å ta i bruk tilgjengelig kapasitet og gi pasientene rett til å velge hvor behandlingen ble utført.

Blir ventetider i helsesektoren brukt som et virkemiddel for å begrense bruk av offentlig betalte helsetjenester, eller kan statsråden forsikre at det som omtales som

forsvarlig ventetid ikke fører til at syke blir sykere mens de venter?»

Vigdis Giltun (FrP) [10:02:19]: Lang ventetid for å få behandling er et tilbakevendende tema, og ventetidene har stor betydning for hvordan det offentlige helsetilbudet oppfattes blant folk. Men det har også i mange tilfeller stor betydning for pasientens mulighet til helbredelse og for pasientens framtidige helsetilstand.

I en rapport som er utarbeidet av McKenzie, framgår det at Frankrike er det landet som ikke opererer med ventelister. Dette fikk jeg også bekreftet av franske myndigheter i høst, da Fremskrittspartiets helsefraksjon besøkte Paris. De forstod faktisk ikke spørsmålet da vi spurte om hvor lange ventelister de hadde for forskjellige pasientgrupper. I Frankrike får pasientene fortløpende behandling etter behov, og den eneste ventetiden det var snakk om, var helt nødvendige forberedelser til eventuell operasjon eller annen behandling.

Nå sier ikke jeg at Norge nødvendigvis skal kopiere den franske helsemodellen. De har også store samhandlingsproblemer og andre problemer, og har derfor nylig vedtatt en ny organisering av helsetjenestene for å forbedre den problematikken. Men det viser i hvert fall at det er mulig å ha et offentlig helsetilbud uten ventelister, og at ventelister ikke er et nødvendig onde!

Når det gjelder pasienters rett til å få utredet sin tilstand, dvs. retten til å komme til utredning og diagnostikk, er det ofte et uteglemt tema, og her har pasientene i dag altfor dårlige rettigheter.

Pasienter som venter på nødvendig utredning og diagnostikk, har en uavklart tilstand, og uvissheten i seg selv kan i mange tilfeller være en stor belastning. Ved siden av frustrasjon, usikkerhet og lidelse hos de pasientene som rammes, koster venting svært mye i form av lange sykmeldinger, purringer og uproduktiv sortering og administrasjon av disse diagnostikkøene. Det fører også til unødig medisinerbruk, ofte av vanedannende medikamenter. Dette oppleves ikke bedre når man vet at en diagnostisk utredning i seg selv ofte koster mindre enn en halv dags sykelønn.

Hvis pasientens fastlege på medisinsk-faglig grunnlag mener at det bør iverksettes en spesialistutredning eller foretas en røntgenundersøkelse i løpet av f.eks. én uke, burde legen kunne gi pasienten den rettigheten.

For å imøtekomme pasientenes behov bør det etter min mening inngås avtaler mellom røntgeninstitutter, laboratorier og RHF uten volumbegrensinger, eller det kan løses slik Fremskrittspartiet primært ønsker det, ved at Navtakstene sammen med egenandel igjen blir tilstrekkelige til å dekke marginalkostnadene.

Hva er så forsvarlig ventetid? Forsvarlig ventetid for behandling av sykdom skal fastsettes på faglig grunnlag, men så lenge pasienten har uavklarte symptomer og tegn, finnes det ikke noe faglig grunnlag for en slik prioritering. Et annet problem er at ventetid for behandling blir beregnet som antall døgn fra henvisning, der diagnose er registrert og kjent hos behandlende institusjon, til første gangs innleggelse for behandling. Det sies hel-

ler ikke noe om når behandlingen skal være gjennomført.

Mange pasienter må vente i flere måneder på radiologiske undersøkelser hvis det ikke anses å være akuttifeller som haster. Det viser seg allikevel at mange av dem som har de alvorligste lidelsene, er blant dem som har ventet lenge.

En erfaren radiolog ved et privat røntgeninstitutt har beskrevet situasjonen slik:

«I løpet av ti måneder i 2008 ble det påvist over 160 nye tilfelle av kreft og metastaser. Alle undersøkelsestyper var involvert. De hyppigste kreftformene de påviste var brystkreft, lungekreft, tarmkreft, kreft i lymfekjertlene og metastaser. En gjennomgang av disse henvisningene viser at det kun ved halvparten av henvisningene var mulig på forhånd å ane at det kunne dreie seg om kreft, de andre var så uspesifikke at det ikke var mulig å prioritere fram. Radiologene forsøker etter beste evne og medisinsk skjønn å prioritere rett til undersøkelse og med kortest mulig ventetid, men dette er altså et veldig vanskelig felt å følge opp.»

Enkelt sagt er det ikke mulig å gi pasientene en forsvarlig prioritering bare ut fra en henvisning. I ett av to tilfeller hvor man oppdaget kreft, var det ingen indikasjoner på kreft før pasienten var undersøkt. Det er bl.a. derfor det er så alvorlig at ventelistene er så lange som de er nå. Selv om såkalte øyeblikkelig hjelp-pasienter alltid blir undersøkt uten eller med minimal ventetid, vet man rett og slett ikke om disse tilfellene er av alvorlig karakter.

Muskel- og skjelettlidelser er i dag en av de vanligste årsakene til sykmelding og uførhet.

Overlege Ivar Rossvoll fra Trondheim har sett på dette med ventetider i en doktoravhandling ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. I doktoravhandlingen framkom det at mange som ventet på kirurgisk behandling av lidelser i muskel- og skjelettsystemet, hadde betydelige smerter og funksjonsnedsettelse, og at mange var arbeidsuføre på grunn av sykdommen. Det viste seg også at yrkesaktive som ventet på operasjon, hadde vært sykmeldt i deler av ventetiden, og ventetidens lengde virket inn på muligheten til å komme tilbake i arbeid etter operasjon. Sannsynligheten for å være tilbake i arbeid ett år etter operasjon var ni ganger mindre for sykmeldte pasienter som hadde ventet ett år på behandling, enn for dem som fikk behandling etter én måned.

Her vil selvsagt også tiden pasienten venter på å få stilt diagnose, spille inn. Hvis en pasient venter i flere måneder før en får diagnose, er dette også en del av ventetiden for pasienten og får betydning for om resultatet blir bra.

Når det gjelder psykiske lidelser, kjenner vi også til at det er mye ventetid. Mangel på faglig kompetanse og kapasitet fører til ventetid, men mangelen er ikke så stor som det framkommer. Det er mange private psykiatere og psykologer som ikke har avtaler.

NRK Nordland hadde i august et oppslag hvor en tilfittvalgt for fastlegene i Bodø, Raymond Dokmo, hadde uttalt til Avisen Nordland at det er opp til ett års ventetid fra de sender henvisning, og til pasienten får time hos psykolog, og at dersom Helse Nord hadde hatt avtale med

flere psykologer, ville situasjonen vært annerledes. Den tillitsvalgte for fastlegene uttalte:

«Men det er vel et økonomisk spørsmål, som med det meste i helsevesenet».

Konsekvensene kan bli store for pasienter som må vente lenge på psykologhjelp. Vi hører stadig om eksempler på alvorlig psykisk syke som ikke har fått behandling i tide, eller som ikke følges opp slik de skal etter behandling. Ventetid for behandling er i altfor mange tilfeller uforsvarlig og får alvorlige følger. Dette leser vi stadig om i avisen, og der leser vi om de mest dramatiske følgene, men dette er noe som skjer daglig: mangel på behandling og lange ventetider. Når det gjelder psykisk syke, skulle det nærmest ikke vært ventetid i det hele tatt. I veldig mange av disse tilfellene er det personer som trenger akutt behandling.

Rusmisbrukere er sikret utredning av sin helsetilstand innen 30 dager ifølge pasientrettighetsloven. Dette er en pasientgruppe som har vanskelig for å nyttiggjøre seg sine rettigheter, og det er en pasientgruppe som har behov for utredning og behandling når motivasjonen er til stede. Det er også en pasientgruppe hvor helsetilstanden helt klart blir dårligere når pasienten venter. Både den fysiske og den psykiske helsetilstanden blir dårligere. Dette er helt uholdbart for disse gruppene, og det rammer også hele familier.

Ventetider er ikke noe nytt i norsk helsevesen, men hvis det ikke finnes en fornuftig forklaring på hvorfor pasienter skal måtte vente på behandling, må målsettingen være å fjerne unødvendig venting. I den perioden vi har hatt en rød-grønn regjering, har ventetiden økt. Privat betaling har økt, og kjøp av private helseforsikringer har økt. Det kan umulig være i tråd med målsettingen som Regjeringen har satt seg i Soria Moria-erklæringen. Det virker som om ventetider benyttes som virkemiddel for å begrense offentlig betalte helsetjenester.

Jeg vil gjerne vite om statsråden mener at det er god helsepolitikk å opprettholde ordningen med helsekøer, eller hvordan han eventuelt tenker å kunne fjerne disse køene. Min mening er i hvert fall at helsekøer er et onde, at det ikke er til beste for pasienten, og at det heller ikke er samfunnsøkonomisk riktig. Det er feil bruk av penger, og det er feil bruk av medisinsk personale. Det må være en annen måte å gjøre det på, slik at man kan få slutt på dette problemet. Dette er et økende problem, både når det gjelder å få stilt diagnose og når det gjelder å få behandling.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [10:11:26]: Det er jo et veldig viktig og sentralt tema som tas opp i denne interpellasjonen. Jeg skal forsøke å besvare den gjennom å reflektere litt over noen av de tankene som vi nå gjør oss i forbindelse med arbeidet med samhandlingsreformen. Jeg føler at veldig mange av de spørsmålene som representanten Giltun er opptatt av i sin interpellasjon, er det vi nå jobber med. Slik sett har jeg også en anledning til å kunne gi en slags foreløpig tilbakemelding til Stortinget på hvor vi nå er i det reformarbeidet.

Jeg har lyst til å starte med å si at veldig ofte kan man få et inntrykk av at hovedutfordringen til Helse-Norge er

mangel på penger, at hovedutfordringen til sykehusene er mangel på penger, og hvis vi bare hadde bevilget mer, ville vi fått løst alle mulige problemer. Det ligger faktisk en betydelig grad av selvkritikk i denne uttalelsen, i den forstand at jeg fra denne talerstolen ofte har representert det synet selv – da i forrige fireårsperiode. Men så har jeg prøvd som helseminister å se på om det faktisk er slik at vedtakene i denne salen har sulteføret norske sykehus de siste årene. Slik er det jo ikke. Da staten overtok ansvaret for sykehusene i 2002, var det første statsbudsjettet som ble vedtatt, på 50 milliarder kr. Det statsbudsjettforslaget som ble fremmet av denne regjeringen i fjor høst, og som gjelder for 2009, er på 102 milliarder kr. I løpet av sju år er sykehusbudsjettet mer enn fordoblet. Nå er jeg klar over at dette er nominelle beløp, og at det har vært en prisstigning, noen pensjoner, litt oppgaveendringer osv., men uansett er det en enorm økning i bevilgningene til sykehus. Og husk at veksten bare fra 2008 til 2009 er på 6,5 milliarder kr – på ett år. Og husk at statens kostnader til fastlegeordninger årlig er på 2,5 milliarder kr. Det er altså nesten tre fastlegeordninger i vekst bare på sykehusbudsjettet på ett år. Jeg mener at utgangspunktet må være at vi ikke må gå rundt og tro at hvis nå jeg istedenfor 102 milliarder kr i budsjettet for i år, hadde foreslått 104 milliarder kr, hadde problemene vært borte, eller hvis jeg hadde fremmet 105 milliarder kr, hadde det virkelig vært greit. Vi har mer enn fordoblet på sju år, men problemene er der, utfordringene er der.

Jeg er helt enig i at bruken av private er en relevant problemstilling som vi skal ha med oss, men vi må heller ikke gå rundt og gjøre den enkle analysen at bare vi nå hadde åpnet opp litt mer for private, hadde Helse-Norges utfordringer forsvunnet som dugg for solen. Det blir en for enkel analyse. Det er en del av analysen, men det er en for enkel analyse.

Hva slags spor er det vi nå jobber etter for å se på noen av de mer strukturelle problemene som jeg mener vi har i Helse-Norge? Jeg må på den korte tiden jeg har, illustrere dette bare gjennom noen eksempler – dermed blir det ikke en fullstendig analyse, men en analyse gjennom noen eksempler. For eksempel hadde Aftenposten ved juletid et oppslag om at det ved sykehusene i Oslo i 2007 var 44 000 liggedøgn av ferdigbehandlede pasienter – 44 000 liggedøgn av ferdigbehandlede pasienter! Og de får ingen god pasientbehandling. Det er jo ikke slik at det å ligge på sykehus når en ikke trenger å ligge på sykehus, er god pasientbehandling. Det er tvert imot en dårlig pasientbehandling. For når en er ferdig på sykehuset, bør en videre i livet sitt, komme i gang med opptrening, rehabilitering osv., eller komme i gang med jobb igjen, hvis det er mulig. I stedet ligger en i sengen, og det eneste som skjer, er at legen, når visitten kommer om morgenen, spør: Jaså, er du her ennå? Og så går han bare videre. Det er ikke noe annet som skjer.

Da spør jeg meg: Hvorfor ligger de der, i Helse-Norges dyreste senger? Er det fordi Oslo kommune ikke vil ta ansvar for dem? Nei, i så måte har jeg tillit til byrådet i Oslo, jeg tror de oppriktig ønsker å gi sine innbyggere et tilbud i kommunen. Men de har ikke råd, de har ikke pen-

ger. Og så bruker samfunnet dobbelt så mye penger som det ville ha kostet å gi dem et tilbud i Oslo kommune, ved å ha dem liggende på sykehuset. Det er en strukturell feil, og en løser ikke det strukturelle problemet ved å tilby flere private sykehus. Det har ingenting med problemet å gjøre!

Det er helt åpenbart at det som er lønnsomt for pasienten og for samfunnet, er i strid med det systemet vi har organisert i helsevesenet. Vi bruker dobbelt så mye penger som vi trenger på visse pasienter, på å gi dårlig pasientbehandling. Det er åpenbart et problem. Men det største problemet er at for mange havner på sykehus.

Ta f.eks. en stor pasientgruppe, en stor sykdomsgruppe, som diabetespasientene. 250 000 mennesker i Norge har eller er i ferd med å utvikle diabetes type 2. Det skjer nesten ingenting, ingenting godt nok i hvert fall, innen forebygging. Der er det sikkert grunnlag for å kritisere Regjeringen, men jeg tror det først og fremst er grunnlag for å kritisere systemet. Det skjer for lite når det gjelder forebygging. Hvis en kommer til fastlegen og har forhøyede blodsukkerverdier, ja da har en forhøyede blodsukkerverdier. Det går jo ingen alarm! Vi er for dårlige på diagnostisering, og omtrent halvparten av dem som har diabetes type 2 i Norge, vet ikke engang at de har det. De går rundt med en livstruende sykdom uten å vite om det. Og selv etter at diagnosen er stilt, skjer det for lite. Derfor får sykdommen utvikle seg, og en får alvorlige komplikasjoner i form av nyresvikt, behov for dialyse, hjerteproblemer, amputasjonsproblemer osv. Det skjer en enorm økning i dialysebehandling i Norge. Løsningen på det problemet er ikke å bevilge enda mer til dialysebehandling eller å få inn noen private aktører som også kan gi dialysebehandling, slik at en kan velge hvem en skal få dialyse hos. Løsningen på det problemet er å sørge for at det å få diabetes, ikke fører til nyresvikt, eller aller helst å unngå at folk får diabetes. En må løse det problemet ved å bruke de økonomiske ressursene på en annen måte.

Derfor jobber vi nå etter to hovedspor i samhandlingsreformen. Jeg er ganske sikker på at representanten Lønning vil si som så at vi ikke kan løse alle problemer gjennom denne reformen. Det er sant. Men jeg tror vi kan starte arbeidet med å løse ganske mange problemer, starte arbeidet med å snu tenkningen i Helse-Norge gjennom det vi nå jobber med. Og da jobber vi etter to hovedspor. Det ene er at samhandlingsreformen får mer og mer preg av en storstilt kommunehelsetjenestereform, med langt flere fastleger. Vi må slutte å la antallet leger i sykehus vokse og vokse. Vi må få styring og kontroll med det, og de ledige stillingene må nå komme som fastlegehjelm i kommunene. I tillegg må fastlegene ha et mye større apparat rundt seg. De må kunne henvise til ernæringsfysiologer, til friskvernaktiviteter, til fysisk aktivitet. Det må altså være en tett oppfølging rundt de store pasientgruppene som har livsstilsrelaterte kroniske lidelser.

Vi må ha desentraliserte psykiatriske team. Det er en feil analyse, mener jeg, som representanten Giltun kommer med når hun sier at løsningen på ventetiden i psykiatrien er enda flere avtalespesialister. 85 pst. av ressursene i psykiatrien brukes i spesialisthelsetjenesten – alle

blir så syke at de trenger institusjonsplass eller en spesialist. Hvis vi får flere psykiatere eller psykologer nå, må vi bruke dem i kommunene, slik at folk får hjelp tidlig nok og ikke blir så syke at de trenger spesialisthelsetjenesten. Det er en så skjev fordeling av ressursene i det psykiske helsevernet.

Så vi jobber med en storstilt kommunehelsetjenestereform, med desentralisert psykiatri, desentralisert rusomsorg, betydelig flere fastleger, mye sterkere kommunal habilitering og rehabilitering og pålegg til fastlegene om å delta i allmenne offentlige oppgaver, som f.eks. skolehelsetjeneste, helsestasjonstjeneste og som sykehjemslege – alt det som svikter i kommunehelsetjenesten.

Det andre hovedsporet som vi jobber etter, er at det ikke bare holder å legge til rette for dette. Vi må også sørge for at det er lønnsomt for det rette nivået å gi pasienten rett behandling. Når man står i fare for å få diabetes, og vi ønsker at det skal settes inn et stort apparat rundt pasienten for å forhindre at diabetes fører til f.eks. nyresvikt, må det være lønnsomt for kommunen å gjøre det. I dag er det stikk motsatt. Hvis kommunen ikke gjør noe som helst overfor pasienten når han blir syk, sparer kommunen penger, og staten tar utgiftene i form av dialyse. Så de økonomiske incentivene er stikk motsatt av det vi ønsker i helsevesenet.

Derfor er det vi bryner hjernene våre mest på for tiden, å lage et økonomisk system som kan være et forslag til hvordan vi kan få snudd hele incentivstrukturen, slik at det er lønnsomt at folk ikke blir syke, istedenfor – som i dag – ikke å gjøre noe hvis man ligger an til å bli syk, fordi det er lønnsomt for sykehuset å få tak i pasienten, da man har innsatsstyrt finansiering, som gjør at man får 40 pst. av inntektene nettopp ved at folk blir syke, ikke ved at folk ikke blir syke.

Det var det jeg rakk, men det var godt å få sagt det.

Vigdis Giltun (FrP) [10:23:25]: Jeg må si jeg er mildest talt litt overrasket over statsrådens innlegg. Og han skal få slippe å vente på Lønning for å høre at dette ikke dreier seg om samhandling. Jeg lurte på om statsråden i det hele tatt har lest interpellasjonen og om han hørte innlegget mitt. Dette dreier seg om ventetider for pasienter som allerede er syke, som har henvendt seg til legen sin, og som venter på å få utredet sykdommen og få behandling. Det er et alvorlig tema, det er et alvorlig problem i helsevesenet vårt, og det dreier seg ikke om samhandling i første rekke, selv om det dreier seg om samhandling også. Men som jeg nevnte, har de i Frankrike samhandlingsproblemer. De har startet en ny organisering av helsetjenestene sine, men de har ikke hatt ventetider. Det er ventetidene jeg har ønsket å ta tak i med denne debatten, og jeg skulle ønske at denne salen kunne diskutere det temaet handler om, og ikke det statsråden er mest opptatt av for tiden, selv om det er et viktig tema.

Når det gjelder endringer som ble gjort i år, gjorde Regjeringen en endring ved at finansieringen ved de private laboratoriene og røntgeninstituttene ved årsskiftet ble lagt om til tilnærmet rammefinansiering via volumavtaler med de regionale helseforetakene. Den takstreduksjonen

som ble foretatt da, hadde som mål å gjøre det ulønnsomt å produsere utover volumtaket i avtalene. Dette har også ført til at de som ikke aksepterer å stå i kø, betaler selv, enten via arbeidsgiver eller forsikringsordninger, og vi har fått et todelt helsevesen hvor økonomi i større grad avgjør om pasienten får behandling i tide. Ventetid på offentlig betalt MR-undersøkelse hos Unilab økte med 20 dager fra oktober 2007 til 65 dager i oktober 2008. Antallet MR-pasienter som betaler undersøkelsene selv, har økt fra null til 2 400 i løpet av ett år. Dette er en direkte konsekvens av hva Regjeringen har foretatt seg. Det viser at det går i gal retning, og det viser at det betyr noe hvordan disse tjenestene blir finansiert, og at pasientene får muligheter til å få en undersøkelse og diagnose i tide.

Det handler altså ikke om samhandling, det handler om måte å finansiere og måte å få flyt i tjenestene på. Hvis samhandling for statsråden også dreier seg om å åpne opp for at pasientenes behov skal styre hvordan helsetjenestene skal være, er jeg enig i at det betyr veldig mye. Men hvis samhandling bare betyr nye avtaler og nye måter å snakke sammen på mellom kommuner og spesialisthelsetjeneste, vil ikke dette få betydning for de pasientene jeg snakker om nå. Jeg skulle ønske at statsråden ville ta litt mer tak i det interpellasjonsdebatten faktisk dreier seg om, i sitt neste innlegg.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [10:26:43]: Jeg er uenig med representanten Giltun i at jeg ikke svarte på interpellasjonen, men jeg svarte ikke som Giltun ønsker. Det får så være – det er mitt privilegium.

Jeg mener at det sporet som representanten Giltun er på når det gjelder løsningen på det som faktisk er problemene her, er feil. Jeg vil helt klart anerkjenne at det kan være mulig å gjøre noe på veldig kort sikt på en del av de områdene som representanten Giltun foreslår, men jeg mener at det viktige nå er at vi tar den alvorlige, store og tunge debatten om Helse-Norges vei videre. I så måte er det sporet som Giltun er på, etter min mening et feilspor.

Det er helt avgjørende at vi nå ser at det store problemet som vi har på sykehusene, knyttet både til ventelister og køer, først og fremst må løses alle andre steder enn i sykehusene og i spesialisthelsetjenesten. Hvis vi fortsetter å fokusere bare på spesialisthelsetjenesten, får vi feil fokus. Det er etter min mening ikke slik at når man har 44 000 liggedøgn av ferdigbehandlede pasienter i Oslo kommune, er svaret på ventelistene i Oslo bare å se på det som skjer i sykehuskroppen. Svaret på ventelisteutfordringene i Oslo er også til de grader knyttet opp til det som skjer i Oslo kommune. Greier man å få til samhandlingen, har man i hvert fall ryddet bort 44 000 liggedøgn fra Oslo-sykehusene. Det har direkte betydning for ventelistene og køen. Etter min mening har det mye større betydning enn å se på takstsystemet for røntgenlaboratorium. Det er et mye mer viktig og riktig grep. Men det som er problemet med grepet, er at det ikke umiddelbart er enkelt å se svarene.

Jeg skulle egentlig ha ønsket at representanten Giltun hadde tatt den utfordringen som jeg kom med i mitt innlegg, for blant de partiene som har tenkt f.eks. helhetlige økonomiske systemer knyttet til pasientene, er jo Frem-

skrittspartiet. Jeg sier ikke nå at jeg er enig i forslaget, men det er i hvert fall et parti som kan fronte at man har tenkt et helhetlig økonomisk system nettopp for å gripe fatt i det faktum at når helsevesenet ikke samhandler, får vi bl.a. køproblematikk. Og det kan ikke løses ved bare å isolere analysen til hvert ledd i helsevesenet. Det må angripes og løses gjennom å se helheten i helsevesenet.

Jan Böhler (A) [10:30:13]: Det er et stort og viktig tema som tas opp i interpellasjonen. Jeg vil prøve å problematisere et par sider ved ventelister.

Realiteten i Norge er at vi ikke er så langt fra det systemet som interpellanten nevner fra Frankrike, fordi to tredjedeler av norske pasienter sendes til sykehus under den hatten som kalles øyeblikkelig hjelp. En tredjedel er innenfor ventelistesystemet, og den delen er faktisk noe synkende. Hoveddelen av øyeblikkelig hjelp er ikke hjerteinfarkt, slag osv., altså typen rødlys-medisin. Hoveddelen er former for hjelp på dagen og halvøyeblikkelig hjelp – det kalles forskjellige ting. Mye kan tyde på at en del av det som ligger innenfor de to tredjedelene som nå kommer til sykehusene og spesialisthelsetjenesten som øyeblikkelig hjelp, i noen tilfeller er en vei utenom ventelistesystemet. Henvisningene kommer her både fra fastleger, spesialister, sykehjem, legevaktjenester osv.

Det er en veldig ulik grad av bruk av henvisninger for å sende pasientene videre som øyeblikkelig hjelp-pasienter blant fastleger og legespesialister. Så jeg tror det er viktig å se på hvordan vi kan utvikle systemer som stimulerer fastleger og spesialister til å gjøre en best mulig jobb for pasientene på sitt nivå, og at man ikke er for rask på labben til å sende pasientene videre og belaste det øvrige helsesystemet. Det finnes finansielle mekanismer i Danmark, England osv. som jeg tror det er viktig å se nærmere på i dette arbeidet, som bl.a. helseministeren er inne på.

Jeg tror også det er grunn til å vie oppmerksomhet til den veldig ulike praksisen det er mellom spesialister og fastleger i forskjellige deler av landet når det gjelder bruken av instituttet øyeblikkelig hjelp.

For å problematisere litt videre, mener jeg et flytende, uoversiktlig system uten ventelister også har betydelige svakheter. Jeg mener at vårt øyeblikkelig hjelp-system, slik det nå har utviklet seg, også har noen av de svakheterne. Vi kan miste oversikten over reelle behov, og ha mindre mulighet til å skape reelle prioriteringer, jf. kommuner som ikke fører ventelister eller registrerer behov for sykehjems-plasser. Det skjer i mange kommuner. For eksempel Oslo, som jeg kjenner, fører ikke ventelister for sykehjems-plasser. Enten får man sykehjems-plass eller så får man det ikke, men man har ikke en reell oversikt over hvem som har stort behov, og som ikke får plass. Det dukker stadig opp i media skandalehistorier om mennesker som ikke har fått sykehjems-plass.

Jeg tror at det i slike systemer der man ikke fører ventelister, men løser det direkte, er åpenbare skjulte behov, og at det gir manglende mulighet for prioritering. Det kan i mange tilfeller føre til mangel på styringsmuligheter, som vi ville hatt hvis vi hadde hatt et ventelistesystem.

Jeg mener at ventelister faktisk har en funksjon. Det

gir oss oversikt over behov, og det gir oss oversikt over hvor i systemet kapasiteten er for liten. Det gir også oversikt over hvor det svikter når ventetiden blir for lang eller øker. Det gir oss også en oversikt over hvor pasientene helst vil, hvor det viser seg at kvaliteten er god. Det sprer seg; det er dit man vil søke seg og vil behandles fordi man har gode erfaringer med det sykehuset eller den delen av spesialisthelsetjenesten.

Noen som jobber innenfor systemet, sier til meg at det man ikke bør gjøre hvis man noen gang skulle ha behov for hjelp ved sykehus eller i spesialisthelsetjenesten, er å dra til et sted der det ikke er venteliste, fordi det vil være et tegn på eller det kan være en fare for at kvaliteten ikke er høy nok når tilbudet ikke er populært nok. Så jeg mener at ventelister også har positive sider: Det gir pasienten bedre rettigheter, det gir oss bedre mulighet, et bedre redskap, til å sørge for at ingen pasienter venter uforsvarlig lenge, og til å sørge for prioriteringer og sørge for å rette opp systemet når det er svakheter, som det åpenbart er en del av, som bl.a. representanten Giltun påpeker i sitt innlegg.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:35:34]: Det er en svært interessant og viktig debatt som representanten Giltun reiser med denne interpellasjonen. Jeg tror kanskje det viktigste vi gjør, er å jobbe langs flere akser, og at vi ikke konsentrerer oss om enten det ene eller det andre. Den samhandlingsreformen som statsråden har varslet, er ett av grepene. Det er et særdeles viktig grep for hvordan vi i framtiden skal kunne jobbe for å få plassert pasienten der pasienten burde bli behandlet etter LEON-prinsippet, altså det laveste effektive omsorgsnivået, der pasienten har det beste utbyttet av behandlingen. Men vi må ikke glemme at samme hvor dyktig man er på dette feltet, vil pasienter fortsatt bli syke og ha behov for sykehus tjenester og tjenester innenfor spesialisthelsetjenesten.

Nå viste statsråden to ganger i sine innlegg til disse 44 000 pasientene som lå på sykehus og var ferdigbehandlet. Det er de altså ikke. Dette er utskrivningsklare pasienter. De er overhodet ikke ferdigbehandlet. Det er derfor de venter på sykehjemsplass, og de kommer kanskje heller ikke til å bli ferdigbehandlet, men må leve med sykdommen sin.

I Dagbladet lørdag den 3. januar kunne man lese at ved utgangen av 2008 stod det 256 800 pasienter på venteliste. 256 800! Dette tallet har økt hvert eneste år denne regjeringen har sittet ved makten. Som representanten Bøhler var inne på, er kanskje ikke det største problemet at det er ventelister. Det som virkelig er et problem, er at vi nå ser økning i ventetiden.

Den siste tiden har den gjennomsnittlige ventetiden økt fra 73 dager til 76 dager, men vi ser at innenfor enkelte pasientkategorier er ventetiden bekymringsfull.

Statsråden bruker også diabetes som eksempel. Ja, det er et svært viktig område, der vi mest sannsynlig kan få veldig stor effekt av å sette i gang enkelte tiltak. Da er det jo også merkelig at Regjeringen ikke engang følger opp sin egen strategi for diabetes. Det er til og med utarbeidet en nasjonal strategi, og man følger den ikke opp. Det må være et problem også for Regjeringen.

Når det bl.a. gjelder avdekking av diabetes, særlig type 2, hos svært mange som ikke engang vet at de har fått sykdommen, er jo det første man burde gjøre, å inngå forhandlinger bl.a. med fastlegene, nettopp for å se på et takstsystem knyttet til utvidede blodprøver, slik at risikogrupperne får tatt denne testen. Riktignok er det mange måter å jobbe på, men vi er nødt til å begynne å se på hele behandlingsskjeden. Også når det gjelder finansieringssystemet, må vi se på hele behandlingsskjeden – ikke stykkevis og delt – fra å få avdekket en diagnose og fram til rehabilitering og tilbakeføring. Det er en rekke ting som vi der må gripe fatt i.

Vi må ikke komme dit at mens gresset gror, dør kua. Vi kan ikke bare vente på samhandlingsreformen. Vi vet jo faktisk ikke når den blir innført. Det eneste vi vet, er at det er kommet et signal om at innen 1. april, i løpet av denne tidshorizonten, skal den gruppen som statsråden har satt ned, fremme en innstilling til statsråden. Så vet ikke vi hvordan behandlingen vil foregå mellom de enkelte regjeringspartiene, og vi vet ikke når saken kommer til Stortinget, men det er én ting vi vet, nemlig at i det samme tidsrommet vil svært mange – titusener av pasienter – stå i kø og vente på behandling. Man har det innenfor psykiatri. Statsråden sier at han ikke har noen tro på det som har med avtalespesialister å gjøre – og henviser til at de er i sykehusene. De er jo ikke det. Avtalespesialistene er nettopp en del av helsevesenet som har avtale med spesialisthelsetjenesten, men som ofte befinner seg utenfor sykehusene. Og da må vi jo ta i bruk den ressursen som er der.

Vi har store utgifter til sykepenges, uførepensjoner og andre offentlige ytelser. Det er en direkte sammenheng mellom pasienter som ikke får hjelp, og det å gå sykmeldt og kanskje bli ufør og trenge ytelser resten av livet.

Jeg ser fram til samhandlingsreformen. Jeg ønsker et samarbeid og skal stille opp når som helst for statsråden på det feltet, men vi er også nødt til å tenke langs flere akser – vi er også nødt til å hjelpe dem som allerede står i kø og venter på behandling.

Inge Lønning (H) [10:41:11]: Det er alltid spennende å lytte til statsråden når han tenker langsiktig. Jeg deler ganske mange av hans synspunkter i den sammenheng, og jeg er til enhver tid villig til å diskutere disse langsiktige utfordringene, særlig når Stortinget om tre års tid vet hva forslagene går ut på. Men jeg er ikke sikker på hvor fruktbart det er å føre den debatten tre år på forskudd. Så lenge man ikke vet hva forslagene går ut på i det hele tatt, er det begrenset hva Stortinget kan si om dette.

Jeg har forstått interpellantens spørsmål på en helt annen måte enn statsråden. Jeg har følelsen av at statsråden leste inn en forutsetning som fra interpellantens side slett ikke lå der, og som hun slett ikke gav uttrykk for i sitt innlegg, nemlig at svaret på alle problemer er flere milliarder kroner til sykehusene.

Nå har statsråden nettopp invitert Stortinget til å fortsette å blåse opp sykehusbudsjettene på en måte som han selv argumenterer imot, og som han sier ikke er svaret. Men det som interpellanten har tatt tak i, er jo egentlig

en helt annen problemstilling som er veldig mye mer presis, og veldig mye mer nærgående i tidsperspektiv, nemlig: Hvordan henger det sammen at den sykehusreformen som den første Stoltenberg-regjeringen tok initiativet til, med det formål at man skulle få ned ventetidene og få redusert køene, i løpet av kort tid er snudd 180 grader, og at det man nå ser, er en utvikling i nøyaktig motsatt retning av det som var hensikten med hele sykehusreformen?

I løpet av forrige periode minket køene i samsvar med målsettingen med gjennomsnittlig 20 000 pr. år. I løpet av de siste tre årene har køene økt med ca. 45 000, altså nesten like mye i motsatt retning som man i forrige periode gikk i riktig retning. Da må man jo stille spørsmålet: Hva skyldes en så iøynefallende forandring? Etter mitt skjønn kan ikke det ha noen annen forklaring enn de målsettingene Regjeringen selv har lagt til grunn i Soria Moria-erklæringen, hvor det står at

«omfang av avtaler mellom regionale helseforetak og private kommersielle sykehus må begrenses. Ledig kapasitet i de offentlige sykehus skal utnyttes. Avtaler mellom helseforetak og private kommersielle sykehus skal ikke ha et omfang som undergraver pasientgrunnlaget for de små lokalsykehusene».

Etter mitt skjønn er dette en kombinasjon av ideologi i ordets verste mening, nemlig prinsipper uten jordledning, og en feilaktig diagnose, nemlig den diagnose at problemet består i at det er så stor ledig kapasitet i det offentlige helsevesen. Hvor i all videste verden har man det fra at det er en overkapasitet i det offentlige helsevesen? Effekten av at man har pålagt de regionale helseforetakene å redusere bruken av avtaler med private leverandører – dette dreier seg jo i alt vesentlig om dagkirurgi, planlagt kirurgi – er ikke at man har fått en tilsvarende opptrapping i det offentlige. Effekten er bare at de pasientene som har bruk for denne behandlingen, må vente mye lenger enn før. Resultatet av det er at man tydeligere og tydeligere ser konturene av et klassedelt helsevesen, som man i retorikken er imot, men som man i praktisk politikk fremmer.

Det forhold at Aleris sykehus her i Oslo – for å konkretisere dette – fikk halvert sitt oppdrag fra helseforetak fra 2006 til 2007, hva har det medført? Det har medført en dobling av 100 pst. privat betalte behandlinger. Det vil si at de pasientene som ikke får et like godt tilbud som før, faller i to grupper: De som er i stand til å betale selv, slipper å vente, og de som ikke er i stand til å betale selv, må vente. Dette synes jeg ikke statsråden svarer på og tar på alvor. Er det dette man ønsker seg, må man jo si det rett ut.

Når Helse Sør-Øst bygger ned med 70 rusplasser i en situasjon hvor alle mener det er et desperat behov for å trappe opp antall rusbehandlingsplasser, rammer jo det nødvendigvis brukerne. Når helseregionene kutter 53 000 behandlingsdøgn i private opptreningsinstitusjoner, hvem er det som må betale regningen for det? Det er brukerne.

Olav Gunnar Ballo (SV) [10:46:46]: Utgangspunktet for denne interpellasjonsdebatten er fokus på ventelister i sykehussektoren og på hvilken måte man skal få avviklet dem. I hvert fall oppfatter jeg det slik.

I en overskrift i Dagbladet for noen år siden stod det at en kvinne ventet i 19 år på 21 operasjoner. Da jeg leste den artikkelen, viste det seg at det var 19 år siden hun ble operert første gang, og så var hun nylig blitt operert for 21. gang. Det synliggjør at det er mange måter å framstille ventetid på. Da man leste artikkelen, var det jo helt åpenbart at hun ikke hadde ventet i 19 år på 21 operasjoner, men at hun hadde gjennomført 21 operasjoner på 19 år – som er noe helt annet.

Jeg synes på mange måter at interpellanten har noe av det samme presisjonsnivået som det Dagbladet hadde i sin artikkel. Hvis man tenker seg at det ikke er noen sammenheng mellom henvisning til sykehus og det som skjer i den kommunen som henviser, før man legges inn på sykehuset og når man kommer ut igjen, er det noe litt søtt og sjarmende med den måten å tenke på, men det blir i hvert fall ikke helsepolitikk av det. Det er jo helt åpenbart, som Jan Bøhler også var inne på, at to tredeler, ifølge noe materiale også mer, av det som skjer av innleggelse på sykehus knyttet til øyeblikkelig hjelp – og vi vet at det legges inn fra sykehjem fordi man ikke har en bemanning av sykepleiere der som kan sette intravenøst – hadde vært helt unødvendig dersom man hadde økt bemanningen i kommunen. Når interpellanten overhodet ikke er interessert i å gå inn på den debatten og mener at statsråden driver med en avsporing når han påpeker den sammenhengen, er det omtrent som å ha en lenke med ulike ledd, og man sier at hva det ene leddet er, og hva det andre leddet er, spiller ingen rolle hvis man skal ha en kjede. Det er en del sammenhenger her som er helt banale, men som interpellanten tydeligvis ikke har fått tak i.

I går diskuterte vi organdonasjon. Jeg synes at Inge Lønning på en relativt presis måte beskrev de utfordringene man står overfor her. Det ender salen opp med å forholde seg til også på en presis måte, nemlig at alle partiene er enige. Det synliggjør at det ofte er slik at hvis man definerer problemene innenfor helsevesenet på en presis måte, slik at man får en felles forståelse av utfordringene, er det mange, uavhengig av hva slags parti man tilhører, som lander på de samme konklusjonene. Noe av det jeg er mest overrasket over når det gjelder Inge Lønnings innlegg, er nok at han bruker så mye energi på å kritisere en samhandlingsreform som ligger så tett opp til innspill som han selv har vært med på å komme med i de to utvalgene han har ledet om prioriteringer i helsevesenet. Der har man nettopp påpekt det dilemmaet at det skjer prioriteringer, ikke nødvendigvis ut fra behov, men ut fra helt andre mekanismer. Hvis man skal få slutt på det, er man nødt til å ta denne type reformer på alvor og se mulighetene. Jeg synes nok at det blir vel mye partimessig billig retorikk i det Inge Lønning her sier, og man ser mindre av den store, overordnede samfunnsanalytikeren, som burde ta til sitt hjerte det statsråden nå kommer med. Jeg synes også det er flott at Bjarne Håkon Hanssen sier at han nok kan ha uttrykt seg annerledes i opposisjon. Jeg opplevde jo selv hans vrede da SV foreslo at man ikke burde bevilge så mye til sykehussektoren, men heller sette inn flere ressurser i kommunene. Jeg må si, og dette sier jeg helt uten ironi: Er det noe jeg har forventninger til, så er det

samhandlingsreformen. De analysene som beskrives, der man i så stor grad vektlegger det som kommer fra fagfolk innenfor sektoren, er jo analyser jeg har hørt i mange år, og som ingen statsråder før ham har tort å ta tak i. Det er i hvert fall ingen Høyre-statsråder jeg har hørt som har vært i nærheten av det – unntatt kanskje for en god del år siden da Wenche Frogm Sellæg nevnte at hun skulle innføre en fastlegereform, og den gangen vektla at man burde prioritere sterkere i kommunene. Men motstanden i hennes eget parti var så stor at hun ikke fikk det til. Og da å begynne å snakke om at man må vente tre år, når kanskje Høyre selv har bidratt til å skyve det 25 år ut i tid, er faktisk ganske urimelig!

Jeg ser virkelig fram til at den kjeden helsevesenet er nødt til å være, styrkes ved at de leddene som i dag mangler ressurser, prioriteres. Da er det helt åpenbart at man kommer interpellantens behov i møte, nemlig at færre som ikke trenger det, blir innlagt, fordi man har større ressurser i kommunen, og flere blir raskere utskrevet. På den måten utvikler man køene. Hvis man ikke er villig til å se den typen sammenheng, betyr det at man heller ikke er villig til å løse de problemene man står overfor. Slik sett burde langt flere i befolkningen ha hørt denne interpellasjonsdebatten i dag. Den tydeliggjør at det er Fremskrittspartiet som ikke har løsningen på disse problemene. – Skulle presidenten si noe?

Presidenten: Presidenten har av og til veldig lyst til å si noe, men skal prøve å makte å la det være.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [10:52:07]: Først vil jeg takke interpellanten, som har reist denne viktige debatten. Det er et viktig område innen vår helsesektor å ha et kritisk blikk på hvor lang ventetid den enkelte pasient må ha.

Et område der det er ønskelig at det ikke er ventetid, er det psykiske helsetilbudet til barn og unge. Her er det av stor verdi å få hjelp raskt. Vi vet at dette vil kunne forebygge sykdommen, slik at den ikke utvikler seg til å bli mer alvorlig og mer langvarig. Kristelig Folkeparti mener at det er et mål at vi ikke har ventetid for barn og unge med psykiske sykdommer.

Ja, det er innført en garanti, men for at en garanti skal fungere, må det være et apparat rundt som er der, og som ivaretar både det enkelte barn og den enkelte ungdom når de opplever at de psykiske utfordringene blir for tunge å bære. Derfor er det viktig, slik Kristelig Folkeparti ser det, at vi satser på lavterskelhelsetilbud, der det er lett å oppsøke hjelp, og der hjelpen gis raskt. Gjennom Opptrappingsplanen for psykisk helse har det vært satset på flere helsesøstre på helsestasjoner for ungdom. Vi vet at det er viktig at det er den samme helsesøsteren ungdommene møter hver gang de henvender seg, slik at tillit blir etablert, og slik at det skapes trygghet for den hjelpen som søkes.

Statsråden var i sitt hovedinnlegg inne på to hovedspor i samhandlingsreformen. Ett av hovedsporene var en kommunal helsetjenestereform. Statsråden nevnte at det ville bli langt flere fastleger, at vi ville få et større appa-

rat, at det ville bli mer desentralisert psykiatri, mer til arbeid med rus og mer til habilitering og rehabilitering. Jeg håper at statsråden også kan fokusere på de unge i denne kommunehelsetjenestereformen.

Et annet område der det er lang ventetid, er rusbehandling. Det er også alvorlig at det er en lang rekke fristbrudd i forhold til rusmiddelavhengige. Dette er ikke godt nok, slik Kristelig Folkeparti ser det. Det er spesielt beklagelig når vi vet at det er ledig behandlingsskapasitet i private ideelle rusinstitusjoner. En rekke institusjoner står i fare for å legges ned, og en rekke institusjoner har skåret kraftig ned på driften eller har endret behandlingstilbudet for å kunne ta imot andre pasientgrupper.

Det finnes behandlingsopplegg som det kan være lurt å samarbeide med andre land om for å få ned ventetiden. Norden er et naturlig område for noen behandlingstyper, men det finnes allerede i dag gode samarbeidsavtaler bl.a. med Frankrike om noen pasientgrupper. Det som er positivt med slike samarbeidsavtaler, er at pasienten får hjelp, og at ventetiden går ned, men også at det skjer en gjensidig læringsprosess ved samarbeid.

Kristelig Folkeparti ser fram til å diskutere Regjeringens samhandlingsreform på et senere tidspunkt. Vi er spent på hva Regjeringen og utvalget vil legge fram, men vi skal være klare til å ta diskusjonene når de kommer, for for Kristelig Folkeparti er det viktig at vi hele tiden har pasienten i fokus.

Gunvald Ludvigsen (V) [10:56:25]: Det er lov om pasientrettar som regulerer retten til helsehjelp, og som gir oss ein behandlingssgaranti. Vi i Venstre meiner at pasientrettsloven i utgangspunktet er god, og vi meiner at vi må ha eit system som regulerer plikter og rettार innafor helsevesenet. Men det er oppfølging av systemet som er viktig. Det hjelper lite å ha ein behandlingssgaranti viss vi ikkje klarer å oppfylle f.eks. behandlingssgarantien som går på ventetid.

No har ventetid vore nokså sterkt fokusert i norsk helsedebatt, og det blir laga rapportar stadig vekk. Norsk pasientregister har slått fast at det er store variasjonar i oppfølging av behandlingssgarantien. Det er i seg sjølv alvorleg. Norsk pasientregister slår fast at pasientar med rett til nødvendig helsehjelp skal få behandling innan ein frist som er sett på medisinsk grunnlag.

I ein rapport basert på data frå 17 somatiske sjukehus, for andre tertial i fjor, går det fram at 16 pst. av pasientane ikkje får tilbod innan fristen. Talet på fristbrota varierer ifølgje rapporten mellom 8 og 22 pst. mellom sjukehusa. Innan rusbehandling, psykisk helsevern for barn og unge og for vaksne er fristbrota på respektive 25 pst., 23 pst. og 19 pst. Det er altså i snitt meir enn kvar femte pasient som er utsette for fristbrot i andre tertial 2008. Innan psykisk helsevern og rusbehandling er det ifølgje denne rapporten store variasjonar i talet på fristbrot mellom institusjonane, frå dei som ikkje har fristbrot, til der det gjeld meir enn 2/3 av rettighetspasientane – altså frå 0 til 66–67 pst. Det er alvorleg på den måten at formålet med pasientrettsloven nettopp er å sikre befolkninga lik tilgang på helsehjelp av god kvalitet.

Så litt til statsrådets innlegg, og vi må vel kunne seie statsråden sitt mantra, som er samhandling. Samhandling og desentralisering var han inne på. Venstre har lenge peika på for dårleg samhandling med primærhelsetenesta. Sjølv har eg nokså lang erfaring som lokalsjukehusdirektør i Nordfjord, og eg har i praksis sett at det er eit kjempestort potensial i betre samhandling. Men det er ikkje så enkelt å få det til. Hadde det vore enkelt, hadde vi nok gjort det for lengst. Det er ikkje enkelt å få til god samhandling, og det erkjende vel også statsråden i det andre innlegget sitt. Men eg kan forsikre statsråden om at Venstre iallfall skal bidra til at samhandlingsreforma skal bli meir enn retorikk.

Det nyttar altså ikkje berre å knipse med fingrane for at samhandlinga skal fungere frå i morgon. Ein må ta nokså store grep for å få suksess. Grepa som eg tenkjer på då, er at det må til omprioriteringar av økonomiske ressursar frå spesialistnivå til primærhelsenivå, vi må sjå på finansieringssystemet for eit heilskapleg pasientforløp, vi må sikkert inn på å vurdere fastlegeordninga, og vi må styrkje sjukeheimskompetansen – det gjeld både legekompentanse og ikkje minst sjukepleiarkompentanse, og annan kompetanse. Så trur eg også at vi, dersom vi skal få til ei samhandlingsreform med noka tyngd, er nøydde til å gå inn på kommunestrukturen. Eg reknar med at sistnemnde aleine kan bli ei vanskeleg nøtt for iallfall nokre av dei raudgrøne partia.

Jorodd Asphjell (A) [11:01:50]: Jeg synes interpellanten tar opp et viktig spørsmål og et viktig problem knyttet til dette med ventetider. Det er jo ingen tvil om at det å vente på å få en diagnose og det å vente på å få behandling, er en merbelastning for alle som måtte komme i en slik situasjon. Ventetidene har ikke økt dramatisk verken innenfor psykiatrien eller somatikken, men den merkbare økningen har jo kanskje vært i forhold til antall personer som står i helsekø. Det i seg selv er jo også et faresignal som vi må ta inn over oss når det gjelder hvordan vi nå skal møte utfordringene framover.

Men disse økte helsekøene har også vært møtt med økt behandlingstilbud gjennom bl.a. økte overføringer til sykehusene, antall stillinger på sykehus, på sykehjem, innen psykiatrien, innenfor rus osv. De økte helsekøene handler ikke om hva Regjeringen ønsker å satse på, om det er offentlige eller private helsetilbud, for når tallet på pasienter som er behandlet, har økt såpass mye som det har gjort, har jo det en positiv virkning. Årsaken til at vi har nye helsekøer, er bl.a. at vi har nye behandlingstilbud, vi får nye etterspørslar etter behandlingstilbud fra pasienter som ikke har hatt tilbud før. Det i seg selv er jo positivt, men samtidig må en også da tilrettelegge behandlingsformen på en god måte.

Interpellanten spør til slutt i sin interpellasjon: «Blir ventetider i helsesektoren brukt som et virkemiddel for å begrense bruk av offentlig betalte helsetjenester?» Jeg synes statsråden svarte ganske perfekt på det, og det er at i dag ligger jo pasienter på sykehus – til en helt annen pris enn hva det i utgangspunktet skulle ha vært behov for – pasienter som er utskrivningsklare, eller som er ferdigbehandlet på det nivået, som trenger å overføres kanskje til

kommunehelsetjenesten, og vi betaler da en for stor sum knyttet til den biten, i stedet for å bruke midlene riktig.

Interpellanten svarte da tilbake til statsråden: Det handler ikke om samhandling, men om hvordan en finansierer dette. Jeg synes statsråden svarte perfekt på det også. Det er tverrpolitisk enighet her i salen om at vi kanskje bruker mer enn nok midler knyttet til helsetjenester i Norge, men spørsmålet er kanskje mer hvordan vi bruker disse midlene, hvordan vi organiserer vårt tilbud, og hvilket nivå behandlingstilbudet skal gis på til enhver tid. Det er jo dette samhandling handler om, hvordan skal vi samhandle mellom kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten, mellom det offentlige, mellom det private, mellom fastleger, mellom spesialister, og få en god samhandling på den etterspørselen som er. Jeg synes statsråden pekte på viktige områder, og det har alle sammen sagt også, at de ser fram til denne samhandlingsreformen. Samhandling som sådan er jo ikke noe nytt begrep, men det er spørsmål om å få satt det i fokus, få satt det på dagsordenen, så vi alle sammen kan dra i fellesskap for å løse utfordringene.

Jeg ser at i Trondheim er Øya Helsehus åpnet, i tilknytning til St. Olavs hospital. Et av formålene er at utskrivningsklare pasienter på St. Olavs hospital skal skrives ut til kommunehelsetjenesten. Det er også en samhandling. Men vi ser også, som det ble sagt her, at vi har sykehjemspasienter som blir utskrevet eller overført til spesialisthelsetjenesten på grunn av at sykehjemmene verken har leger, sykepleiere eller helsepersonell som faglig kan gjøre jobben. Da må vi se på hvordan vi skal styrke kommunehelsetjenesten, styrke det faglige innholdet i sykehjemmene, slik at vi slipper å flytte eldre pasienter som er syke, fra den ene institusjonen til den andre, for at de skal få en behandling som godt kan gis på et helt annet nivå enn i dag.

Det tredje punktet en var inne på, var dette med forebyggende arbeid. Jeg tror det er viktig. Skal vi redusere de framtidige helsekøene, handler det også mye om forebyggende arbeid, både i tilknytning til fysisk aktivitet og i forhold til kosthold, ikke minst i forhold til hvordan barn og ungdom skal håndtere hverdagen sin framover knyttet til de utfordringene de har. Samhandling handler om at vi kan gjøre ting i fellesskap for det felles mål å gi flest mulig et best mulig tilbud på det nivået det er behov for.

Vigdis Giltun (FrP) [11:07:06]: Det har i løpet av denne debatten kommet fram mange eksempler på at vi har et helsevesen som kan fungere veldig mye bedre enn det det gjør i dag.

Nå har ikke jeg sagt at samhandling ikke er viktig. Jeg har ikke sagt at jeg ikke ser fram til den samhandlingsreformen som kommer. Den er meget viktig, og jeg sa også at den var en del av det – så det er avklart. Men det jeg ønsket å rette fokus mot, var at vi i dag ikke bruker de mulighetene vi har til å gi pasientene raskere behandling, og jeg ønsker også å rette fokus mot de konsekvensene det har for pasienten selv og for pasientens mulighet til å bli frisk.

Veldig mange pasienter venter for lenge på å få behandling. De venter også for lenge på å få diagnose. Dette med

å få diagnose er noe som sjelden blir diskutert, og ventetiden blir også oppdelt. Man har én ventetid for å få diagnose, og så begynner ventetiden for behandling først når diagnosen er stilt. Det er et problem, for for den syke pasienten begynner ventetiden den dagen man går til legen. Den dagen man er syk og ønsker å få utredning, da begynner ventetiden. Den kan bli veldig lang når man må vente fire–fem–seks måneder på å få f.eks. en radiologisk undersøkelse. De eksemplene jeg viste til, var jo klare eksempler på at man ikke kunne fastsette forsvarlig ventetid før man hadde fått fastsatt diagnosen.

Det er altså veldig mange der ute som går og venter på å få en diagnose, som har vært hos legen sin, og som vet at de er syke, men de vet ikke hvor syke de er. Veldig mange av disse kommer for sent til behandling, nettopp på grunn av at ventetiden er for lang, og at den øker.

Dette med ventelister kan sikkert være en veldig fin pekepinn på hvordan det er – om man har for lang ventetid eller ikke – men da må jo også opplysningene brukes til å korrigere ventetiden ned på et forsvarlig og lavt nivå. Ventetid i seg selv er et onde; uansett er det et onde. Det er også en veldig stor psykisk påkjenning for den som går og venter, og for familien. Som jeg sa, blir det også veldig mye bruk av medikamenter, helt unødig, for folk som går med store smerter eller får psykiske problemer på grunn av venting.

Det er noe vi kan gjøre noe med allerede nå. Det er noe vi kan gjøre noe med ved å endre finansieringen. Det handler ikke om dårlig samhandling mellom fastlegen og røntgeninstituttene. Det handler om mulighetene til å kunne ta i bruk de tjenestene vi faktisk har. Vi ser jo en utvikling hvor stadig flere nå betaler privat, og det er et problem. Vi er enige om i denne salen at vi ikke vil ha et helsevesen hvor den personlige økonomien skal avgjøre om man får behandling. En slik utvikling er vi faktisk i ferd med å få.

Jeg vil gi svar på interpellasjonen selv, jeg. Jeg tror at svaret er ja, helsetjenestene våre i dag blir begrenset på grunn av økonomien. Det er økonomi som ligger til grunn for begrensningene, og dessverre går det ut over pasientenes helsetilstand.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [11:10:25]: Jeg skal bare komme med noen avsluttende kommentarer, jeg også.

Jeg er selvfølgelig enig i at dette er en debatt som er kompleks og sammensatt, og det er mange grep som kan og bør tas. Noen er kortsiktige og noen er mer langsiktige. Jeg synes i og for seg at komiteens leder, Nesvik, oppsummerte det på en god måte.

Men allikevel må jeg bare få knytte noen kommentarer til det resonnementet som er omtrent som så: At ventetidene øker, skyldes at denne regjeringen går inn for å bruke private sykehus i mindre grad enn den forrige regjeringen. Det er en veldig sterk tese som ligger igjen fra noen av representantene.

I 2007 var det en reduksjon i bruken av private sykehus. Da kan man si: Ja, der ser du, ventetidene økte i 2007. Men i 2007 hadde helseforetakene en aktivitetsvekst som var mye større enn reduksjonen i bruken av private sykehus.

Så det var jo ikke den kapasiteten i private sykehus som forsvant, som gjorde at ventetidene økte for det norske helsevesenet, privat og offentlig, produserte flere sykehustjenester i 2007 enn noensinne. Så hvis man hadde valgt å opprettholde kapasiteten i private sykehus og ikke gjort noe i offentlige sykehus, hadde ventetidene økt enda mer. Så utfordringen i 2007 var den samme som den var i 2008 og som den vil bli i 2009, nemlig at pasientstrømmen inn mot sykehusene er for stor. Vi greier ikke å håndtere det, og pasientene får behandling på feil nivå. Løsningen på det problemet er ikke flere private sykehus, men det er å gjøre noe med strukturen i det norske helsevesenet.

Samtidig er jeg veldig opptatt av, gjennom min dialog med de private sykehusene – både ut fra dagens situasjon og ved å trekke dem med i samhandlingsreformarbeidet – både den kritikken som kommer her i salen, og fra dem. Det ene er omfanget og nivået. Der tror jeg nok at både jeg og opposisjonen vil slite med å bli enige, og at også jeg og de private sykehusene vil slite med å bli enige. Det andre er hvordan vi framstår som samarbeidspartner i forhold til det nivået vi tross alt har, både med tanke på forutsigbarhet og langsiktighet. Der er jeg veldig innstilt på at vi skal framstå som en bedre samarbeidspartner overfor private sykehus enn vi har gjort så langt. Derfor har de regionale helseforetakene fått i oppdrag fra meg innen 1. mars å komme opp med et forslag til en bedre kontraktstruktur, ikke bare med private sykehus, men med private aktører samlet sett, for vi må bli en mer forutsigbar og god samarbeidspartner.

Presidenten: Sak nr. 1 er avsluttet.

Sak nr. 2 [11:13:54]

Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til olje- og energiministeren:

«Kraftforedlende industri skaper store verdier for nasjonen. Norsk industri er blant verdens mest miljøvennlige og energigjerrige. Den er en stor eksportnæring, som foredler våre energiresurser og er sterk på FoU-arbeid. Det er viktig at den gis konkurransedyktige rammebetingelser, slik at bedrifter som drives godt i internasjonal sammenheng, også kan drives lønnsomt i Norge. Som energinasjon har Norge alle forutsetninger for å gi industrien forutsigbare og gode rammevilkår. En avklaring rundt et industrikraftregime kan utløse betydelige investeringer i Norge. Industrien har selv spilt inn den «franske industrikraftmodellen» som en ønsket ordning. En slik modell gjør det mulig for industrien å skaffe seg kraft til en pris tilnærmet lik produksjonspris. Det er derfor viktig at myndighetene legger til rette for en slik ordning.

Kan Regjeringen gi noen garantier overfor industrien om at et industrikraftregime blir etablert?»

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:15:30]: La meg innledningsvis avklare hva denne debatten er ment å handle om, for dette er ikke første gang vi diskuterer industrikraftregime i denne sal. Det er faktisk mindre enn ett år siden

sist vi hadde en interpellasjonsdebatt om dette, den gangen initiert av Ivar Kristiansen fra Høyre.

Dette er primært ikke en debatt for å rette fingeren mot hverandre og snakke om hvem som lovte hva i valgkampen, og om det er innfridd eller ikke. Det er heller ikke en debatt om en ønsker å bruke skattebetalernes penger på å subsidiere norsk industri. Men det er en debatt om rammebetingelser, om å skape forutsigbarhet for industrien og om industriens rammevilkår for kraft i Norge. Vi skal huske på at industrien overlever ikke på kraftuttrykk – den overlever på kraftproduksjon og kraftleveranser. Derfor bør vi i størst mulig grad diskutere hvilke løsninger vi kan være enige om, slik at industrien etter dagen i dag vet hva den har å forholde seg til – hva vi vil levere, og hva vi ikke vil levere. Det kan være vel så viktig for industrien å vite om man i dag må ut i markedet for å skaffe egne kontrakter, eller om man fortsatt skal vente på at det kommer et politisk system som gjør at man får bedre vilkår enn i dag.

Industrien er viktig for nasjonen vår. Det er en kunnskapsklynge som er teknologidrivende på mange områder, som ikke bare utvikler nye produkter, men også nye produksjonsmetoder som kan være en eksportvare i seg selv. Det er en viktig eksportnæring for nasjonen og bidrar med betydelig kapittel fra utlandet, og den bidrar med betydelig sysselsetting på mange områder. Mange samfunn har sin industri som hjørnesteinsbedrift og en drivkraft i lokalsamfunnet.

I et miljøperspektiv er norsk industri verdt å ta med fordi den er svært energigjerrig i forhold til sine konkurrenter. Den har lave utslipp av uønskede gasser og andre ting, og man driver betydelig med FoU innenfor produksjonsmetoder for ytterligere å styrke seg i denne konkurransen. Man vet at industrien opererer på et globalt marked der etterspørselen etter varene, stort sett metall, er uavhengig av hva som skjer i Norge. Ergo: Deres evne til å overleve er avhengig av at man har en lønnsomhet i bunnen.

Det som kjennetegner industrien, er at den er langsiktig – svært langsiktig, sannsynligvis mye mer langsiktig enn vi på Stortinget klarer å forstå med våre fireårsperioder og med utskiftninger av olje- og energiminister hvert halvannet år de siste ti–tolv årene. Ofte har man et 30–40–50-årsperspektiv på investeringene. Dette er svært kapitalkrevende investeringer, der norsk industri i sine allokeringer må konkurrere med andre land, for det er en global kapitalflyt i denne næringen. Den er derfor svært konkurranseutsatt. Det gjør at behovet for forutsigbare og ikke minst konkurransedyktige rammebetingelser står sentralt i den virkeligheten man lever i.

Jeg og noen av mine kolleger i Fremskrittspartiet har de siste månedene hatt en omfattende besøksrunde i norske kraftforedlende industribedrifter. Vi har besøkt Odda, Sauda, Karmøy, Lista, Bremanger, Thamshavn og Finnfjord, for å nevne noen. Vi har besøkt et bredt spekter av smelteverk og kraftanlegg. Og vi har alle steder opplevd å møte direktører og fagforeningsledere som er opptatt av nyskaping, av å satse på miljø og energieffektivisering, og å gjøre det så rent og godt som mulig i lokalsamfunnet slik

at ikke industribedriftene oppleves som noe uønsket, men faktisk som noe man ønsker å ha i sitt samfunn. Og jeg synes de lykkes veldig godt når en ser på resultatene. Det har vært mange investeringsprosjekter som har blitt realisert både innenfor enøk og utslippskutt. Det viser at industrien faktisk er den delen av norsk næringsliv som kan vise til betydelige reduksjoner av sine utslipp, til tross for en betydelig økning i produksjonen.

Det er mange ytterligere investeringsprosjekter som kan realiseres – fortsatt innenfor enøk og utslippskutt. Det gjelder også innen utvikling av helt nye produksjonsmetoder, slik som en ser på Elkem, med deres karbotermiske aluminiumsproduksjon, som, hvis de får det til, kan kutte CO₂-utslippene pr. tonn produsert aluminium med 30 pst. Dette er en teknologi som man kan eksportere til andre land, og som dermed kan ha omfattende positive ringvirkninger på verdens energiforbruk, men også på verdens utslipp. Norsk industri er i så måte vår Nokia i forhold til å utvikle løsninger som kutter CO₂-utslipp fra kraftforedlende industri globalt.

Vi spurte disse industrilederne og fagforeningsfolkene om hva de trenger for å utløse disse investeringene i Norge. Det var ikke krav om lavere lønn til de ansatte eller slappere miljøkrav i forhold til utlandet. De kan overleve i høykostland som Norge hvis de har en produktivitet som oppveier for de høyere kostnadene. Men det som gjelder, er forutsigbarhet vedrørende kraftleveranser og priser samt CO₂-kostnader, som er tema i neste interpellasjonsdebatt. Hvis de fikk orden på dette, hadde de fått håndtert risiko i forhold til kostnader og framtidig regime i en så stor grad at mange av dem sa at da kan vi ta investeringsbeslutninger relativt raskt. Men mangelen på avklaringer her, og dermed en relativt høy risiko for bedriften, gjorde at de holdt igjen – selv før finanskrisen ble et åpenbart faktum.

Da kommer jeg inn på temaet industrikraft. Det er ikke første gang temaet har vært oppe. Det har vært mange løfter rundt det, og det har også blitt lansert såkalte tiltakspakker fra Regjeringen. En åttepunkts tiltakspakke ble tilfeldigvis lansert et par dager før forrige interpellasjonsdebatt om dette i fjor. Men det er verdt å merke seg at til tross for disse såkalte tiltakspakkene planlegger fortsatt Industri Energi å ha en markering foran Stortinget i juni i år også, for å protestere på det de opplever som manglende innfrielse av løftene. Så selv om en politisk prøver å selge dette som en ferdig sak, der Regjeringen nå har gjort det den kan, og det bare er opp til industrien og kraftbransjen å komme sammen, opplever altså ikke bransjen det på samme måte. Da synes jeg vi skal lytte til bransjen og ta diskusjonen på alvor.

Så er det en del som vil si at det har blitt inngått industrikraftavtaler de siste månedene, og det viser at systemet fungerer. Vattenfall har inngått avtale. Statkraft har inngått avtale. Det viser at en del industribedrifter må ha kraft for å overleve i konkurransen, men det betyr ikke at det er slik de trodde at det skulle være. Når man snakker med disse industrilederne, f.eks. på Husnes i forhold til Vattenfall-kontrakt, sier de veldig tydelig at dette er ikke en langsiktig løsning, dette er en midlertidig løsning, inntil det kommer bedre rammebetingelser. Men man kan ikke

stenge ned produksjonen i et par år i mangel av kraft, bare fordi man skal vente på et industrikraftregime.

Når man inngår en industrikraftavtale på åtte år, sier det seg selv at det ikke er den langsiktige løsningen, når man har 20–40 års horisont på det man driver. Man ønsker å sikre seg mest mulig for å ha ro og klarhet i hva slags økonomiske forpliktelser man har i framtiden. De industrikraftavtalene som er blitt inngått de siste månedene, kunne like gjerne blitt inngått under hvilken som helst annen regjering. Det er ingenting i det som har skjedd nå, som har skjedd fordi denne regjeringen har gjort noe spesielt i forhold til det regimet som gjaldt under f.eks. Bondevik II-regjeringen.

Da står den franske industrikraftmodellen fram som svært aktuell. Her ser vi en modell der industri og kraftbransje går sammen. Man sikrer industrien kraft til tilnærmet selvkostpris ved at industrien forhåndskjøper strøm og dermed bidrar med kapital til kraftselskapet som kan bygge ut ny kraft ved behov. Industrien framstår dermed som eier, får det til selvkost, selv om det formelt er kraftselskapet som eier det. Slik sett ivaretar man også denne regjeringens ønske om å sikre offentlig eierskap til all vannkraft. Derfor burde dette være mer interessant enn det jeg har opplevd at Regjeringen behandler det som.

Den franske modellen er basert på kjernekraftverk. Det er også den finske modellen. Jeg var på besøk hos det finske kraftselskapet som styrer dette, i fjor sommer. Det er ikke tvil om at dette gir svært fordelaktige priser til finsk industri. Skal man få til noe liknende i Norge, er det sannsynligvis vannkraft man må basere seg på, for alternative, akseptable strømformer i Norge er for dyre. Man vet at flere vannkraftprosjekter er blitt bygd i forbindelse med industrien, f.eks. bygging av aluminiumsverket på Karmøy og Røldal-Suldal vannkraftverk. Denne muligheten forsvinner nå som følge av hjemfallsregimet, ved at industrien ikke direkte kan gå inn som eiere. Da er en industrikraftmodell igjen en svært god måte å komme i gang med dette på. Derfor utfordrer jeg Regjeringen til å si hvordan man aktivt vil jobbe for å få den franske modellen på plass. Det er ikke lenger nok å si at industrien og kraftselskapene må komme sammen, når man vet at kraftselskapene som ønsker å bygge ut mer vannkraft for å kunne fylle et industrikraftregime med kraft, ikke ville få lov til å bygge ut den vannkraften. Statsrådets svar i en spørretime i oktober var at da kan man bygge ut småkraft. Det er også fullstendig urealistisk når man begynner å telle på terawatt-timer og kostnader. Jeg håper at vi kan få en avklaring fra Regjeringen på hvordan man vil legge opp vannkraftpolitikken og industrikraftpolitikken i en sammenheng som fungerer.

Statsråd Terje Riis-Johansen [11:25:47]: Aller først vil jeg si at jeg synes interpellanten hadde en konstruktiv inngang til debatten, når han ønsket å finne en plattform og en felles inngang til et tema som jeg fullt og helt er enig i er viktig. Det er et tema som det er helt naturlig å ha politisk fokus på.

Jeg er selvsagt også helt enig i at forutsigbarhet er en nøkkel her. Veldig mye av det som gjelder å kunne plan-

legge for stor industrivirksomhet, handler om å vite hvilke rammer man har å forholde seg til. Jeg skal ha som en del av min inngang at jeg skal gå gjennom det som jeg mener er rammene for virksomheten for industrien framover.

Det er slik at vi i Regjeringa er opptatt av vilkårene for den kraftintensive industrien i Norge. Vårt mål er at det skal være grunnlag for fortsatt industriutvikling og nye investeringer i landet vårt. Arbeidsplassene i den kraftintensive industrien er ikke bare viktige for lokalsamfunn, men også for landet som helhet. Derfor har Regjeringa hatt stor oppmerksomhet på nettopp rammevilkårene for denne industrien.

Den kraftintensive industrien, som i stor grad er eksportrettet, blir i disse dagene også spesielt rammet av den økonomiske situasjonen, og Regjeringa er opptatt av at denne industrien skal komme seg gjennom de økonomisk vanskelige tidene vi nå ser. Det er samtidig viktig for oss å legge til rette for de langsiktige, gode rammevilkårene for den kraftintensive industrien.

Regjeringa har gjort et betydelig arbeid for å kartlegge tiltak rettet mot den kraftintensive industrien. Vi har besøkt andre europeiske land for å se på løsningene de har valgt, og som er gjennomført der. Vi har også selv gjennomført grundige utredninger om mulige tiltak vi kan iverksette her hjemme.

På bakgrunn av dette omfattende og grundige arbeidet la Regjeringa fram sine tiltak for industrien i statsbudsjettet i høst. Fundamentet for tiltakene er god kraftbalanse, muligheter til å inngå langsiktige, kommersielle kontrakter og de gode vilkårene industrien har ved nettleie, ved fritak for eller reduksjon av elavgift og gjennom støtteordninger fra Enova. Regjeringas konsolideringsmodell, inkludert forslaget om utleie som nå er på høring, etter at det ble sendt ut for to dager siden, gir også industrielle muligheter og nettopp forutsigbarhet. Regjeringas tiltak vil i sum gi den kraftintensive industrien i Norge gode rammevilkår.

Som en stor forbruker av kraft er det spesielt viktig for industrien å ha god kraftbalanse. Denne regjeringa har gitt høy prioritet til arbeidet med å gjøre den norske kraftforsyninga mindre sårbar. Enovas virksomhet knyttet til å utvikle markedet for nye energiløsninger gir et betydelig positivt bidrag til energisituasjonen. Enova har til nå inngått kontrakter som gir om lag 10,1 TWh pr. år i økt energiproduksjon eller energisparing. Vi har i sommer satt et nytt mål om 18 TWh innen utgangen av 2011.

Konsesjonsbehandling er et sentralt virkemiddel i energipolitikken. Samlet plan og Verneplan for vassdrag legger rammer for hva som kan konsesjonssøkes innen vannkraft. En grundig konsesjonsbehandling, med god kvalitet, er sentralt for å sikre forsvarlig ressursutnyttelse og miljøvennlig utbygging av vannkraft og annen fornybar energi. Vi har derfor styrket NVEs kapasitet innen konsesjonsbehandling i statsbudsjettet for 2009. Den vil bli fordoblet fra 2005 fram til 2009. Vannkraft er særlig prioritert i konsesjonsbehandlinga, særlig prosjekter med reguleringsevne. Det betyr muligheter for den kraftintensive industrien i forhold til spørsmålet om tilgang på kraft.

I 2007 fastsatte departementet retningslinjer for små-

kraft. Retningslinjene skal styrke grunnlaget for en helhetlig vurdering av konsesjonssøknader og bidra til forutsigbarhet. Det er også fastsatt lignende retningslinjer for vindkraft. Det arbeides nå med retningslinjer for behandling av saker om miljørevisjon av eldre vassdragskonsesjoner. Jeg kom med et første svar i den forbindelse for kort tid tilbake, etter at sakene har ligget relativt lenge.

Fra og med 2005 er det idriftsatt økt vannkraftproduksjon tilsvarende om lag 2,4 TWh pr. år. Av dette utgjør småkraftverk om lag 1 TWh pr. år. Det resterende er knyttet til oppussing og utvidelse av eksisterende anlegg og nye anlegg over 10 MW.

I 2007 ble det gitt tillatelse til vannkraftprosjekter tilsvarende en årlig produksjon på om lag 1,2 TWh. Av dette er knapt 0,8 TWh pr. år småkraft, resten er oppussing og utvidelser og nye anlegg over 10 MW. Videre er det meldt og omsøkt vannkraftprosjekter med en årlig total produksjon på om lag 7,5 TWh. Av dette utgjør oppussing, utvidelser og nye anlegg drøyt 2,5 TWh pr. år. Resten er småkraftprosjekter. Så vi snakker faktisk om volumer som har betydning.

Til sammen utgjør dette et betydelig og verdifullt bidrag til økt fornybar energiproduksjon i Norge. Det er et viktig bidrag til en god kraftbalanse, som også kraftintensiv industri har nytte av.

I Enovas arbeid med omlegging av energibruk og energiproduksjon er industrien viktig. Enova har et eget støtteprogram for industrisektoren og tilbyr delvis finansiering gjennom investeringsstøtte for å utløse gjennomføring av energieffektive arbeidsprosesser, energigjenvinning og konvertering til bruk av fornybare energikilder. Norsk industri og Enova har nylig inngått en samarbeidsavtale for å gjøre industrien ytterligere energieffektiv og å øke bruken av fornybare energikilder. For perioden 2001–2007 har Enova rapportert om et kontraktfestet resultat på 2,8 TWh pr. år, og det er gitt en total støtte til industrien på om lag 0,5 milliard kr.

Store deler av industrien har sikret seg forutsigbar og langsiktig tilgang på kraft gjennom kommersielle avtaler og egenproduksjon. Fram til 2020 har bedrifter innenfor kraftintensiv industri dekning for over 85 pst. av kraftforbruket sitt gjennom kommersielle kraftavtaler, kraft på myndighetsbestemte vilkår og egen kraftproduksjon. Industriens mulighet til å kunne inngå langsiktige, kommersielle avtaler er helt grunnleggende for industriutvikling i Norge. Regjeringa ser svært positivt på at det er inngått et stort omfang av slike kraftavtaler. Bare i høst har det blitt inngått to kommersielle kraftavtaler med et samlet volum på om lag 38 TWh, fordelt over 10–20 år, som også interpellanten berørte. Langsiktige avtaler gir industrien forutsigbare rammer. Slike avtaler kan spesialtilpasses individuelt, slik at de passer for den enkelte bedrift. For eksempel kan det inngås avtaler hvor kraftprisen avhenger av produktpriser eller andre bedrifts- eller bransjespesifikke forhold.

Regjeringen har i stortingsmeldinga om eierskap presentert klare mål og forventninger til statens eget kraftselskap, Statkraft. I stortingsmeldinga står det bl.a. at

«Statkraft skal innenfor EØS-regelverket arbeide for å

møte industriens behov for stabil og langsiktig kraftforsyning. Nærings- og handelsdepartementet forutsetter at Statkraft blant annet utviser høy grad av fleksibilitet ved å sette sammen bilaterale avtaler bestående av flere elementer som produktpris, valuta, indekser, fleksibilitet med hensyn til uttak og energipris (...). Slike markedsmessige sammensatte kontrakter kan gi en risikoavlastning både for industribedriftene og Statkraft».

Samtidig vil jeg peke på at det er positivt og viktig at også andre kraftselskap inngår langsiktige kraftkontrakter med industrien. Vi har flere eksempler på det – sist da Hydro og Vattenfall inngikk en avtale på nesten 18 TWh over åtte år i september i fjor. Dette bygger opp under markedet for langsiktige kraftkontrakter og synliggjør de ulike måtene som industrien kan dekke sitt kraftbehov på.

Industrien og fagbevegelsen har lagt vekt på å kunne danne et innkjøpskonsortium, hvor flere bedrifter kan gå sammen for å dekke sitt kraftbehov. Utgangspunktet er et konsortium i Frankrike. Regjeringa har hatt en åpen dialog med industrien og fagbevegelsen og mottatt innspill fra dem om dette. Regjeringa er positiv til at det opprettes et innkjøpskonsortium for kraftintensiv industri i Norge. Vi har derfor sagt at vi aktivt vil tilrettelegge for konsortiet ved at det gis tilskudd til de kraftintensive bedriftene som deltar. Tilskuddet skal ha en tilsvarende funksjon som skattefordelene som er gitt til bedriftene som deltar i innkjøpskonsortiet i Frankrike. Det vil bl.a. si at støtten skal være innenfor EØS-regelverket om bagatellmessig støtte. Industrien må stå for etablering av konsortiet og alle kommersielle forhold.

Regjeringas konsolideringsmodell gir også muligheter for industriell utvikling. Samtidig som vi har sikret og styrket at vannkraften blir på offentlige hender, gir vår løsning også mulighet for at private kan eie inntil en tredjedel i kraftselskapene. Vi har, som sagt, også gått inn for et opplegg med utleie av kraftproduksjon for inntil 15 år.

Regjeringa mottok i tillegg et innspill fra Norsk Industri i fjor høst. Norsk Industri har bl.a. foreslått endringer i konsesjonssystemet. Endringene går ut på at langsiktige kraftkontrakter med kraftintensiv industri, f.eks. gjennom et konsortium, skal telle positivt eller være et krav for å få konsesjon til å bygge vannkraftverk. Dessuten har det blitt foreslått endringer i skattesystemet. Regjeringa har nøye vurdert forslaget og kommet til at det ikke kan gjennomføres. Jeg har sendt et svarbrev til Norsk Industri om dette i dag.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:36:36]: Jeg må få takke for svaret. Jeg er samtidig litt skuffet – og ikke bare litt, men ganske skuffet – for veldig mye av det vi hørte her, kunne en egentlig ha lest seg til ved å lese daværende olje- og energiminister Åslaug Hagas innlegg i Stortinget i en interpellasjonsdebatt for et år siden. Det gikk på akkurat det samme – Regjeringens generelle ordninger, uten å ta inn over seg at det ikke er det industrien nødvendigvis ber om.

Industrien forventer en mer helhetlig løsning, f.eks. et industrikraftregime basert på den franske modellen, som faktisk gir noe utover det den kan få i markedet uansett,

nemlig mulighet til kraft til selvkost. Industrien har sagt at den er villig til å gå inn med kapital for å sikre at det bygges ut kraft, slik at det i realiteten er den som bygger ut, uten at den formelt står som eier, som en respekterte i hjemfallssaken. Men det poenget ignorerer altså statsråden i stor grad. Og det er jo det som er problemet. Industrien kunne gjort det samme som den nå har gjort, under enhver tidligere regjering, for det er bare snakk om å bruke det markedet som eksisterer. Det er altså ikke på noen måte noen politiske håndrekninger som har kommet. Daværende energiminister Åslaug Haga nevnte også den franske modellen, og sa at her skulle vi gjerne være med og bidra, men industrien og kraftbransjen har ansvaret for å komme i gang. Og hva har skjedd på ett år? Vi har ikke kommet et skritt nærmere. Og når Industri Energi allerede nå varsler om og har reservert plassen foran Stortinget til en forhåpentligvis mye fredeligere demonstrasjon enn det en opplevde i går, er det et signal om at en ikke anser Regjeringen for å ha levert.

Ja, det er hyggelig å høre statsråden snakke om hvilke mål en har for industrien, men Rosseland Ballklubb, som er mitt lokale fotballag på Bryne i 4. og 5. divisjon, kan også ha mål om å slå Manchester United. Og de kan lage veldig fine plansjer om alt de skal gjøre. Poenget er at hvis en ikke har det rette laget, er sjansen for å innfri veldig liten. Og Regjeringen har her ikke det rette lag i form av virkemidler, slik at målene og virkemidlene henger ikke sammen.

Det er fint og bra at statsråden snakker fint om vannkraft. Det er helt andre signaler som kommer fra Olje- og energidepartementet enn fra Miljøverndepartementet. Problemet er når disse to målsettingene ikke er avklart i de to departementene, for da er det ingen klarhet i hva som er den langsiktige strategien.

Vannkraft er en av de kraftteknologiene i Norge som det ikke er konkrete målsettinger for i form av TWh. Ikke engang småkraftverk skal få være med i grønt sertifikatordningen hvis Regjeringens Soria Moria-erklæring skal gjelde.

Da må jeg få spørre statsråden: Hvilke målsettinger har han for vannkraft? Det er greit at det bygges ut litt TWh hvert år, men ingenting av dette kobles opp til bruk i industrien. Ingenting av dette kobles opp til at industrien skal kunne ta det ut til selvkost. Og når en ser på utleieordningen i løpet av 15 år, og det dreier seg om deleierselskap, er det ingenting av det som er langsiktig nok eller stort nok til at det blir en industriell tilnærming for industrien. Det blir i beste fall en finansiell plassering, og det er jo ikke det en ønsker med vannkraften – trodde jeg.

Statsråd Terje Riis-Johansen [11:39:55]: Jeg kan i og for seg dele representanten Solvik-Olsens betraktninger om fotball – iallfall i forrige sesong var det noe som manglet hos enkelte lag. Men jeg skal ikke la det gå lenger; noen av oss gledet oss over det som skjedde litt lenger opp i divisjonen.

Men at det er betydelige mangler når det gjelder virkemidler og lagbygging med tanke på det temaet vi her diskuterer, er jeg oppriktig uenig i. Jeg mener at summen av

det vi har av virkemidler nå, summen av det jeg har presentert her i dag, er noe som betyr noe for industrien – det gjelder nettleie, det gjelder tilgang på kraft og det gjelder elavgift. Det er viktige virkemidler for industrien.

Jeg oppfatter også at representanten Solvik-Olsen fokuserer veldig på produksjon. Jeg mener at når vi nå har en kø av tiltak, produksjonsmuligheter som det blir søkt om konsesjon for, er nettopp det et bidrag til denne forutsigbarheten. Når representanten Solvik-Olsen er opptatt av forutsigbarhet, synes jeg også det er rart at han samtidig mener det er et problem at den tidligere energiministeren og den nåværende energiministeren har et budskap som er i samme gate. Jeg vil jo si at nettopp for industrien må det være en trygghet å se at det her er en langsiktighet i politikken, som gjør at en vet hva en har å forholde seg til. Slik sett mener jeg også at det jeg har sagt her i dag, er en klargjøring, en presisering, med tanke på stabile rammevilkår for industrien.

Så etterlyser representanten Solvik-Olsen egne målsettinger for vannkraft. Jeg mener at det vi nå ser når det gjelder vannkraft, er en positiv utvikling, en utvikling hvor viljen til å nyttiggjøre seg potensialet knyttet til vannkraftproduksjon er stor. I hovedsak har utfordringa de siste årene vært at det har dannet seg en for stor kø av søknader. Det har ikke vært mangel på eventuelle måltall, målsettinger, som har hindret utbygginga og utviklinga, men vi har faktisk ikke vært i stand til å håndtere de søknadene som har kommet, og vi har ikke vært i stand til å realisere de prosjektene som har vært ønsket. Det gjør vi noe med, og jeg mener slik sett at det initiativet som Regjeringa har tatt, og det vedtaket Stortinget har fattet i år om en dobling av kapasiteten når det gjelder konsesjonsbehandling i NVE, er et viktig bidrag til forutsigbarhet og tilrettelegging opp mot den kraftintensive industrien – for det er summen av kraftproduksjon som bidrar nettopp til den forutsigbarheten som representanten Solvik-Olsen er ute etter.

Terje Aasland (A) [11:43:16]: La meg starte med å si at også jeg deler statsrådets oppfatning om at interpellanten hadde en konstruktiv inngang til problemstillingen. Så får en heller se hvordan avslutningen og utgangen blir.

Interpellanten startet egentlig med å definere at det var behov for å få avklart om industrien skal vente på et såkalt myndighetsbestemt system, et politisk fastsatt system, eller et markedsbasert system. Jeg har bare lyst til å understreke når det gjelder akkurat det temaet, at det aldri har vært signalisert at vi skal ha et myndighetsbestemt system for industrien – tvert imot har vi veldig tydelig sagt fra om at vi har ønsket at det innenfor EØS-regelverket ble etablert en ordning hvor industrien fikk tilgang på kraft. Det har vært og er fremdeles vårt utgangspunkt i denne saken.

Så er det lett å være enig i at den kraftforedlende industrien i vårt land står for en viktig andel av den samlede verdiskapingen som vi alle nyter godt av. Det har vært – og det er fremdeles, til tross for finanskrisen – betydelige investeringer, og planer for investeringer, i den kraftforedlende industrien. Det er viktige posisjoner for fram-

tiden som denne industrien innehar gjennom det. Derfor har det vært, og det er, grunnleggende viktig for Regjeringen å sikre den kraftforedlende industrien forutsigbare og gode rammebetingelser. Så er det faktisk også slik at i all hovedsak har denne type industri nettopp den tryggheten.

Det er – til tross for at en har diskutert kraftbalansen i dette landet – i utgangspunktet god kraftbalanse, og den bedres gjennom de tiltakene som Regjeringen gjør. Det er muligheter for å inngå langsiktige, kommersielle kontrakter. De kunne kanskje ha vært enda bedre sett med industriens øyne. Vi har gode vilkår knyttet til nettleie for denne type industri, vi har fritak for eller reduksjon av elavgift for denne type industri, og vi har også forholdsvis gode støtteordninger hos Enova. 85 pst. av industrien har avtaler som er dekket. Det er ikke grunnlag for å si at de avtalene ikke er tilfredsstillende, tvert imot underbygger de viktig produksjon og viktige investeringer. Men at det foreligger utfordringer som, dersom de løses, vil bedre situasjonen, er utvilsomt riktig. Vi har heldigvis fått et bredere politisk engasjement for den kraftforedlende industrien i det siste, det er selvfølgelig positivt. Partier som tidligere viste til at markedet alene skulle avgjøre innholdet i framtidens kontrakter, ivrer nå for en mer aktiv politisk rolle. Det er selvfølgelig flott. Kanskje ikke fullt så flott var det at noen av de samme partiene gjennom behandling av hjemfallsinstituttet eller konsesjonssystemet var villige til å parkere det brede, offentlige eierskapet og kontrollen over elektrisitetsproduksjonen til fordel for private eiere.

Veien videre nå handler om å opprettholde og eventuelt utvikle rammebetingelsene som fører til nye investeringer og riktige omstillinger. Et av tiltakene vil utvilsomt være etableringen av et innkjøpskonsortium. En slik modell – hvor staten kan være tilrettelegger og hvor én eller flere grupperinger av industribedrifter tar det kommersielle ansvaret ved etablering, anbudsrunde og tilrettelegging av modellen – er et godt spor for å løse noen av de utfordringene som er i et helt ordinært og åpent marked. Det er å styrke markedsposisjonen til den kraftintensive industrien. At statsråden nå slår fast at Regjeringen aktivt vil tilrettelegge for en slik modell, bl.a. gjennom en mulig tilskuddsordning som tilsvarer den franske skattemodellen for konsortium, er utvilsomt et viktig steg i riktig retning. I den modellen kan de som går inn i konsortiet, få avskrevet noen av de investeringene de gjør i forhold til modellen.

I tillegg til dette har Regjeringen nå sendt på høring en sak hvor bl.a. industrien kan få adgang til å leie kraftproduksjon for en periode på 15 år. Det blir hevdet at 15 år ikke er langsiktig, men med utgangspunkt i systemet tror jeg det er et veldig godt utgangspunkt også for industrien. Ser man mulighetene som utleie kan gi sammen med et system for konsortium, vil det, etter mitt skjønn, være slik at mulighetene forsterkes vesentlig ut fra dagens situasjon. I tillegg har industribedriftene, på lik linje med andre investorer, mulighet til å inngå eierskap i kraftproduksjon med inntil en tredjedel. Som et siste virkemiddel har Regjeringen understreket at Statkraft også skal spille en rolle her.

Samlet sett vil mulighetene og rammevilkårene gjennom det Regjeringen har gjort, og det den nå gjør, være

slik at industrien fullt ut kan sikre seg konkurransedyktige vilkår i Norge. Med mitt «industriherte» har jeg god tro på framtiden med det utgangspunktet.

Tord Lien (FrP) [11:48:33]: Kraftforedlende industri i Norge eksporterer for 200 milliarder kr i året. Den er meget miljøvennlig, ikke bare når det gjelder utslipp av CO₂ og forbruk av ressurser. Også når det gjelder utslipp av NO_x og svovel og en lang rekke andre mer eller mindre skadelige utslipp, representerer norsk industri virkelig en foregangsnæring som har utslipp på helt nede i en tjuendedel av det konkurrentlandene våre har. Når vi har blitt verdensledende – det er vi faktisk innenfor disse feltene – i forhold til produksjon av silisium, som i stor grad går til solceller og aluminium som gjør biler mer miljøvennlige, og som gjør oss i stand til å bygge vindmøller, er det fordi norsk industri har investert og investert hele veien for å ha det mest moderne og mest miljøvennlige utstyret hele tiden. Da er det viktig at vi lager et regime som gjør at industrien ikke bare overlever med den produksjonen den har i dag, men som også gjør den i stand til å utvide for å forsvare stadig nye investeringer.

Det er noen kraftforedlende bedrifter i Norge som har kraftkontrakter også etter 2011. Men det er de som var lure nok til ikke å stole på flertallet i denne sal, de som ikke støttet flertallet da de sa at dette var en enkel sak å få på plass, bare vi får makten. De som derimot stolte på Regjeringen, har ikke den samme situasjonen i dag – mange av dem har tre til fire år igjen med kraftkontrakter.

Jeg har også vært med på mange besøk på den rundreisen som min kollega Ketil Solvik-Olsen refererte til. Et av besøkene var til Elkem Thamshavn i mitt eget fylke, som nå vurderer en investering på 500 mill. kr. Det er den nest største industriinvesteringen nord for Dovre de siste 20 år, kun utvidelsen av Elkem Mosjøen er større. Det vil føre til mer silisium av bedre kvalitet og flere arbeidsplasser i en tid hvor en helt åpenbart trenger flere arbeidsplasser.

Hva blir Thamshavn møtt med? For det første er det ingen avklaring i forhold til industrikraftregimet, men vi har også en klimavotetlov som ikke ivaretar produksjonsøkningen på Thamshavn. Statsråden var inne på det jeg snakket om i stad. Han sa at han vil ha nye investeringer – men det hjelper ikke hva statsråden vil eller mener, hvis ikke statsråden klarer å lage et regime som gjør at industrien mener det er forsvarlig å investere i Norge. Han snakket om utredninger, om at det vi kan gjennomføre, blir lagt fram i budsjettet. Jeg har ikke merket at kraftforedlende industri i Norge har fyrt av noen nyttårsraketter – verken med eller uten styrepinne – for det som kom i budsjettet. Da er vi like langt. Hvis ikke industrien er overbevist om at rammevilkårene for å investere i Norge er bedre enn rammevilkårene for å investere i andre land, er det jo – heldigvis eller dessverre – sånn at industrien ikke er tvunget til å investere i Norge. All verdens utredninger i regi av Regjeringen vil aldri komme i mål i forhold til industrikraftregimet så lenge man har fratatt industrien muligheten til å eie kraft.

Jeg var også til stede på bioenergikonferansen i Telemark rett før jul. Statsråden sa da at han håpet på en høye-

re kraftpris for å stimulere til økt utbygging av bioenergi. Men hvis statsråden på den ene siden håper på en høyere markedspris for kraft, og samtidig sier at markedsbaserte kraftkontrakter skal redde norsk industri, forstår ikke jeg hvordan det henger på greip. Det er jo helt åpenbart at i tråd med EØS-avtalen kan verken Statkraft eller andre selge kraften sin til lavere pris enn den antatte markedsprisen framover. Når statsråden da håper at kraftprisen skal bli både 60, 70 og 80 øre pr. kilowatt-time for å få på plass mer bioenergi, vil jo også industrien bli møtt med samme type pris.

Så noterer jeg meg, i forhold til svaret som statsråden kom med, og for så vidt også innlegget fra representanten Aasland, at det nå er helt klart at det ikke kommer et industrikraftregime i denne perioden. Det er synd, for det står i Soria Moria-erklæringen at det skal komme. I Soria Moria-erklæringen står det også at vern av Vefsna skal komme. Da håper jeg at hvis man utsetter industrikraftregimet, kan man også utsette vern av Vefsna til etter valget.

Så har jeg bare lyst til å sitere Billy Fredagsvik – det har vært mye fotball i dag, og han er en kjent RBK-supporter:

«Hvis et industrikraftregime ikke er på plass i løpet av våren, kan jeg love demonstrasjoner og markeringer på hvert eneste industristed i Norge. Protestene utenfor Stortinget i fjor (...) vil fortone seg som flau bris i forhold.»

Jeg kommer til å være til stede på flest mulig av de demonstrasjonene.

Ivar Kristiansen (H) [11:54:06]: For det første vil jeg bare si at dette er en svært viktig interpellasjon. Det andre jeg vil si, er at det virkelig er en merkelig forestilling. Her er vi inne i siste halvår av fjerde regjeringsår, og så står regjeringspartienes representanter her og prater om muligheter som finnes, idet timeglasset er i ferd med å renne ut.

I 2005 stod regjeringspartienes representanter og nærmest viste knyttneven fra Stortingets talerstol. De fortalte hva som var mulig å gjennomføre innenfor EUs konkurranseregelverk – på tross av at man krystallklart kjente innholdet i hva som var EUs konkurranseregelverk, som også gjelder for Norge. Man fortalte, og forlangte herfra, at industrikraftregimet skulle komme på plass bare det kom en ny regjering på plass. I dag er dette redusert til snakk om muligheter innenfor begrepet «bagatellmessig støtte» osv.

Har man ikke tatt inn over seg at man lurte norsk industri i 2005? Har man ennå ikke tatt inn over seg at man har levert tre tapte år til norsk industri? Man viser i dag til at 85 pst. har inngått langsiktige avtaler – i det ligger at frem til år 2020 er langsiktighet. Jeg vil tro at det finnes delte oppfatninger om det. Men bryr man seg ikke om de som trodde på løftene, de som sørget for at vi har en rød-grønn regjering i dag, som sørget for at de rød-grønne partiene vant valget i samtlige norske industribyer og -kommuner? Disse ventet – de stolte på dagens regjering, på at man skulle levere. Regjeringen har ikke levert. Man har ikke fulgt dette opp, og man må i dag nesten bare konkludere med at man med åpne øyne lurte norsk industri. Da

tror jeg man heller vil stå seg på, når man nå skal skrive slutthistorien for dette, å presentere en større oppriktighet og fortelle norsk industri hva som er mulighetsbildet i fremtiden – for det har man ikke gjort. Man har prestert, og levert, et hjemfallsinstitutt som tar fra industrien det eneste industrien hadde, det eneste man disponerte selv, som i 100 år ene og alene har gått til å levere kraft til norsk industriproduksjon – det har man tatt. Finansdirektørene i Hydro, Elkem, eller andre, er neppe de som har grunn til å bli fortvilet over dette, men de på gulvet bør bli fortvilet.

Jeg er overbevist om at en annen statsråd med glede vil slå fast at vern av Vefsna skal man – i et annet forum – kunne glede seg svært over. Jeg er ikke sikker på om norsk industri har grunn til å glede seg over dette.

Det er grunn til å spørre statsråden om han er fornøyd med det eneste selskapet vi har i Norge på tilbudssiden når det gjelder kraft, Statkraft – om han er fornøyd med den innsatsen, viljen og evnen Statkraft, statens hovedinstrument, har levert på dette området hittil. Er statsråden fornøyd, eller er han ikke fornøyd?

Det holder ikke i dagens debatt å henvise til Enova. Enova kan jo ikke være svaret i enhver debatt vi har i Stortinget som går på fremtiden for norsk industri, fremtiden for produksjon av ny fornybar energi, eller hva det måtte være. Det holder bare ikke. Enova må gjerne gjøre sin jobb, men det er ikke svaret på de utfordringene som vi er inne i.

Dette handler om å prøve å få til løsninger – og man må svært gjerne få til løsninger, gjerne gjøre alt man kan for å få til en såkalt fransk løsning i Norge. Men da må man sørge for at det er mer enn én aktør, som attpåtil også må vise vilje til å få til løsninger hvis norsk industri skal satse på en fremtid i Norge. Det er der man må starte jobben. Så må man også starte jobben med å øke tilbudssiden når det gjelder mer kraft, mer energi i Norge, hvis man i det hele tatt skal kunne møte en trygg og god fremtid for produksjonen av de mest miljøvennlige produkter man har å tilby verdensmarkedet. Og de har hittil kommet fra Norge.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [11:59:36]: En liten vitsitt til representanten Ivar Kristiansen først, for jeg syns måten representanten Ivar Kristiansen legger dette fram på, rett og slett blir for enkel når han sier at statsråden nøyer seg med å henvise til Enova. Det må bety at representanten Ivar Kristiansen har behov for å spisse øra sine litt. Hvis han hadde hørt etter hva statsråden sa, berørte han jo ganske mange forskjellige aspekter og tiltak, f.eks. konsortium, som er helt sentralt her, Statkrafts rolle, el-avgift, kraftbalanse og mye annet. Så Ivar Kristiansen bør kanskje lese gjennom innlegget en gang til.

For oss i SV er dette en viktig sak. Vi er opptatt av at vi må få til langsiktige kraftavtaler med industrien, og særlig avtaler som oppmuntrer til miljøvennlige investeringer. Jeg har lyst til å vise til et spennende prosjekt ved et smelteverk som jeg har besøkt. Det er et eksempel på prosjekter som kan realiseres med særlig god miljøgevinst. Det gjelder Finnjord Smelteverk i Lenvik. Det er en bedrift som i dag står for en tredjedel av alle klimagassutslippene i Troms, målt i CO₂-ekvivalenter. Smelteverket har presen-

tert planer for hvordan de kan bli verdens første ferrosiliumprodusent uten CO₂-utslipp, altså CO₂-nøytrale. På lengre sikt ønsker de å bli CO₂-negative. Finnfjord Smelteverk har lagt opp til en trepunktsplan for å nå dette målet. Først ønsker de å gjenvinne store mengder spillvarme og produsere strøm av den, så ønsker de å bruke restvarmen til å produsere bioetanol av cellulose, altså trevirke, og til sist vil de bygge et kullkraftverk med CO₂-rensing og kjøre avgassene fra smelteverket gjennom det samme renseanlegget. På den måten ønsker de å bli klimanøytrale. En forutsetning er bl.a. at de får langsiktige kraftavtaler som gir en nødvendig forutsigbarhet. Finnfjord er én av mange aktører som ønsker seg en konsortiumsmodell.

SV tok initiativ overfor tidligere statsråd Åslaug Haga til at ulike europeiske modeller skulle bli vurdert, at vi skulle få til en studietur til forskjellige EU-land. Den franske konsortiumsmodellen var én av flere modeller som vi viste til som en mulig vei ut av EØS-problemet vårt. Regjeringa har nå stilt seg positiv til en konsortiumsmodell, og det er vårt håp at denne, sammen med de andre tiltakene som statsråden har vist til, vil være en nøkkel for å få til de gode investeringene i norsk industri. Sjøl om det første initiativet fra organisasjonen Norsk Industri nå avvises i et brev fra statsråden i dag, mener vi allikevel at statsråden og Norsk Industri bør sette seg sammen og prøve å finne et alternativ. Det er jeg sikker på at man også vil forsøke.

Dette er spørsmål som angår mellom 25 000 og 30 000 arbeidsplasser og en rekke lokalsamfunn i Norge, i stor grad i distriktene, og er selvfølgelig svært viktig. På vegne av SV vil jeg også understreke at dette handler om miljø og klima og om å posisjonere seg i kampen om de framtidens arbeidsplassene. En framtidens industripolitikk er nødt til å ta opp i seg klima- og miljøperspektivet. Klimatrusselen er vår tids største utfordring. Det høres ut som en klisjé, men det er ikke mindre alvorlig av den grunn. Det er særlig innafor dette perspektivet at EØS-landet Norge, etter vår mening, har en mulighet til å få stabile og langsiktige løsninger til beste for både industri og miljø.

SV er opptatt av å utvikle grønn prosessindustri, med bedrifter som ligger i tet i verden på ny miljøteknologi og på løsninger som reduserer klimautslipp, og som satser på enøk og gjenvinning av energi. Investeringstøtte til grønn kraft basert på store mengder spillvarme og enøkpotensial i industrien treffer spesielt ferrolegeringsindustri og treforedling, som har store mengder høytemperatur spillvarme som kan utnyttes. I 2003 ble potensialet kartlagt til 5–6 TWh. Det er trolig en del høyere i dag. Gjennom spillvarmekraftverk kan opp til 20–30 pst. av energien i et smelteverk gjenvinnes og omdannes til kraft for nettet. Vi syns dette er spennende muligheter. Vi har utnytta en del av dem, men vi må utnytte mye mer.

Helt til slutt en liten visitt til representanten Ivar Kristiansen og hans parti Høyre, som satt med regjeringsmakt fram til 2005. På den tida var Høyre i hvert fall helt uinteressert i å få til noe som helst som smakte av noe annet enn markedsløsninger innafor dette området. Det Høyre-styrte Olje- og energidepartementet skrev så seint som i 2005:

«I tillegg til EØS-avtalens bestemmelser, legger Regjeringen vekt på at ordninger basert på langsik-

tige kraftkontrakter er lite fleksible og lite målrettede.»

Så det er litt sånn – ja, ja.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [12:04:48]:

Det er en viktig debatt interpellanten i dag tar opp. Jeg vil også takke for hans inngang til denne interpellasjonen.

Det dagens interpellasjon dreier seg om, er rammevilkår for viktige hjørnesteinsbedrifter og tusenvis av arbeidsplasser rundt i landet vårt. Ansatte og lokalsamfunn har ventet lenge. De har utvist en stor tålmodighet, og industrien og de ansatte fortjener faktisk å bli tatt mer på alvor i denne saken enn det vi har sett så langt.

Kristelig Folkeparti er på industriarbeiderens side i denne saken. Vi vil gjøre alt vi kan for å få på plass en løsning som sikrer at den kraftkrevende industrien i Norge er liv laga, at klimahensyn blir tatt, og at arbeidsplasser opprettholdes.

Regjeringen er i dialog med industrien, men det er en dialog der det er lite konkret å finne, hvis jeg får lov til å sitere hva industriledere selv sier når vi snakker med dem. Da er vi egentlig tilbake til behandlingen av St.prp. nr. 1. Regjeringen viser hvilken modell den går inn for, men det er lite innhold å finne. Innholdet har vi jo fått i statsrådets timinuttersinnlegg i denne interpellasjonen.

Statsråden sier i sitt innlegg at det er gjort et betydelig arbeid med kartlegging. De har vært på studietur, og det har vært mange grundige utredninger. Det er et håp for industrien, men også for det politiske Norge, at vi snart får del i resultatene av disse mange grundige utredningene som Regjeringen har foretatt, for det er bare slik vi kan være med på å sikre denne viktige industrien.

Helt til slutt har jeg lyst til å ta en liten visitt innom representanten Terje Aaslands innlegg. Han begynte sitt innlegg med å snakke om myndighet kontra marked, og sa at de ønsket å være innenfor EØS, og at det skulle være tilgang på kraft. Men jeg tror ikke det er for mye å si at det skal være billigere kraft. Alle hørte hva de rød-grønne politikerne lovt i valgkampen 2005. Det var dette som var budskapet, at det ikke bare skulle være tilgang til kraft. Jeg tror at vi står oss på å være sanne med hensyn til hvilken politikk vi står for. Så har den politikken vist seg å være vanskelig – det innrømmet jo statsråd Åslaug Haga i denne sal 12. februar 2008 – valgløftene har vært vanskelige å innfri, men historien er nok slik at det ble lovt billigere kraft. For de rød-grønne har dette vist seg å være vanskelig – ja kanskje umulig – å innfri i forhold til det regimet som vi er en del av i EØS-avtalen.

Erling Sande (Sp) [12:08:56]: Eg tenkte eg skulle begynne å snakke om ein aktiv næringspolitikk. Ein aktiv næringspolitikk er i motsetnad til næringsnøytralitet – som ofte vil vere ein liberalist si løysing – ein politikk som byggjer opp under dei næringane der landet vårt har naturgjevne fordelar.

Den rike tilgangen på vasskraft som vi har mange plassar i landet, har gjeve oss høve til å byggje opp ein kraftkrevjande industri. Det har skapt sysselsetjing i mange distrikt, samtidig som ein har nytta lokalprodusert kraft til

lokal produksjon. Dette har vore ein bevisst og ynskt politikk frå norske styresmakter si side – og ein fornuftig politikk – som trass i eit høgare lønsnivå har gjort at Noreg er konkurransedyktig innafør produksjon av m.a. aluminium og silisiummetall. Billig kraft til industrien gjennom kraftkontraktar har vore ein del av tanken om ein aktiv næringspolitikk.

Konkurransereguleringa som Noreg er pålagt gjennom EØS-avtalen, hindrar oss i å sikre kraftføredlande industri billig kraft gjennom myndigheitsstyrte kraftavtalar. Nasjonale målsetjingar for verdiskaping, busetjing og sysselsetjing blir derfor vanskeleggjorde på grunn av eit konkurranseregulering som fremjar ein tanke om næringsnøytralitet, der denne type lokale fordelar ikkje skal kunne nyttast til å skape næring, sjølv om det er med på å byggje opp under noko av den reinaste produksjonen av denne typen i verda og med minimale tap av energi i nettet. Senterpartiet sin motstand mot EØS-avtalen tør vere kjend. Men eg synest likevel det er rett å nemne dette, fordi dei ulempene som avtalen medfører, så tydeleg kjem til syne. Noreg blir pålagt å velje andre politiske løysingar enn dei vi hadde valt dersom vi ikkje hadde vore pålagde dette konkurransereguleringa gjennom EØS.

Senterpartiet tek til vitande at eit fleirtal i denne salen støttar norsk tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen. Då er vi opptekne av å sjå på kva som kan gjerast innafør avtalen, for på ein best mogleg måte å leggje til rette for norsk kraftkrevjande industri. Det arbeidet kan skje langs fleire linjer. For Senterpartiet er det særskild viktig at Regjeringa sitt arbeid med ein aktiv europapolitikk blir følgt opp, nettopp for å få til eit langsiktig arbeid for å betre rammevilkåra for denne industrien og for at det viktige arbeidet skal halde fram. Dette er ikkje statisk, dette er det dynamikk i. Det er stadig rørse i denne politikken, også i EU, og det er viktig at vi er aktive for å påverke der vi kan. Det er viktig å understreke at EØS-avtalen ikkje hindrar norsk industri i å inngå langsiktige, kommersielle avtalar med energiproducentane.

Statsråden har i dag skissert fleire moglege vegar å gå innafør dagens regime – vegar som det kan vere aktuelt å sjå nærare på – eksempelvis samarbeid om energieffektivisering ved hjelp av Enova-systemet, målretta støtte innafør EØS-reguleringa, vurdering av nettleige, dei verkemidla vi har i skatte- og avgiftspolitikken, i tillegg til aktivt å leggje til rette for den kraftkrevjande industrien, dersom dei ynskjer å opprette eit såkalla innkjøpskonsortium, og opne for å gje tilskot til dei verksemdene som tek del, med tilsvarande funksjon som er vald når det gjeld skattefordelane til fransk industri.

Heimfallsløysinga, som eit breitt fleirtal i denne salen sikra i fjor haust, er òg med på å leggje til rette for vidareutvikling av norsk kraftkrevjande industri, og det same gjer dei nyleg presenterte framlegga som gjeld utleige av kraft.

Så er det slik at tilstrekkeleg kraft sjølvsagt er ein føresetnad for kraftkrevjande industri. Der har Regjeringa store ambisjonar for ytterlegare å auke produksjonen av fornybar energi, og opposisjonen her i salen, i likskap med Regjeringa, er utolmodig etter å få opp denne produksjo-

nen. Det er bra. Men eg må seie at den elendebeskrivinga som representanten Solvik-Olsen stadig gjentek i denne salen når det gjeld manglande ny kraftproduksjon, er det ikkje råd å kjenne seg igjen i – rett og slett.

Senterpartiet meiner det er viktig at Regjeringa vurderer eit heilt spekter av tiltak for å sikre ein industri som er viktig for landet, og som er ein hjørnesteinsindustri som sikrar arbeidsplassar i mange lokalsamfunn rundt omkring i landet vårt.

Gunnar Kvasheim (V) [12:13:53]: Jeg deler interpellantens beskrivelse av norsk kraftkrevende industri, som er verdensledende når det gjelder miljøvennlige og energieffektive løsninger. Flere av bedriftene har et forbedringspotensial, men hovedbeskrivelsen er dekkende. Denne delen av industrien vil i likhet med øvrig industri stå overfor et klart behov for omstillinger og markedstilpasninger. Men Venstre er opptatt av at industrien får rammevilkår som gjør at den kan videreutvikle seg i Norge. Tilgang på kraft på forutsigbare vilkår er en viktig faktor i denne sammenheng.

Utgangspunktet for denne debatten er at Stortinget for lengst, og med et bredt flertall bak beslutningen, har slått fast at epoken med politikerbestemte kraftkontrakter er over. Det er verken mulig eller ønskelig med en ny epoke med denne type kontrakter. Flere bedrifter har innrettet seg etter dette og inngått markedsbaserte kontrakter som mange av dem kan leve godt med. Mange bedrifter har nølt med å inngå slike kontrakter fordi de trodde det på ny skulle bli mulighet for å få et eget kraftregime for industrien. Den usikkerheten forklarer de med de forventningene som ble skapt før valget i 2005, og ved en del andre anledninger, av representanter fra regjeringspartiene. For de gav utvetydig uttrykk for at de ønsket og ville få på plass et eget regime med billigere kraft til industrien. Det var bare et spørsmål om vilje, og det ville gå kort tid etter et regjeringsskifte før et slikt regime var på plass. Det var en bløff, og minst like galt som det er at de som framsatte det, visste det. Nå har vi fått bekreftet at det ikke kommer et eget prisregime for industrien, for det er ikke mulig, sier representanter fra Regjeringen, og de viser bedriftene til markedet.

Når de nå skal vise hva Regjeringen har gjort, stilt opp mot konfrontasjonen med de løftene som ble gitt, viser representanter fra Regjeringen til de kontraktene som Statkraft har inngått. Det er jo markedsbaserte kontrakter som det hadde vært mulig å inngå lenge før denne regjeringen overtok, og som var den retningen som stortingsflertallet pekte ut da en sa nei til politikerbestemte kontrakter. Jeg mener det har skadet industrien at de rød-grønne partiene ikke snakket sant, og ventetiden har kostet dyrt.

Nå er det skapt nye forventninger knyttet til en kopi av den franske industrikraftmodellen. Jeg tror en skal få problemer med å levere løsninger som vil fungere i Norge. Det viktigste nå er å få avklart hva Regjeringen vil bidra med. I dag har vi fått denne avklaringen, og det er tilnærmet null. En overlater dette til industrien selv. Det som vil være problemet da, er at vi ikke har mangel på kjøpere i Norge, heller ikke kjøpere som kan slå seg sam-

men. Problemet er at en har mangel på selgere som trenger finansiell hjelp for å finansiere utbyggingsprosjekter. I Norge er situasjonen den at en har kraftselskaper som har kapital til utbygging, men at en ikke har utbyggingsprosjekter. Verdien av å overføre den franske modellen til Norge er jeg tvilende til, men det får aktørene avklare i den prosessen som skal gå videre. Jeg har ingenting imot at en tester ut denne veien.

Jeg synes det ytterligere problematiserer saken at en når det gjelder hjemfallsløsningen, ikke imøtekom industriens ønske om å få hånd om en del av kraften i en overgangperiode. Det gjør heller ikke saken bedre at en har vært nølende når det gjelder å legge til rette gode rammevilkår for fornybar kraft-produksjon. Nølingen som vi nå ser når det gjelder fornybarhetsdirektivet, går jo inn i dette bildet.

Den beskjeden industrien får fra Regjeringen i dag, er at det en skal levere, er det de har levert. Det betyr at de som er misfornøyd med løftebruddet, kan gå i gang med å bestille busser inn til den bebudede demonstrasjonen i Oslo. Det er god grunn til å konfrontere Regjeringen med deres løftebrudd.

Torny Pedersen (A) [12:19:16]: Det er ca. ett år siden representanten Ivar Kristiansen fra Høyre hadde en lignende interpellasjon. Skal jeg rose opposisjonen for noe, må det være at de i alle fall holder denne saken varm. Men hva gjorde de for å løse denne saken før 2005? Alle i denne salen vet svaret.

Dagens regjering har hatt og har fortsatt denne type industri i fokus. Det forteller oss at den er utrolig viktig for arbeidsplasser, for Distrikts-Norge og for teknologisk miljøvinning. Disse industriarbeidsplassene sysselsetter opp mot 20 000 mennesker. I tillegg er den blant den mest miljøvennlige industrien i verden. For ett år siden sa vi at det ligger en verdi opp mot 25 milliarder kr i investeringer dersom de får forutsigbare og langsiktige kraftavtaler.

Men dette er en vanskelig sak da politisk bestemte kraftpriser ikke lar seg forene med ESAs regelverk. Andre europeiske land har utarbeidet løsninger som ESA har godtatt. Men så er det det at alle land ikke er like, og ikke er industrien lik i de ulike landene. Frankrike har den modellen som tilnærmet kan gjennomføres i Norge. Dette er industrien og fagbevegelsen enig i. Regjeringen har derfor sagt at den aktivt vil tilrettelegge for en konsortiumsmodell ved at det kan gis tilskudd til de kraftintensive bedriftene som deltar, jf. St.prp. nr. 1 for 2008–2009. Dette må være innenfor EØS-regelverket, og industrien må selv stå for etableringen.

Samtidig har vi vedtatt en hjemfallsordning som gir industrien muligheter til privat eie på en tredjedel av kraftselskapet sammen med offentlige. Deretter er det nå ute en høringsrunde som gir muligheter for utleie av vannkraft-produksjon på inntil 15 år. Men det aller viktigste for industrien er langsiktighet, en god kraftbalanse og at avtalt volum er stort nok. Dette er hele grunnlaget for å starte store investeringer i denne type industri.

Men vi må ikke se oss helt blind på at det ikke kan finnes andre løsninger enn et kraftregime som kan være med

på å skape utvikling i norsk industri. Vi har reduksjoner i nettleie, fritak for eller nedsatt elavgift, og kanskje vil noen av tiltakspakkene som kommer, også ha noen reelle muligheter. Myndighetene må i større grad følge opp det industrien selv forsker seg fram til for å redusere kraftforbruket og for å redusere forurensning og utslipp. Jeg kjenner godt til gode miljøtiltak ved Elkem Salten Verk og, som SVs Inga Marte Thorkildsen nevnte, Finnfjord Smelteverk. Her vil Enova spille en stor rolle. Men vi må ikke glemme Statkrafts rolle i forhold til industrien. Stortinget peker på i forbindelse med St.meld. nr. 13 for 2006–2007, Et aktivt og langsiktig eierskap, den såkalte eierskapsmeldingen, at Statkraft innenfor EØS-regelverket skal arbeide for å møte behovet til industrien med stabil og langsiktig kraftforsyning. Det heter videre at man forventer at Statkraft bruker fleksibilitet ved å sette sammen avtaler av flere element. Det være seg produksjonspris, valuta, indeks osv.

De siste politisk avtalte kontrakter utløper om to år, i 2011. Jeg vil enkelt si det slik at det haster å sy sammen muligheter som stimulerer til utvikling i den norske industrien, som fortsatt er en av verdens ledende på kvalitet og ikke minst miljøvennlig produksjon. Med de klimaproblemene vi har i hele verden, kan vi ikke risikere karbonlekkasjer. La oss bruke vannkraftressursene som Norge har, til fortsatt industriutvikling og til gagn for klimaet.

Til slutt vil jeg si at det hadde ikke vært meg imot å innfri ønsket til markedsliberalisten og representanten Ketil Solvik-Olsen om at industrien får kraft til selvkost, men det hadde vært en dramatisk stadfestelse av en hyllest til markedet som ofte er ufortjent.

Ingrid Heggø (A) [12:24:53]: Som representant frå industrisamfunnet Høyanger ynskjer eg òg å seia nokre ord om dette viktige temaet som vi har oppe i dag. Eg er glad for at dette temaet vert sett i fokus. Det er eg alltid.

Først til det som vert sagt om myndighetsbestemte kontraktar: Det er ikkje det industrien etterspør. Eg var aktivt med i valkampen i 2005, eg var med på fagforeningsmøte, og vi diskuterte dette over mange og lange dagar. Det er ikkje det industrien etterspør. Det aktørane etterspør, er sjølv sagt langsiktigheit og tilstrekkeleg volum. Det er det som har vore ein gjengangar. At ein no prøver å gjera dette til noko anna, får stå for dei andre si rekning. Aktørane frå industrien veit òg at det er umogleg å få til myndighetsbestemte kontraktar etter EØS-reglane, så det er faktisk ikkje eit tema på alle dei møta vi har om dette.

Så til moglegheita for å skaffa industrien akkurat langsiktigheit og tilstrekkeleg volum. Det er nok ikkje eitt enkelttiltak som vert til eit industrikraftregime, men det er summen av tiltak som myndighetene kjem med, som vil verta eit industrikraftregime, slik som eg ser det. Og dei klare signala som gjekk til Statkraft i eigarskapsmeldinga, om at ein skal arbeida for å møta behovet frå industrien, akkurat slik som representanten Torny Pedersen her påpeika, var både viktige og riktige. Dei signala hadde nok aldri come frå den førre regjeringa, men dei kom frå ei raud-grøn regjering.

Eg synest det er veldig fint at representantane både frå

Høgre og Framstegspartiet ikkje trur på marknadskreftene åleine lenger. Det berre noterer eg i boka mi med eit stort pluss bak. Men eg forstår faktisk ikkje heilt at dei har så stort behov for å godta seg over at vi ikkje er i mål når det gjeld eit industrikraftregime, for eg lir med industrien som ikkje har fått det på plass. Vi jobbar heile tida med det. Dei raud-grøne og ministeren brukar enormt med energi på å finna løysingar og på å ikkje gje opp.

Så til representanten Tord Lien, som siterte Billy Fredagsvik frå Høyanger. Eg kjenner Billy Fredagsvik godt. Vi kjem frå same partilag, og vi har bruka mange og lange dagar og timar for å diskutera rammevilkåra for industrien. Det er konstruktive debattar. Det er verken sutring eller noko negativt, men konstruktive debattar om korleis vi saman kan klara å nå i mål. Eg er samd med Billy Fredagsvik i at dette er ei sak som har gått seint. Eg er òg utolmodig, og det er vel alle som sit i salen her. Dette har teke svært lang tid. Men eg er usamd med m.a. Billy Fredagsvik i at vi ikkje berre skal bruka den franske konsortiumsmodellen slik som han er, men at vi skal gje betre vilkår enn den modellen gjev, for då kan vi fort oppleva at det ikkje vert godkjent innanfor EØS-reglane. Det er faktisk veldig viktig at vi får opp ein modell som vert godkjend.

Representanten Kristiansen seier at vi har kasta vekk tre år. Nei, vi har ikkje det. Då har han ikkje følgt med i timen, for vi har kome med mange tiltak, og dei tiltaka er viktige. Men det som er viktig å seia her, er at den førre regjeringa faktisk kasta vekk heile fire år – utan å gjera noko. Dei sa at det var umogleg, og prøvde ikkje eingong.

Eg trur òg at representanten Kvasheim veit betre enn den argumentasjonen han kom med når det gjeld heimfall. For vi ynskjer ikkje å spela poker med heimfallsordninga. Det var hovudpoenget vårt.

Innkjøpskonsortium med staten som tilretteleggjar meiner eg absolutt er eit godt spor. At statsråden fastslår at ein vil leggja til rette for ein slik modell, er utvilsamt eit steg i riktig retning.

Eg synest òg det er veldig spennande det Regjeringa har ute på høyring no, og eg er veldig glad for den korte høyringsfristen som er når det gjeld utleige. For med det, saman med konsortiumsmodellen, synest eg absolutt at vi er på god veg. Vi kjem kanskje ikkje heilt i mål med det vi ynskjer, men vi er i alle fall på god veg.

Heilt til slutt vil eg oppfordra ministeren til endå tettare dialog med norsk industri og fagforeiningane, for samla sett er det viktig at vi gjer dette saman. Så trur eg nok at vi kan ha god grunn til å ha god tru på framtida også for norsk industri.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:29:56]: Litt av utfordringen med en slik debatt fikk vi høre i siste innlegg, der en konstruerer påstander fra opposisjonen som opposisjonen ikke selv har fremmet, og så angriper en dem. Dermed slutter en å diskutere innholdet, men ender opp med å gå i skyttergravene. Det er trist.

Litt av det som jeg har fått fram i interpellasjonen i dag, er hvis vi spør hvilke virkemidler vi har i dag overfor industrien og industrikraft som man ikke hadde i 2007, at svaret er ingen. Statsråden var veldig stolt over at han

hadde et budskap som var i tråd med det Åslaug Haga hadde. Jeg kunne godt sagt at ja, han hadde også et budskap som er i tråd med det statsråd Enoksen hadde – den tredje energiministeren vi har hatt i denne perioden. Men det er dårlig nytt faktisk, det er ikke godt nytt. For det industrien har bedt om, er noe annet enn det en hadde. Da er det ikke godt å komme gang på gang med det samme budskapet, uten nye løsninger.

Av de innleggene som har vært i debatten, vil jeg spesielt dra fram representanten Thorkildsens innlegg. Ja, jeg har også vært på Finnfjord Smelteverk og fått akkurat de samme flotte visjonene om hva de kan få til. Problemet er jo ikke at de mangler visjoner, for det har de. Problemet er at rammebetingelsene for industrien gjør at de ikke kan realisere visjonene med den politikken som føres i dag, både fordi industrikraftløsningen som Regjeringen hadde lovet, ikke foreligger, og fordi den CO₂-politikken som Regjeringen forespeiler etter år 2012, ikke gjør det lønnsomt å drive den type virksomhet i Norge. Denne regjeringen er et problem for Finnfjord Smelteverk, ikke en løsning. Jeg vet at representanter for Finnfjord Smelteverk har vært på galleriet her i dag, og de er ikke blitt beroliget av det de har hørt.

Så til representanten Sande, som var misfornøyd med at jeg ikke beskriver Regjeringens vannkraftpolitikk mer optimistisk. Det er mulig jeg får ta selvkritikk, og at jeg skal lære å se mer lyst på de små ting i livet, men jeg har større visjoner på vegne av energisektoren i Norge. Men jeg skal gjerne glede representanten Sande med å skryte av de små ting.

Til slutt vannkraft. Statsrådets fokus på det i sitt innlegg tar jeg som en aksept for at dette er et sentralt virkemiddel i forhold til industrien og industrikraft. Problemstillingen som vi har prøvd å diskutere her i dag, i hvert fall fra Fremskrittspartiets side, er at koblingen mellom kraft og industri har forsvunnet, gjennom hjemfallssaken spesielt. De løsningene som er kommet på plass istedenfor, utleieordning og deleierskap, er ikke godt nok. Det er godt nok hvis man kun er ute med finansielle spekulasjoner, det er ikke godt nok hvis man har et industrielt perspektiv på 30–40–50 år.

Den økte produksjonen som mange rød-grønne representanter har skrytt av, er jo en produksjon som ikke er koblet opp til industrien på noen som helst måte, verken i kontrakter eller i eierskap. Derimot hvis en kobler det opp mot Regjeringens ambisjoner om å eksportere mer kraft, kan det være hyggelig i forhold til å kutte kullkraftproduksjonen på kontinentet, men det er ikke med på å styrke norsk industri i Norge. Direkte eierskap i en eller annen form er den beste form for industrikraftavtale. Den har Regjeringen fratatt industrien, og den har ikke kommet opp med alternativer. Den franske industrikraftløsningen kunne ha vært en modell å bruke i Norge for å få et indirekte eierskap til kraften som gjorde det mulig å ta ut kraft til selvkost, uten å være avhengig av Regjeringens markedsfundamentalisme på dette området. Jeg håper statsråden i sitt siste innlegg kan gi en positiv avklaring på det.

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:33:18]: Jeg konstaterer ved slutten av debatten at mange av debatt deltakerne har vært skuffet over hverandre og innganger og påstander osv. Jeg må vel da også si at jeg er litt skuffet over at det jeg oppfatter å være en litt overordnet inngang fra interpellanten i forhold til å skulle diskutere veien videre framover, i stor grad avsluttes med å bli en beskrivelse og kritikk av ting som ligger på plass, som det er flertall for, og som er en del av de rammene som skal gjelde framover. Sånn sett handler det også nettopp om den forutsigbarheten som var inngangen til interpellanten. Hvis man nå virkelig mener at man skal legge til rette for forutsigbarhet og stabile rammer for industrien framover, er det et poeng at vi også her i stortingsalen slår ring om de rammene som er lagt på plass, og sånn sett også med det gir trygghet for investeringer og trygghet for at dette faktisk er de rammene som gjelder videre framover.

Jeg mener at jeg i mitt innlegg har beskrevet en politikk som nettopp handler om økt forutsigbarhet. Jeg mener at det er noe av det aller viktigste vi kan snakke om i næringspolitikken generelt. Jeg mener at det er ekstra viktig i forhold til en så ikke bare kraftintensiv, men også kapitalintensiv næring som vi her snakker om. Derfor mener jeg også at det å vise til at det er en linje fra det som er gjort av mine forgjengere, til det som er min politikk, er viktig. Det bidrar nettopp til å skape den forutsigbarheten.

Så var det noen enkeltelementer som jeg bare kort skal kommentere. Representanten Tord Lien tok opp spørsmål knyttet til kraftpris, og han mente å ha hørt at jeg på et bioenergiseminar i Skien hadde sagt at jeg håpet og ønsket at strømprisen skulle gå opp. Det jeg der beskrev, var ikke så mye annet enn det som de aller fleste som følger med i kraftmarkedet, beskriver, en situasjon hvor forventningene til en høyere strømpris er stor fordi en forventer at prisingen av energi kommer til å endre seg, og at energi generelt kommer til å ha en annen kostnad framover. Det handler om EUs kvotesystem, et system som vi også er en del av, og det handler om generelle rammer langt utenfor det som vi i dag diskuterer.

Så var også spørsmålet om vern av Vefsna tatt opp. Jeg kan da bare helt greit berolige – i den grad det oppfattes som det – dem som har tatt opp den saken, med at det er en sak som Regjeringa selvsagt kommer til Stortinget med, i tråd med det som står i Soria Moria-erklæringa.

Presidenten: Sak nr. 2 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:36:22]

Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til miljø- og utviklingsministeren:

«Norsk industri er blant verdens mest miljøvennlige. En sterk industriklynge, med innovative ingeniører og ledere, har utviklet produksjons- og rensemetoder som gjør at både energibruk og uønskede utslipp er blant verdens laveste. Mange av disse metodene er i seg selv blitt eksportprodukter. Norsk industri er åpenbart en del av løsningen for å redusere globale CO₂-utslipp, men industrien må ha

tillit til at de i fremtiden ikke pålegges store ekstrakostnader i forhold til sine konkurrenter. Regjeringens signaler om ikke å tildele vederlagsfrie klimakvoter etter 2012 er uheldig, siden EU nå signaliserer flere gratiskvoter. Selv om det først gjøres vedtak om dette i neste stortingsperiode, skaper Regjeringens signal usikkerhet. Industrien blir dermed mer tilbakeholden med å gjøre investeringer.

Kan statsråden gi en prinsipiell avklaring om at klimakvoter i Norge skal tildeles på nivå med EU etter 2012?»

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:37:40]: Denne interpellasjonen følger på en del områder opp forrige interpellasjon, for det gjelder industriens rammevilkår i en langsiktig tidshorisont.

Det er viktig for norsk industri å ha langsiktighet. Som de aller fleste er enige om, er norsk industri blant verdens mest miljøvennlige industrier. En produserer metall langt bedre, langt mer energieffektivt og langt mer miljøvennlig enn i de fleste andre land i verden. Det er likevel også et stort potensial for videre teknologiutvikling. Det har mange av industribedriftene vist ved å ha fortløpende forsknings- og utviklingsprosjekter som kan gi betydelige reduksjoner i energiforbruk, utslipp og andre ting i forbindelse med metallproduksjon.

Problemet er at mange av disse ikke våger å investere. Det som handler om de rent markedsmessige forhold, kan selvsagt ikke politikere gå inn og overstyre, men der usikkerheten kommer på grunn av politisk uavklarte problemstillinger, kan vi absolutt gjøre noe – ikke fordi vi alltid kan gi et klart svar i dag, men fordi en klar prinsipiell holdning kan være svar godt nok til å utløse investeringene i industrien.

La oss ta en kikk på industriens forutsetninger. Skal industrien kunne drive, må de tjene penger. De kan ikke leve på gode intensjoner. Det er ganske åpenbart for de fleste, men når vi diskuterer politikken, virker det som om vi glemmer det likevel. Stortinget har et medansvar for å redusere både opplevd og reell risiko på de områdene vi kan. Jo flere politiske spørsmål vi avklarer, dess færre usikre momenter trenger industrien å forholde seg til når de gjør sine kalkyler, og dess større sjans blir det for at de våger å ta investeringsbeslutninger.

Jeg og mine partikolleger i Fremskrittspartiet har hatt en omfattende besøksrunde i industrien. Ingen av bedriftene vi har besøkt, ber om almisser, men de ber om likebehandling. De trenger trygghet for at de rammevilkårene som gis, er på lik linje med konkurrentlandenes, og at vi ikke har særnorske restriksjoner som gir store ekstrakostnader, eller har teknologikrav som ikke kan innfris. Da blir de utkonkurrert i det globale markedet.

Det har dukket opp mange spørsmål om framtidig CO₂-politikk, og den skaper usikkerhet – ikke usikkerhet i form av at en ønsker å slutte å ha en offensiv politikk på området, men usikkerhet om hvilke vilkår en har i Norge kontra være konkurrentland. Den usikkerheten håper jeg vi kan redusere med dagens debatt.

Ingen kan i dag svare på hva som konkret skjer etter 2012 når dagens Kyoto-avtale utløper. Mye av det vil av-

henge av det som skjer i København i år. Det blir et spennende møte der Norge bør bidra på en konstruktiv måte.

Det vi i dag kan garantere – ja, vi kan faktisk garantere det – er at vi i Norge skal være på linje med våre konkurrenter i rammebetingelser. Det er ofte godt nok for industrien, for de vet at hvis deres konkurrenter får strenge vilkår, kan de selv leve med strenge vilkår. Hvis deres konkurrenter får mindre strenge vilkår, vil de få det samme. De får en lik bane å spille på, og ikke det vi nå har opplevd med dagens kvotelov, at det blir ulike størrelser på banene. Dagens kvotelov skaper frykt, og det er også grunnen til denne debatten.

For dem som var på energi- og miljøkomiteens høring i går om den reviderte klimavoteloven til Regjeringen, var det veldig tydelig både fra NHO, fra LO, fra Norsk Industri og fra enkeltbedrifter som Celsa og NorFraKalk, at det blir ingen nyinvesteringer i norsk industri uten likebehandling når det gjelder rammevilkår – ingen nyinvesteringer. Det er det dette handler om. Hvordan skal vi videreutvikle norsk industri og sørge for at de vil våge å ta nyinvesteringer, bruke den nye teknologien som kommer, bli større i Norge for dermed å kunne ekspandere i utlandet, og dermed sørge for at det metallet som produseres i verden, blir stadig mer miljøvennlig og stadig mer energieffektivt?

Det har ikke vært Regjeringens intensjon å sikre denne likebehandlingen. Jeg skal gi tre eksempler. I brev fra daværende miljøvernminister Bjørnøy til energi- og miljøkomiteen, datert 12. juni 2007, skriver hun at etter 2012 ønsker Regjeringen at alle virksomheter skal bli stilt overfor de fulle klimakostnadene knyttet til sine aktiviteter, og den arbeider for en slik løsning også i Europa. – Det er altså ingen forutsetning at EU skulle legge seg på den samme strenge linjen, det var bare at Norge skulle gjøre det.

Under Stortingets debatt 18. desember 2007 om å innlemme klimavoteloven i EØS-avtalen uttalte SVs Inga Marte Thorkildsen:

«Vi har tatt et viktig skritt forbi EU når vi har bestemt at vi ikke skal ha gratiskvoter etter 2012.»

– En bekreftelse av den tolkningen jeg hadde av Helen Bjørnøys utsagn.

Representanten Tore Nordtun fra Arbeiderpartiet skrev i en pressemelding 21. august 2008 at vårt syn er at det ikke skal være noen gratis utslippskvoter etter 2012, jeg håper også EU kommer fram til dette. – Det er altså ingen forutsetning at EU skulle være med, bare et ønske om at EU ville følge etter. Dette er et helt feil signal til norsk industri – derfor denne debatt.

En strengere ordning i Norge vil ikke styrke norsk næringsliv, men svekke det. Det er nøyaktig det motsatte av det vi ønsker, både for egen del og for miljøets del. Norsk industri bruker allerede den best tilgjengelige teknologien i stort sett alle sine prosesser. De har investert stort i det de siste årene. De har klart å kutte utslippene av CO₂ og andre ting betydelig. Industrien burde av den grunn belønnes, ikke straffes, slik som Regjeringen legger opp til etter 2012. Industrien kan bidra kraftig til ytterligere utslippskutt i framtiden, men da må de kunne vite at de har

en lønnsomhet i dag som sikrer et overskudd og dermed kapital til investeringer i FoU, og de må ha tro på lønnsomhet i morgen, slik at de vil videreføre driften i Norge og gjøre nye investeringer.

Ensidig strenge rammevilkår innbærer at den globale markedsprisen på produktene forblir uendret, men kostnadsnivået for norsk industri øker. Det å ha strenge særnorske vilkår betyr altså ikke at en klarer å ta det igjen i markedsprisen, det betyr bare at overskuddet blir mindre, og dermed er evnen til å overleve som en miljøvennlig bedrift dårligere i det lange løp enn for de bedriftene som opererer ut fra land uten strenge restriksjoner.

Så er det en del i Regjeringen som i sin argumentasjon sier at de forutsetter at høye CO₂-kostnader vil stimulere til utslippskutt. Det er jeg helt enig i – over tid. Problemet er bare at en får ikke umiddelbare utslippskutt når en mangler teknologien. Den må utvikles først. Hvis det hadde vært slik at norsk industri ikke hadde tatt i bruk best tilgjengelig teknologi, hadde argumentet absolutt hatt holdbarhet, men det har det ikke, i og med at norsk industri i stor grad har gjort det de kan på utslippssiden.

Tiltakskostnaden for ytterligere utslippskutt er langt høyere enn etter CO₂-kvoteloven, og da må vi sørge for at industrien føler seg trygg på at de har konkurransemessige vilkår over lang tid for at de skal kunne gjøre dyre tiltak i dag. Hvis de både blir straffet med full CO₂-kostnad etter 2012 og må bære en kostnad med å utvikle teknologi og investere i store, dyre utslippskutt over kvotepris etter 2012, vil – og det har industrien også bekreftet – kvotekjøp være løsningen. Det bidrar ikke til en teknologiutvikling som man ønsker i Norge, og det bidrar heller ikke til nasjonale tiltak. Dette bekrefter også Stein Lier-Hanssen i Teknisk Ukeblad på nett den 17. november 2008. Hvis vi ønsker nasjonale tiltak, er jo det viktigste å få til rammebetingelsene som utløser det – ikke å ha en strengest mulig lovgivning etter 2012, hvis man faktisk får de motsatte resultatene.

Industrien blir for øvrig provosert når de får beskjed om at de skal ha en stram tildeling av CO₂-kvoter av miljøhensyn, for så å se at Regjeringen selger kvotene. Dermed kuttes jo ikke CO₂-utslippene, men industrien mister konkurransekraft ved at de får ekstra kostnader, og staten får tilsvarende høyere inntekter ved kvotesalg.

Derfor er det god miljøpolitikk å gi et klart signal fra Regjeringen og Stortinget om at Norge vil implementere EUs kvotehandelsdirektiv fra 2012. Det vil gi avklaringer som kan utløse gode miljø- og energiinvesteringer i industrien. Stramheten vil ikke endres, for det betyr altså ingen forskjell i antall kvoter som er i omløp. Regjeringen kan gi trygghet i dag hvis de signaliserer en god holdning til det reviderte kvotehandelsdirektivet fra EU. Det ble vedtatt 17. desember 2008. Det gjenstår en del omfattende arbeid rundt praktiske løsninger som kan skape konflikter, men EU har spilt sine kort – det er politisk ferdigbehandlet i EUs politiske organ. EØS-rettslig er den viktigste forskjellen mellom dagens kvotedirektiv og det reviderte kvotedirektivet de nasjonale myndigheters handlefrihet i forhold til tildeling av kvoter. Norsk næringsliv vil i henhold til det reviderte direktivet kunne forvente kvotetil-

deling på linje med resten av sine konkurrenter i EU, og det er således veldig bra. Det som jeg håper at statsråden derfor vil bekrefte, er:

1. Regjeringen anser det reviderte kvotedirektivet for å være EØS-relevant.
2. Regjeringen vil unnlate å bruke reservasjonsretten mot direktivet.

Svaret på begge disse utfordringene bør være et rungende: Ja!

For det tredje bør Regjeringen si at en i dag ikke vurderer å framforhandle tilpasningstekster til direktivet for å få adgang til å lage særnorske tildelingsregler. Det har vi veldig dårlige erfaringer med i forhold til dagens kvotelov, og vi bør unngå det for framtiden.

Statsråd Erik Solheim [12:48:05]: Jeg skjønnte at den forrige debatten endte opp i en runde om hvem som var skuffet over hvem. Da kan jeg forsikre at jeg ikke er skuffet over Fremskrittspartiet. Det skyldes også at forventningene ligger så lavt at det er svært vanskelig å bli skuffet. Det at Fremskrittspartiet i samtlige debatter om samtlige miljøpolitiske spørsmål leter etter det som kan gjøre at ting kan gå saktere, er ikke overraskende, og det skuffer meg derfor heller ikke lenger. Det står i skrikende kontrast til Regjeringens og heldigvis også stortingsflertallets holdning, som er å lete etter hvordan vi kan drive fram en raskest mulig miljøpolitisk omstilling av norsk næringsliv og internasjonalt næringsliv, dog selvsagt ikke på en slik måte at norsk industri får en særlig konkurranseulempe. Det har ingen hensikt å nedlegge norsk industri til fordel for industri i andre land, men vi ønsker å få til en raskest mulig miljøpolitisk omstilling. Det er hovedtankegangen bak alle våre handlinger på dette området.

Derfor har Regjeringen som kjent arbeidet for at EUs kvotesystem skulle baseres på at det ikke skulle tildeles vederlagsfrie kvoter etter 2012. Vi har også sagt at tildelingsreglene i Norge skal vurderes i lys av EUs politikk på dette området.

Regjeringen har fulgt prosessen med revideringen av kvotedirektivet tett. Generelt er Regjeringen opptatt av å beholde miljø- og energieffektiv industri i Europa parallelt med utviklingen av kvotesystemet, men dette innebærer å finne løsninger for å forhindre eventuell karbonlekkasje, samtidig som man ikke svekker kvotesystemets virkningsgrad. Men det å beholde miljø- og energieffektiv industri i Europa innebærer ikke nødvendigvis at kvotene må tildeles vederlagsfritt.

Kvotesystemet er et av Norges viktigste klimapolitiske virkemidler. Det reviderte kvotedirektivet utvider omfanget av kvotesystemet fra 2013, og om lag 60 pst. av klimagassutslippene fra norsk territorium vil da være kvotepliktige. Regjeringen er åpen for å tildele vederlagsfrie kvoter i perioden 2008–2012. Dette er gjort for å lette omstillingskostnadene for kvotepliktige virksomheter. Vederlagsfrie kvoter er en ren subsidie til den utslippsintensive industrien i Norge. Gratiskvoter øker lønnsomheten til de utslippsintensive aktiviteter og gjør det mer lukrativt for eierne å investere i og drive slike virksomheter. Dette går på bekostning av lønnsomheten til utslippsfrie virksomhe-

ter, og det er en regning som betales av samfunnet ellers. Det er jo egnet til å forundre at Fremskrittspartiet virker så desperat opptatt av at kostnadene for den nødvendige miljøpolitiske omstilling i Norge skal veltes over på folk flest – fra dem som forurenser, og over på den alminnelige mann og kvinne – for kostnadene ved å gjøre dette blir jo ikke mindre, det er bare spørsmål om hvor kostnadene skal plasseres. Fremskrittspartiets syn er at folk flest skal betale for disse kostnadene.

Vi ser nå at EU legger opp til en lengre omstillingsperiode enn det Regjeringen har ansett som nødvendig. Vi deler ikke EUs syn på behovet for gratiskvoter i tiden etter 2012. Det er imidlertid for tidlig å konkludere med at norske kvotepliktige virksomheter vil måtte kjøpe alle kvotene i markedet, slik Regjeringen til nå har arbeidet for. Det er igjen ut fra den selvfølgelige forutsetning at ja, vi vil ha omstilling, men nei, vi vil ikke ha en omstilling som fører til nedlegging av norsk industri.

EU har besluttet å harmonisere reglene for tildeling av kvoter. EUs medlemsstater vil dermed miste retten til å bestemme hvor mange kvoter som skal selges. Til gjengjeld vil bedrifter i ulike EU-land stå overfor de samme konkurransevilkårene. Konkurrerende bedrifter vil få tildelt like mange kvoter vederlagsfritt uavhengig av hvilket land de driver i.

Det er for tidlig å si om det harmoniserte regelverket også vil gjelde for Norge. I inneværende periode bestemmer Norge fritt hvor stor andel av kvotene som skal selges. Denne friheten har Norge også anvendt. Om lag halvparten av de norske kvotene selges. Ingen andre land selger en like stor andel av kvotene som Norge.

Når Norge skal vurdere sin tilpasning til EUs regelverk framover mot 2012 vil – for å gjenta det – grunnprinsippet være at vi ønsker en raskest mulig omstilling av norsk industri til å bli mer miljøvennlig. Det vil også gjøre den mer konkurransedyktig i et lengre perspektiv, men vi vil ikke at dette skal skje på en slik måte at viktige deler av norsk industri nedlegges.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:52:53]: Statsråden har av og til noen glitrende formuleringer og noen lange, fine resonnement. Problemet er at de er fullstendig irrelevante i forhold til den problemstillingen jeg reiser. Det synes jeg er svært trist, for jeg tror faktisk at statsråden gjør det bevisst. Han vil ikke diskutere realitetene, men kommer med fine overskrifter uten å se at virkemiddelbruken, som han faktisk argumenterer for, ikke henger sammen med overskriftene.

Problemet er: Stiller en på kort sikt for strenge krav til miljøet i forhold til CO₂ ved at en tvinger norsk industri til å ta alle CO₂-kostnader mens samtlige av konkurrentene slipper det, styrker en ikke industribedriftene når det gjelder å kunne konkurrere på verdensmarkedet, for en taper dem for kapital, en ødelegger lønnsomheten. Hvis en i beste fall hadde fått en teknologiutvikling som gjorde at en kunne selge den på verdensmarkedet, hadde en fått et resultat som var positivt. Problemet er at Regjeringens politikk vil tappe industrien for kapital og gjøre det umulig for dem å finansiere teknologiutviklingen. Det vil der-

med gjøre at bedriften ikke eksisterer i det lange løp – når statsråden tror at vi skal være de mest konkurransedyktige.

Jeg hører en statsråd som i sitt innlegg sier: Ja, vi skal ta hensyn til EU, men vi skal ikke ha det så strengt at det er en trussel mot norsk industri. Da har jeg egentlig fått det svaret jeg vil ha på mitt spørsmål. For det er akkurat den bekreftelsen vi trenger, nemlig at en prinsipielt sett skal si: Ja, vi skal jobbe for et strengest mulig regelverk rundt dette, for vi skal kutte CO₂-utslippene. Vi skal øke energieffektiviteten. Det er ikke det jeg utfordrer statsråden på. Det jeg vil ha en bekreftelse på, er at han faktisk forstår at det må gjennomføres i realiteten. For mye av det som ellers lå i statsrådets innlegg, var jo nettopp at hvis vi ikke krever 100 pst. betaling for kvotene, betyr det mindre penger i statskassen. Det betyr at folk flest har mindre penger til fordeling. Hvis statsråden da skal ha rett i sin harselas med Fremskrittspartiet, betyr det at han må gjennomføre en politikk med 100 pst. auksjonering av alle kvoter. Men det er i motstrid til argumentet om at en skal ta hensyn til konkurranseevnen. Her må statsråden bestemme seg. Er det viktigst å harselere med Fremskrittspartiet og late som om Fremskrittspartiet ikke er på lag med folk flest, eller er det viktigst faktisk å sikre at industrien i Norge er konkurransedyktig, slik at den ledelsen en har på mange miljøområder, den ledelsen en har på allerede utviklet teknologi og på å drive mer lønnsomt enn sine konkurrenter, kan ivaretas?

Jeg argumenterte ikke på noe sted i mitt innlegg for at vi skal ha 100 pst. vederlagsfri tildeling av klimakvoter. Jeg argumenterte for likebehandling. Da synes jeg at statsråden, når han åpenbart synes at dette er noe han kan harselere med, likevel skal komme ned på jorden og ikke bare tenke månelanding, men se litt på: Vil han garantere likebehandling i forhold til konkurrentene, eller er det 100 pst. auksjonering som er det viktige? Får jeg et godt svar på det, trenger vi ikke fortsette denne debatten. Da har statsråden avkreftet den frykten jeg har når jeg siterer hva Inga Marte Thorkildsen, Tore Nordtun og andre har sagt tidligere i stortingsperioden.

Statsråd Erik Solheim [12:56:17]: Selvsagt er det viktigste å få til et miljøvennlig system, dernest å sikre en god, levedyktig og forutsigbar framtid for norsk industri. Men jeg legger ikke skjul på at jeg også har en betydelig personlig glede av det som kalles «harselas med Fremskrittspartiet». Det er ut fra den enkle grunn at det skaper problemer for en troverdig norsk miljøpolitikk over tid at vi har et stort og seriøst parti som bruker enhver anledning i Stortinget til å finne måter å svekke norsk miljøpolitikk på, istedenfor det som jeg oppfatter som et felles prosjekt for alle andre partier, å se på hvordan man kan bygge en sterkere og tøffere norsk miljøpolitikk i tråd med internasjonale klimakrav.

Så er det på det nåværende tidspunkt usikkert hvordan EUs system vil virke, om det vil være et minimumssystem som vil gi handlingsrom for land innenfor EU – og dermed også Norge – til å komme med tøffere tiltak på noen områder, eller hvorvidt det er et fullt harmonisert system. Det er av de tingene som vil bli klarlagt i tiden framover,

og som vil gi svar på mange av spørsmålene i denne debatten. Men når man ønsker å få klarlagt det akkurat nå, er det selvsagt først og fremst for å stikke kjepper i hjulene for en mer offensiv klimapolitikk.

Solvik-Olsen snakker flere ganger om 100 pst. auksjonering. Det er vel aldeles klart gjennom dette at det ikke kommer til å bli 100 pst. auksjonering fra 2013. Men spørsmålet er graden av auksjonering. Og det er det jeg mener at vi bør opprettholde handlefrihet til å vurdere i tiden framover.

La meg bare ta et eksempel. CO₂-avgiften, som ble innført i oljevirksomheten tidlig på 1990-tallet, er en veldig parallell til dette. Jeg er helt sikker på at Fremskrittspartiet hylte og skreik på akkurat samme måten da, uten at jeg har gått inn i referatene for å forsikre meg om at det var tilfellet. Men la meg si det slik: Jeg vil ikke bli overrasket om det var tilfellet. Det var betydelige reaksjoner den gangen også, og man hevdet at dette var en stor konkurranseulempe for norsk olje- og gassindustri. Nå er det bred enighet om at det er et stort konkurransefortrinn for norsk oljeindustri, fordi det drev gjennom nødvendige teknologiske endringer på et tidlig tidspunkt. Det har vært opplest og vedtatt i Norge at det var Gro Harlem Brundtland som har æren for dette. Jeg traff litt tilfeldig her om dagen Arne Skauge fra Høyre. Han sa: Nei, nei, det er ikke Gro som hadde æren for dette, det er jeg som hadde æren for dette! Ingenting er jo bedre enn at det er en diskusjon mellom Høyre og Arbeiderpartiet om hvem som hadde æren for dette korrekte vedtaket, som den gang ble oppfattet som betydelig problematisk, men som alle nå synes var en helt riktig ting å gjøre, fordi det både var miljømessig riktig og gav Norge en raskere omstilling, og dermed et konkurransefortrinn. Mulighetene for dette vil være forskjellige, men det er dette vi må se etter framover i utviklingen av vårt forhold til EUs vedtak på dette området.

Asmund Kristoffersen (A) [12:59:31]: Så langt som jeg har hørt spørsmål og svar i denne interpellasjonsdebatten, finner jeg grunn til å understreke at klimakvotestystemet for Norge så vel som for andre land reguleres gjennom konkret lovgiving og ikke gjennom synsing og anslag, slik en kan forstå representanten Ketil Solvik-Olsens gjentatte spørsmål.

Før en kan utforme en nøyaktig lovtekst som gjelder langt inn i framtiden, må de vesentligste premissene være klare. Hovedpremissen, slik det også framgikk av statsråd Solheims svar, er hva EU måtte bestemme seg for når den tid kommer. Når jeg velger å vektlegge dette så tungt, er det fordi det ikke er klarlagt hvordan grunnleggende deler av EUs opplegg etter 2012 vil komme til å måtte virke for f.eks. Norge. Vi må f.eks. ha klarhet i hvordan EUs beslutning om harmonisering av reglene for tildeling av kvoter skal gjennomføres, slik også statsråden var inne på. Vi kan ikke stikke fingeren opp i lufta og tenke på et tall, en løsning, som basis for lovgiving på et område som er et av vårt lands aller viktigste klimapolitiske virkemidler.

Grunnleggende er at det viktigste rammeverket for internasjonalt klimasamarbeid er FNs rammekonvensjon om klimaendringer fra 1992 og den etterfølgende Kyoto-pro-

tokollen fra 1997. Norge er her forpliktet til å sørge for at de gjennomsnittlige årlige klimagassutslippene i forpliktelsesperioden 2008–2012 ikke er mer enn 1 pst. over utslippene fra 1990. Dette tilsvarer 50,3 mill. tonn CO₂-ekvivalenter.

Klimaforliket mellom alle partiene unntatt Fremskrittspartiet i fjor forsterket vår forpliktelse og legger langsiktige føringer på vår klimakvotelovgivning i både denne klimakvoteprosjektperioden og den kommende.

Jeg mener, i likhet med det som statsråden uttrykte, at vi nå verken kan eller bør synse om et kvotesystem etter 2012. Det blir upresist, og det blir verdiløst. Regjeringen vil nødvendigvis i neste periode legge fram et lovforslag for Stortinget når det måtte være aktuelt. Men det er klart at lik og rettferdig konkurranse mellom kvotepliktige virksomheter i Norge og resten av EØS-området tilsier at vårt kvotesystem må ligge tett opp til det EU legger til grunn, også når det gjelder eventuell tildeling av vederlagsfrie kvoter. Det er viktig at konkurransevilkårene er mest mulig like for å unngå miljømessig meningsløs flytting av kvotepliktige virksomheter internt i EØS-området.

Ivar Kristiansen (H) [13:03:14]: La meg bare starte med å si at også fra Høyres side er det et ønske om at man etter 2012 får faset ut perioden med tildeling av gratiskvoter. Det må det ikke herske noen tvil om. Det er en målsetting. Om den er gjennomførbar, det er noe helt annet.

Jeg tror en debatt som dette vil stå seg på å ha en betydelig grad av realisme innabords, og at man tilnærmer seg dette på en måte som gjør at norsk industri klarer å henge med i svingene, i hvert fall at de har den nødvendige langsiktigheten med seg når de skal legge fremtidige planer. Jeg tror at debatten også krever litt ydmykhet, i hvert fall når jeg har i bakhodet den nære forhistorien rundt behandling av klimalov som vi har hatt i Norge.

Norge var faktisk helt i front i Europa med hensyn til å utvikle handel med utslippskvoter. Det er liten tvil om at den posisjonen har vi tapt underveis, på den måten at mens EU i dag fullt og helt har blikket stivt festet på perioden etter 2012, konsentrerer altså vår saksbehandling seg om ikke engang 2009, men om å rydde opp etter 2008. Dermed er det blitt tapte år, også fordi norsk industri, som i utgangspunktet ikke på nytt nivå skulle bli tildelt gratiskvoter, kanskje har lagt alternative planer som gjør at vi har gått glipp av industriutvikling i Norge. Det er ingen tvil om at i disse spørsmålene om klimapolitikk har EU vært i førersetet i verdenssammenheng. Det tror jeg vi skal være veldig, veldig glade for.

Jeg deler på mange måter statsrådets tilnærming til disse spørsmålene – at vi skal være ærgjerrige. Jeg har også tro på at det på sikt vil være lønnsomt for norsk industri å være best på disse områdene, for uansett, før eller senere, vil perioden med frikvoter være forbi. Men i denne sammenheng har vi det som er virkeligheten, og det er den situasjonen vi er midt oppe i. Det er nemlig det forholdet at samtlige EU-land i dagens situasjon har en mulighet for å få tildelt annen kvotereserve. Dette har vi med Regje-

ringens forslag ikke lagt opp til så langt i Norge. Det tror jeg det er all grunn for regjeringspartiene til å ta på dybeste alvor, særlig etter de rapportene som ble lagt frem i høringen i går, som interpellanten er inne på.

Jeg tror gjerne vi statistisk kan komme godt ut av det på klimautslipp i Norge om vi foretar en alenegang, men det gir ingen miljøgevinst globalt hvis vi navigerer i retning av at industri i Norge må legges ned fordi den må flyttes ut, til den andre siden av landegrensene, fordi rammevilkårene der er blitt bedre. Det er faktisk det som er det avgjørende spørsmålet for en del selskap i dag. Derfor håper jeg at statsråden i sin tilnærming til den aktuelle saken vi har gående i komiteen, kan gi klarsignal for at man av den reserven på 8 mill. tonn som den norske staten skal selge, kan være i stand til å sette av en bitte liten del til en kvotereserve som gjør at både Celsa og NorFraKalk osv. kan se dagens lys også i fremtiden. Jeg tror vi forenkler debatten hvis vi ser bort fra at dette er enkle spørsmål å håndtere nasjonalt. Norge må gå i takt med resten av verden. Det er ikke enkelt for EU-landene heller å foreta enkle grep, og jeg tror også at vi vil stå oss på å ta begrep som «karbonlekkasje» inn i denne debatten. Det er ikke noen gevinst for verdens miljøsituasjon hvis vi har et nasjonalt regelverk, EU har sitt regelverk, og så er det andre regelverk i andre land, som kan produsere uten strenge bestemmelser. Da er vi faktisk ikke kommet noe særlig langt.

Men til slutt: Jeg håper at statsråden vil være i stand til å gi et klarsignal slik at det internasjonalt eide Celsa, som blir brukt som Regjeringens utstillingsvindu, som den bedrift som har investert mest nylig på miljøgjenvinning, fortsatt med stolthet kan selge sine varer og tjenester fra Norge.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [13:08:41]: Jeg hadde tenkt å si veldig mye av det samme som det Erik Solheim sa, og jeg tror jeg skal gjenta en del av det allikevel, fordi jeg synes det er veldig viktige poenger, også dette med at hver gang Fremskrittspartiet i denne salen tar opp debatter som omhandler klima og miljø, er det med et negativt fortegn. Det er om å gjøre å prøve å hindre at Norge blir et foregangsland, og det er om å gjøre å hindre at vi skal ha en selvstendig og offensiv klimapolitikk. Jeg synes jo for så vidt at det er realt nok, i og med at Fremskrittspartiet har som utgangspunkt at man ikke tror på at klimaendringene er menneskeskapt – i hvert fall bruker man all sin tid på å så tvil om klimaforskernes troverdighet. Problemet vil jo uansett være at vi i Norge er nødt til å forholde oss til at det er en klimapolitikk internasjonalt, og noen må betale hvis det er sånn at man ønsker å legge opp til et system med mest mulig gratiskvoter. Da er det, som også Erik Solheim påpekte, i så fall forbrukerne, eller folk flest, som må betale, og det må Fremskrittspartiet faktisk svare på.

Bakteppet er jo alvorlig uansett, og det dreier seg om den forskningen som vi har, og som sier at en oppvarming på over 2 grader i forhold til førindustrielt nivå vil

kunne gjøre at vi får en oppvarming som kommer ut av kontroll, og vi får det som kalles for tilbakekoblinger. Det kan f.eks. innebære at havet istedenfor å ta opp i seg CO₂, begynner å slippe ut CO₂, og at havet forsures. Det kan få dramatiske konsekvenser. Metangass kan også slippes ut når permafrosten smelter, som igjen kan gjøre at hele situasjonen kommer ut av kontroll. Da kommer vi til å få noen helt enorme kostnader, som alle sammen er nødt til å være med på å betale, og jo tidligere vi har en offensiv klimapolitikk, og jo tidligere vi får disse virkemidlene til å fungere, dess billigere vil dette bli – det vet vi alle sammen. Så er det da spørsmål om fordeling av kostnadene. SVs utgangspunkt er at Norge skal ha en sjølstendig politikk, at vi ønsker at Norge skal gå foran. Vi ønsker ikke at EU skal diktere norsk politikk. Men når det er sagt, er vi sjølsagt nødt til i Norge også å se på hva EU gjør, og alle skjønner at vi er nødt til å forholde oss til beslutninger som EU tar. Markedet som vi opererer i, er jo internasjonalt, til dels også globalt, og det er vi sjølsagt klar over.

Så en annen bemerkning i retning av det som Erik Solheim var inne på, nemlig at veldig ofte når vi snakker om nasjonale krav på miljø- og klimaområdet, men også når det gjelder f.eks. arbeidstakerrettigheter, er det et smerteskrisk vi hører, og som Fremskrittspartiet gjerne står foran og hyler ut. Og det man er skråsikre på, og som også Ketil Solvik-Olsen kategorisk slo fast her i dag, er at en strengere politikk fra norsk hold vil svekke norsk industri. Da er spørsmålet: Er nå det så sikkert? Med en kombinasjon av en streng miljø- og klimapolitikk på den ene sida og en aktiv stat som går inn og tilrettelegger, gir støtte direkte og målrettet på den andre, kan vi faktisk se at norsk industri blir mer robust. Vi har flere eksempler på det. Erik Solheim nevnte offshore og forhistorien knyttet til CO₂-avgiften. Det er helt riktig som statsråden sa, man var sterkt imot fra oljeselskapers og andres side å innføre det som kalles særnorske krav, særnorske regler. Men det vi i dag ser, er jo en oljeindustri, et fremskrittsparti – og andre også – som flyr rundt og sier at vi har verdens mest miljøvennlige oljeindustri i Norge. Men det er altså tallet være krav fra staten – i form av CO₂-avgift, i form av HMS-krav, tett samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene for å sikre at det er kompetanse, et skikkelig statlig tilsyn osv. – at vi har en såpass, relativt sett, miljøvennlig oljeindustri. Jeg har fått konkrete eksempler på at f.eks. motstand mot en ssvovelavgift tidligere har ført til at en har begynt å utnytte avfall til å bli en ressurs som man tjener penger på, istedenfor at det deponeres f.eks. Yara har jo hatt ønske sjøl om å bli innlemmet i kvotesystemet – det er et annet eksempel – fordi de ser at det er lurt for dem.

Men det er viktig med en viss forutsigbarhet, og SV og Regjeringa er opptatt av å beholde miljø- og energieffektiv industri i Norge også. Men vi ønsker altså å stille krav. Vi tror at det er fornuftig, men vi må komme tilbake til i hvilken grad vi skal tildele gratiskvoter etter 2012. Det er nå, som flere har sagt, bl.a. Asmund Kristoffersen og andre, for tidlig å slå fast hva som vil bli Regjeringas linje.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [13:13:59]: Norsk industri er, som interpellanten Ketil Solvik-Olsen

viser til, blant verdens mest miljøvennlige industrier. Dette skyldes et godt samspill gjennom lang tid mellom myndigheter og næringslivet her i landet. Myndighetene har satt krav til utslippsbegrensninger og bærekraft, og industrien har fulgt opp med tilpasninger og teknologiske nyvinninger som har gjort store miljøforbedringer mulig.

Kristelig Folkeparti vil i motsetning til Fremskrittspartiet at denne utviklingen skal fortsette. Klimakrisen gjør at kravene til en bærekraftig industri blir enda viktigere enn før. Det at EU gav etter for tungindustriens kortsiktige ønske når det gjelder gratiskvoter og mindre utslippskutt, bør ikke være noe argument for at Norge skal gjøre det samme. Prinsippet om at forurenser skal betale, må gjelde også for tungindustrien.

Kristelig Folkeparti har tro på norsk industri og dens evne til omstilling i miljøvennlig retning. Vi tror at kvoter og sterke miljøkrav vil skjerpe industrien og på sikt gi den et miljømessig fortrinn også internasjonalt.

Representanten Ivar Kristiansen var inne på vanskelighetene i dette. Ja, dette er ikke et enkelt område, men i møte med de klimautfordringer vi står overfor, kreves det at vi tar beslutninger som er vanskelige, og som vil være krevende for oss alle.

I denne interpellasjonen og også i den foregående har vi snakket om at det viktigste for industrien er at den får forutsigbare rammebetingelser. Kristelig Folkeparti håper derfor at et flertall av partiene på Stortinget i dag ut fra en prinsipiell tankegang kan sende et tydelig signal til industrien om at klimakvoter ikke skal tildeles vederlagsfritt etter 2012, slik at industrien får god tid til å forberede seg på den situasjonen som kommer.

Det er også viktig å ta lærdom av den prosessen vi nå er oppe i, med tanke på dagens kvoteregime. På høringsen i energi- og miljøkomiteen i går fikk vi klare signaler om at vi nå bør klargjøre hvilket kvoteregime som vil komme etter 2012, slik at vi slipper de utfordringene som industrien i dag står overfor, når det ennå ikke er klargjort kvotesystem.

Gunnar Kvasheim (V) [13:16:57]: Det er viktig at norsk næringsliv har gode rammevilkår, og det er viktig at norsk næringsliv er ledende på miljøområdet og i arbeidet med å løse våre klimautfordringer. For Venstre er det også viktig at skatte- og avgiftssystemet brukes i miljøets tjeneste for å nå de målene som vi har beskrevet.

Et prinsipp som må ligge til grunn, er at det ikke skal lønne seg å forurense. Tvert imot – det skal koste. Det skal være lønnsomt å opptre miljøvennlig. Det er også et viktig prinsipp at forurenser betaler, fordi alternativet er at regningen tas av andre. Disse prinsippene mener vi må ligge til grunn for framtidige kvotesystemer. Målet må være å fjerne gratiskvotene etter 2012 i flest mulig land, og Norge bør være tydelig på dette målet og på at Norge skal være et foregangsland. Det er det som skal være utgangspunktet når industrien planlegger for framtiden. Det vil gi mer klimavennlige bedrifter, som dermed også vil få et konkurransefortrinn ved å være tidlig ute med en tilpasning som andre bedrifter vil måtte følge med på. Jeg håper at

København-møtet vil gi styringssignaler som bidrar til å skjerpe innstillingen på dette området.

Jeg er også av dem som mener at norsk oljeindustri ikke er blitt mindre konkurransedyktig av å møte tøffere miljøkrav enn det en har i mange andre land. Snarere tvert imot mener jeg at de kravene har bidratt både til økt ressursutnyttelse og til å gjøre industrien konkurransedyktig gjennom å søke markeder i andre land, nettopp fordi en har miljøstandarder å vise til som nå etterspørres stadig flere steder. Slik håper og tror jeg det skal bli også på det området vi diskuterer i dag, at bedrifter som ikke forurenser, vil være etterspurt, ikke bare i Norge, men også i andre land.

Avvikling av gratiskvoter er en naturlig del av et skatteskifte, hvor det blir økte miljøkostnader som ses i sammenheng med skattelettelser og skattestimulans for næringslivet på andre områder.

Jeg har avslutningsvis lyst til å si litt om to ting. Det ene er et eksempel på hvor uheldig jeg mener gratiskvotesystemet kan slå ut: Gasskraftverket vårt på Kårstø har gratiskvoter, og i dag er faktisk salget av dem den eneste forretningsvirksomheten de driver med. Den bidrar til at de tjener penger på kvoter de har fått på andres bekostning, og de selger kvoter som bidrar til utslipp i andre land som ikke ville vært der hvis den kvotemengden ikke hadde vært tilgjengelig. Slik kan vi ikke ha det.

Det er klart at norsk politikk på dette området må utformes under hensyntaken til og i forståelse med hva som skjer i verden for øvrig. Men jeg ønsker at Norge skal være en pådriver. Jeg vet fra friidrettsfortiden min at en hare kan gjøre stor nytte ved å dra opp farten i feltet. Men da er det slik at haren ikke må ligge midt i feltet. Haren må ligge før feltet og dra opp farten. Men så er det ett viktig forbehold: Det er viktig at haren har kontakt med feltet, og ikke ligger så langt foran at han ikke spiller noen rolle for den farten feltet har. Det er akkurat i den tenkningen at vi må utforme vår rolle her: som en pådriver på et viktig område.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:21:07]: Med en arbeiderpartiregjering hadde jeg faktisk forventet en litt mer konstruktiv tilbakemelding på en så viktig sak som opptar så mange arbeidere og industriledere rundt i hele landet. Da er det et paradoks at det er representanten Gunnar Kvasheim som framstår som om han egentlig har forstått litt av hva dette handler om – pluss representanten Ivar Kristiansen – mens regjeringspartiene bare tar dette som fjas og som en harselering.

Dette er altså ikke et forsøk på å undergrave klimaarbeidet. Enten har ikke statsråden forstått de kvalitetene som vi diskuterer, eller så viser det seg nok en gang hvorfor han ikke lyktes som fredsmegler – fordi ønsket om å misforstå er sterkere enn ønsket om dialog.

Stramheten endres ikke av den løsningen som Fremskrittspartiet tar for seg her, nemlig at tildeling av kvoter til industrien skal være den samme i Norge som i konkurrentlandene. Det har ingenting med stramheten i kvotetildeling å gjøre. Regjeringen har jo selv vist at de ikke tar det så veldig tungt, når de selger alle overskuddskvoter i

dag istedenfor å makulere dem. Den politikken Regjeringen fører, er med på å opprettholde utslippsmulighetene i Europa, ikke redusere dem. Derimot ville det Fremskrittspartiet nå tar til orde for, gi den avklaringen som vi ønsker, og sikre at Norge faktisk i større grad enn det Regjeringen legger opp til, kan opprettholde konkurransedyktig industri som en pådriver for å kutte CO₂-utslipp. En avklaring vil øke investeringene i industrien raskere enn det Regjeringen legger opp til. Man kan da oppnå raskere kutt, og man får en økt investering i produksjon som har lave CO₂-utslipp, kontra konkurrentene. Det er Regjeringens politikk slik den nå ligger – ved ikke å gi de avklaringene som man ønsker – som stopper disse investeringene. Det er fire konkrete eksempler som viser at dette ikke bare er teori: NorFraKalk sier at de har bygd for å kunne ha tre ovner. De kommer ikke til å bygge mer enn den ene hvis det ikke blir en annen politikk enn den Regjeringen har. Celsa stålverk, Finnfjord Smelteverk og Elkem Thamshavn – alle har prosjekter og alle venter på avklaringer, men samtlige sier at hvis de ikke vet at de får like vilkår som i konkurrentlandene, gjør de ikke investeringene. Ergo: Bevisbyrden ligger faktisk her på Regjeringen. Det er Regjeringen som gjennom sin ideologiske politikk ikke klarer å sørge for at industrien gjør nødvendige kutt. Det er faktisk ikke Fremskrittspartiet som er problemet her. En prinsipiell avklaring som ville gitt en redusert risiko for næringslivet, ville ha sørget for at investeringene kom på plass. Dette handler ikke om å synse, slik som representanten Kristoffersen påstod, det handler om å få en prinsipiell avklaring. Det handler ikke om i dag å si hva detaljene blir, men det handler om å si at vi skal samarbeide med EU – tett – slik at det blir likt. Så må man gjerne samarbeide for å få det strengest mulig, men man må vite at norsk industri og utenlandsk industri har like konkurransevilkår.

Litt av Solheims innlegg tilsidesetter uttalelsene fra Inga Marte Thorkildsen, som skremmer livet av norsk industri, nemlig at man ikke skal ha gratiskvoter etter 2012 uansett. Andre deler av Solheims innlegg tilsidesetter det ikke. Jeg håper at Solheim kan være ryddig i sitt siste innlegg og fortelle hva Regjeringen vil, og ikke begynne med et slags klimaharselas igjen.

Statsråd Erik Solheim [13:24:36]: Jeg har betydelig sans for innlegget til Ivar Kristiansen fra Høyre, som la vekt på at dette er et vanskelig område. Det krever en viss ydmykhet. Vi vet veldig lite på nåværende tidspunkt om hva som vil være de internasjonale spillereglene på dette området, fordi København-toppmøtet står foran oss. Vi bør gå løs på det med det for øye, framfor en skråsikkerhet om hvordan dette på prikken vil se ut om en tid. Jeg oppfatter at samtlige talere – unntatt fra Fremskrittspartiet – i bunn og grunn, med litt forskjellig vektlegging, har hatt samme budskap. Asmund Kristoffersen fra Arbeiderpartiet, Inga Marte Thorkildsen, Ivar Kristiansen fra Høyre, Line Henriette Holten Hjemdal og Gunnar Kvasheim – alle har på en eller annen måte sagt at gratiskvoter i prinsippet er dumt og galt og bør unngås. Det er også sagt at vi ønsker en sterk og rask omstilling av norsk industri i en mer miljøvennlig retning. Men alle har også vektlagt at det er grenser for

hva vi kan gjøre særnorsk i Norge, og at hovedvirkemidlet i tiden framover kommer til å være EUs kvotesystem, som Norge kommer til å være en del av. Dette oppfatter jeg at det faktisk er bred enighet om.

Det som er den største svakheten i Fremskrittspartiets posisjon, er å forklare hvordan den kan bidra til at vi både driver fram miljøpolitikken, og også driver fram det norske konkurransefortrinnet det er ikke å være så langt foran at man mister kontakten med hovedfeltet – det var en god metafor fra Venstre – men slik at man alltid drar det lite grann i riktig retning. All erfaring tilsier at den som går foran, har konkurransefortrinn, men hvis man går så langt foran at man ikke er i kontakt med noen andre, er det nesten alltid en ulempe. Det er det vi bør se etter.

Så er det riktig at enten en bedrift eller bransje får gratisvoter eller må kjøpe kvotene, er det i prinsippet – ut fra sosialøkonomisk teori – det samme incentiv til omstilling. Det viktigste elementet over tid er kvoteprisen. Kvoteprisen i dag er for lav. Det suverent viktigste som kan skje, er at karbon blir dyrere. Det var Al Gores hovedbudskap da han var her i forbindelse med Nobelprisen. Man må ha en pris på karbon, og den må være høyere, det vil drive investeringene i den riktige retningen.

La meg til slutt si at det i prinsippet er tre virkemidler myndigheter har på dette området. Det er kvotesystemet, det er regulering av industrien, og det er subsidier. Alle miljømarkeder overalt i verden er utviklet av stater – av offentlige myndigheter. Det er helt forskjellig fra forbrukermarkedet i la oss si elektronisk industri eller informasjonsteknologi – det utvikles ved kontakt mellom bedrifter og forbrukere alene. Miljømarkedene utvikles av politiske myndigheter. Og vi trenger en kombinasjon av kvoter, subsidier og reguleringer for å få dette til. Men det er klart at kvotene er en veldig, veldig viktig del av dette systemet. Vi skal lete etter områder hvor Norge kan utvikle seg bedre ved å være raskere enn andre, men hovedvirkemidlet vil være EUs samlede system.

Presidenten: Sak nr. 3 er dermed avsluttet.

Sak nr. 4 [13:27:42]

Interpellasjon fra representanten Anders Anundsen til kunnskapsministeren:

«Flere medier melder om store kutt i skolenes budsjetter i mange av landets kommuner, og flere av kommunene legger ned skoler og kutter i lærerstillinger uten at dette er basert på faglige begrunnelser, men på grunn av dårlig økonomi. Dette vil trolig i stor grad gå ut over elevenes rett til tilpasset opplæring. Utdanningsforbundet, Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnskolen går sammen om å true med aksjoner, og Utdanningsforbundet uttaler til nettavisen E24 den 20. november at de mener at Regjeringen må gripe inn og at de må øremerke pengene til skole slik at skolen skjermes mot finanskrisen.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å hindre at elevenes rett til tilpasset opplæring ikke svekkes ytterligere som følge av Regjeringens politikk overfor kommunene?»

Anders Anundsen (FrP) [13:28:47]: Bakgrunnen for denne interpellasjonen, som ble lagt frem en stund før jul, er en alvorlig og oppriktig bekymring for at tilbudet til elevene i grunnopplæringen er i ferd med å bli så svekket at elevene ikke får den opplæringen de har rett til. Særlig utfordrende er dette i forhold til retten elevene har til tilpasset opplæring. Den retten gjelder for elever med læringsutfordringer, men også for elever som har behov for opplæring på høyere nivå enn gjennomsnittet.

Foreldreutvalget for grunnskolen, Elevorganisasjonen og Utdanningsforbundet reagerte så kraftig på høstens budsjettkutt i skolesektoren at de hevdet å se at kvalitet i opplæringen ikke betyr så mye når budsjettene gjøres opp, på tross av fine stortingsmeldinger om kvalitet.

Tall fra grunnskolens informasjonssystem viser at lærertettheten på første årstrinn har hatt størst tilbakegang. Det skjer til tross for at et samlet storting har presisert viktigheten av økt innsats på de første skoletrinnene. Tidlig innsats er et moteord som brukes av de fleste i denne sal, men i praksis viser det seg få forbedringer. Samtidig ser vi at andelen barn som får vedtak om spesialundervisning, har økt merkbart. Over 7 pst. av elevene i grunnskolen har vedtak om spesialundervisning. Det kan også være tegn på at ressursene i den ordinære skolen og den ordinære opplæringen ikke er god nok, og at stadig flere elever faller utenfor ved at de ikke får tilstrekkelig tilpasset opplæring.

Seksjonsleder i Utdanningsforbundet, Haldis Holst, sier på Utdanningsforbundets nettside følgende:

«Nok en gang ser vi at nasjonale ambisjoner taper i kampen med den kommunale sparekniven.»

Det blir flere elever pr. lærer, mindre penger til utstyr og materiell, mindre vedlikehold av bygninger og en dårligere kvalitet i opplæringstilbudet, sier lederen av Utdanningsforbundet, Helga Hjetland, som for øvrig la til at det er det stikk motsatte av det Regjeringen sa da den tiltrådte for tre år siden.

Tall som Elevorganisasjonen opererer med, viser at lærertettheten har gått fra 7,9 til 8,7 i perioden 2003–2004 til 2007–2008. Dette indikerer en klar forverring av tilbudet til elevene.

Når det kuttet i skole, er det naturlig at kuttene først og fremst vil gå ut over de områdene der det er enklest å spare. Tilpasset opplæring er en rettighet som ikke er nærmere presisert, og retten er avgrenset til den til enhver tid gjeldende ressursituasjon i kommunene. Slik det ser ut i dagens bilde, har Stortinget ett ambisjonsnivå for skolen, mens de som driver den praktiske skolepolitikken i kommunene, har et annet ambisjonsnivå, ikke fordi de ikke ønsker å satse mer på skolen, men rett og slett fordi det ikke er rom for den satsingen som nasjonale myndigheter forventer.

Det er således Regjeringens ansvar å føre Stortingets politikk og vilje ut i livet, som den utøvende makt. Og det er Regjeringens ansvar å legge frem budsjettforslag hvor det er samsvar mellom politisk ambisjonsnivå og bevilgningsnivå. Dette samsvaret er åpenbart ikke der i dag.

Uavhengig av hvilke politiske partier som styrer de ulike kommunene, er fellestrekket innsparing, innsparing

og innsparing. Det nytter ikke lenger å sitte rolig, verken på Stortinget eller i regjeringskvartalet for den saks skyld, og lukke øynene og håpe at dette går over. For hver eneste dag den sentrale politiske ledelsen dagdrømmer, svikter vi den viktigste fremtidsressursen vår. Den skade elevene påføres i dag, kan ikke fjernes eller trekkes tilbake i morgen. De elevene som opplever dagens skole, vil for resten av livet være avhengig av det grunnlaget denne skolen er ment å gi dem.

Vi er langt unna samsvar mellom ambisjonsnivå og praktisk politikk. Noen eksempler er at det i Nordland kommune ble vurdert å kutte 100 lærerstillinger. I Seljord kommune ble det kutt i timetall og lærerstillinger. Lillehammer kommune kuttet 66 årsverk, primært i skole og i pleie- og omsorgssektoren. Skien kommune måtte kutte 35,8 mill. kr i skole- og barnehagesektoren. Molde måtte kutte 492 undervisningstimer ved hver enkelt skole, ifølge Norsk Skolelederforbund. Mulighetene til å følge opp de elevene som trenger mest hjelp, blir redusert.

Rådmannen i Nord-Odal kommune uttaler om sitt eget budsjettforslag at alle elevene kan bli påvirket av disse kuttene. En reduksjon i antall lærerårsverk vil føre til mindre grad av tilpasset opplæring. I tillegg vil det ramme elever med særskilte behov spesielt.

I mange kommuner har det blitt arrangert fakkeltog i protest mot kuttene i skolesektoren. Mange kommuner varsler også at det vil bli mindre anledning til å delta i etter- og videreutdanning fordi rammene er for små.

Som tiltak for å spare penger ser vi også at mange kommuner nå velger å legge ned skoler. Enkelte kommuner snakker om alvorlige skolesaneringer i årene som kommer, eventuelt påfølgende, dersom det ikke gjøres radikale grep innenfor skolesektoren. Fremskrittspartiet er for et mangfold av skoler, store og små, der det er elevgrunnlag for det. Noen ganger kan det riktignok være pedagogisk gode begrunnelser for skolenedleggelse. Men når kommunene tvinges til å legge ned gode nærskoler fordi det ikke er økonomi til å opprettholde nærskoletilbudet, undrer det meg stadig at Senterpartiet holder ut i denne regjeringen.

En av de viktigste institusjonene i lokalsamfunnet er skolen. Det viser seg dessverre at det mange steder begynner med at postkontoret blir lagt ned. Så blir bankfilialen lagt ned. Så kommer bussen bare to ganger på gjennomfart, og så legges skolen ned, fordi kommunen tror de sparer penger på det. Så flytter flere fra området fordi velferdstilbudet er for dårlig, og fordi man vil være nærmere skolen til barna sine. Potensiell tilflytting stopper opp. Så er det for få kunder til å opprettholde lokalbutikken, som blir lagt ned. Til slutt sitter folk hjemme før og etter jobb og håper kanskje å få et glimt av naboen i løpet av dagen. Dette er helt ødeleggende for mange småsamfunn, og de småsamfunnene behøver ikke å ligge i Distrikts-Norge. Vi finner slike eksempler over hele landet.

Jeg vet at statsråden er opptatt av at man ikke skal svartmale, og heller presisere at det er mye bra i den norske skolen. Fremskrittspartiet er enig i at det fortsatt er mye bra i den norske skolen. Det er imidlertid avgjørende for den norske skolens fremtid at man ikke later som om situa-

sjonen er bedre enn den faktisk er. Jeg mener det er verre enn å svartmale. For når Regjeringen legger frem meldinger om kvalitet i opplæringen og meldinger som forteller at «ingen sto igjen», er alle her enige om hvor viktig det er med tidlig innsats, lærerkompetanse, skoletimer, basisfag og tilstrekkelig med ressurser for å gjøre jobben skikkelig. Men så svikter det – på veien fra de gode ord i meldinger, innstillinger og stortingsdebatter til praktisk handling.

Så vet jeg også at enkelte i regjeringspartiene er opptatt av å si så ofte de kan, at det egentlig er kommunenes egen feil når de må kutte i skole dersom de ikke har innført eiendomsskatt. Det er en særdeles uheldig sammenblanding. Man kan som ansvarlig statsråd ikke legge til grunn at kvaliteten på velferdstilbudet skole skal være avhengig av en frivillig kommunal skatt som ingen i Norge egentlig vil ha. Vi må kunne legge til grunn at skole er et velferdsgode som er ment finansiert innenfor rammene av statlige overføringer til kommunene.

For å være litt kreative har Utdanningsforbundet, Elevorganisasjonen og Foreldreutvalget for grunnskolen gått sammen om å forlange at midlene til grunnopplæring øremerkes. Det er Fremskrittspartiet enig i. Primært vil Fremskrittspartiet at penger skal gis til den enkelte skole som en differensiert stykkpris. Men innenfor dagens finansieringssystem er øremerking en akseptabel vei å gå.

Det ender opp med en utfordring til statsråden i tråd med interpellasjonen: Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å hindre at kvaliteten i opplæringen og muligheten for å gi tilpasset opplæring svekkes ytterligere som følge av at regjeringspartiene ikke bevilger tilstrekkelige midler til skole i statsbudsjettet?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:37:17]: Dei samla inntektene for kommunesektoren vil passere 300 milliardar kr i 2009. Den samla reelle inntektsveksten for kommunesektoren frå og med 2006 til og med 2009 er stipulert til 28,6 milliardar kr. Til samanlikning var veksten i dei frie inntektene i den første regjeringperioden, der Framstegspartiet stemte for tre av fire statsbudsjett, på om lag 19 milliardar kr.

Eg har forståing for at mange er urolege for kva konsekvensar finanskrisa kan få for skulen, og sjølv sagt for den situasjonen ein opplever i sitt eige lokalsamfunn, for vi veit at det mange stader er stramme budsjett og ein kamp om pengane òg for skulen.

Før eg går nærare inn i problemstillinga, vil eg nemne at vi jobbar med nye finanspolitiske tiltak som vert lagde fram for Stortinget i månadsskiftet januar/februar, og sjølv sagt er ulike tiltak for kommunesektoren ein del av vurderingane der.

Ansaret for dei sentrale velferdstenestene som skule og barnehage er lagt til kommunane. Men kommunane er veldig ulike, og det er behov for lokal tilpassing. Lokale folkevalde har god kunnskap om og nærleik til dei oppgåvene som skal løysast. Det er heldigvis brei einigheit i Stortinget om at prioriteringane av dei sentrale velferdstenestene skal gjerast av veljarane og lokalpolitikarane lokalt, òg når det gjeld skule, og om ikkje

lenge på barnehageområdet, i tillegg til f.eks. helse og omsorg.

Rammefinansiering gir handlefridom og rom for prioriteringar. Det gir både betre demokrati at ein kan bestemme det lokalt, og det er òg meir kostnadseffektivt, fordi kommunepolitikarane sjølve er ansvarlege for dei prioriteringane dei gjer, og pila peikar tilbake, akkurat som vi på statleg nivå er ansvarlege for dei prioriteringane vi gjer, og pila peikar mot oss.

Øyremerking kan sjølvsagt vere aktuelt i nokre tilfelle, som representanten tok opp, f.eks. når ei stor nasjonal, prioritert teneste er i ein oppbyggingsfase. Løyvingane til barnehagar dei siste åra er òg eit døme på det. Når målet om full barnehagedekning er nådd, tek vi sikte på ei overføring av dei midlane til kommuneramma, slik at dei kan gå inn i dei lokale prioriteringane til lokalpolitikarane i Noreg.

Vi har store ambisjonar for kva elevane skal lære i den norske skulen. Utviklinga når det gjeld tilpassa opplæring dei siste åra og læringsutbyttet i skulen, har vore veldig urovekkjande, og det har vore brei einigheit om at vi må gjere noko med det. Vi veit no – og før jul fekk vi for første gong resultat som viser det – at vi er på rett veg, at norske elevar har framgang når det gjeld læringsresultat. Det er positivt. Men det må for alt i verda ikkje få oss til å kvile. Derfor skal vi møte både det elevane lærer, og den budsjettsituasjonen som er innanfor skulen, med djup bekymring.

Når det gjeld utviklinga i gruppestorleik og i økonomien dei siste åra, er biletet følgjande: Under den førre regjeringa hadde vi ein klår nedgang i lærartettleiken. Dei tre siste åra har det vore ei stabil utvikling. Det er noko nedgang i gruppestorleiken dersom ein inkluderer spesialundervisning, og noko oppgang dersom ein ser på gruppestorleiken utan spesialundervisning, men begge utviklingstrekk er små. I sum er det nokså stabilt.

Det er likevel grunn til bekymring, og det er særleg to ting som gir grunn til bekymring. Det eine gjeld det talet som representanten nemnde, nemleg at i år er det etter GSI ein ganske klår oppgang i gruppestorleiken på 1. trinn, i motsetnad til i fjor, der vi såg ei klår utvikling den andre vegen på 1. trinn. Det er alvorleg, for det er stikk motsett retning av det som vi har føresett skal skje.

Men vi har eit stort tiltak som eg veit at ein vert einige om i Stortinget neste år, som gjer at det vil peike i motsett retning. Vi har innanfor kommuneramma sett av 1 milliard kr i fullårseffekt frå hausten 2009 til fleire lærarar i norsk og matematikk på 1.–4. årstrinn. Vi har òg på høyring eit lovforslag om plikt til forsterka opplæring i kommunane.

Det er eit anna utviklingstrekk som òg gir grunn til bekymring. Når vi ser på fordelinga av dei store ekstra overføringane til kommunane – ein kan jo ikkje seie at skulen er ein tapar, for det har vore ei positiv utvikling – er det to felt der ein endå tydelegare kan sjå at auken er stor. Men særleg stor er han på barnehagefeltet, noko som har vore veldig positivt og veldig nødvendig. Det andre feltet der vi har hatt ei stor og positiv utvikling, er helse og omsorg. Eg trur ikkje noko parti her er ueinig i at det

er nødvendig med ei stor prioritering av barnehage eller helse og omsorg. Så vi treng neppe å ha ein debatt om vi burde ha ei anna prioritering. Men det eg har gitt uttrykk for før, og det gjer eg gjerne igjen, er at i åra framover må vi i tillegg få til ein liknande ekstra auke i den delen av kommunebudsjetta som går til skule, i tillegg til nødvendige prioriteringar til barnehage og helse og omsorg, for å nemne nokre felt.

Så må det seiast at i det gjennomsnittsbiletet som altså viser ei stabil utvikling innan skule, er det store skilnader. I mange kommunar har det vore ei stor satsing på skule – store forbetringar, investeringar i bygg og materiell, fleire lærarar, fleire timar og etter- og vidareutdanning av lærarar. Det er sjølvsagt òg eksempel på kommunar som ligg under snittet – der det har vore kutt, og der skulen heilt klårt har kome dårleg ut. Men det ligg i det valet vi har gjort, ved at det skal vere lokale prioriteringar. Uansett sektor, uansett feltet ein ser på, vil ein finne kommunar i Noreg der det har vore veldig sterk prioritering av eit felt, og felt der det har vore veldig svak prioritering. Det kan ha ulike grunnar, vere politiske prioriteringar, men det er sjølvsagt utgangspunktet i dei ulike kommunane.

Representanten Anundsen spør i interpellasjonen om kva tiltak vi vil setje i verk for å hindre at elevane sin rett til tilpassa opplæring ikkje vert svekt ytterlegare. Eg har nemnd nokre tiltak. Eg har allereie sagt at øyremerking, altså å øyremerke heile ramma til f.eks. skulen, ikkje er aktuelt.

For å gå litt vidare: Tidleg innsats er som sagt ikkje berre eit slagord, det er ein realitet som vi no gjennomfører. Vi gjennomfører det ved den enorme barnehagesatsinga, men òg ved fleire timar på barnetrinnet, ved forsterka opplæring, ved pengar til fleire lærarar i kommuneramma, ved sterkare tilsyn innanfor skulepolitikken, og auka satsing på det i budsjettet for i år, ved sterkare vekt på kartlegging og oppfølging av elevane sine resultat dei første skuleåra, for å nemne noko.

Så veit vi at det som betyr aller mest for kva elevane lærer, og korleis dei har det på skulen, er læraren. Det trur eg dei fleste av oss kan kjenne oss igjen i frå vår eigen oppvekst – ingenting hugsar vi så godt frå skuletida som ein verkeleg god lærar. Vi veit at læraranes kompetanse spelar ei veldig stor rolle.

Eg vil heilt til slutt seie at vi arbeider med ei ny lærarutdanning som skal gi rom for at lærarane både kan fordjupe seg meir fagleg og verte flinkare til å formidle dei faglege kunnskapane.

Vi har i år for første gong introdusert eit nytt og varig system for etter- og vidareutdanning av lærarar, noko som vil vere starten på eit ekstremt viktig skritt for å gi den oppfølginga som ein treng. Vi brukar det på ei rekkje ulike måtar, frå etterutdanning i norsk og matematikk via vidaregåande og yrkesfag til at ein begynner på dei varig kompetansegivande vidareutdanningane. For første gong kjem det òg frå hausten av eit tilbod om ei skuleleiarutdanning til alle nye skuleleiarar og til ein del av dei som ikkje allereie har den kompetansen.

Så vi set i gang ei rekkje tiltak frå nasjonale myndigheter si side. Vi gjennomdrøftar det i kvalitetsmeldinga, som

kom ut i sommar, for å sørge for at tilpassa opplæring vert ein realitet. I tillegg til det er det òg behov for å gå endå vidare – halde fram med utvidinga av skuledagen, halde fram med kampen for å arbeide med å sikre at meir ressursar vert sette inn med omsyn til tidleg innsats, spesialundervisning og tilpassa opplæring. I så måte er det rommet som ligg der, viktig. Og Midtlyng-utvalet, som skal leve-re innstillinga si om nokre månader, ser nettopp på korleis vi kan forbetre spesialundervisninga og gjere heilheita i skulen slik at færre treng spesialundervisning, og at fleire av dei kan fangast opp i den alminnelege skulekvardagen.

Vi er på rett veg, som òg den siste internasjonale undersøkinga viser, men vi må ikkje kvile; vi må tvert imot forsterke innsatsen i åra framover.

Anders Anundsen (FrP) [13:47:25]: Jeg vil takke statsråden for svaret. Deler av svaret er jeg ganske fornøyd med, men jeg starter med det jeg ikke er så veldig fornøyd med. Det er den plata som vi alltid hører når statsråden er på talerstolen, hvor han sier at det var så mye verre før – bare tenk på da den forrige regjeringen satt, da var alt så mye, mye verre, og nå skal alt bli så innmari mye bedre. Jeg mener at en statsråd i en regjering som har sittet i tre år, snart må ta ansvar for den situasjonen vi ser i Skole-Norge, og ikke skyve det ansvaret verken bakover eller nedover i rekken.

Så er alle enige om at det er kommunenes ansvar i dag å finansiere og prioritere innenfor skolesektoren. Men jeg oppfattet ikke at statsråden var uenig i det bildet som jeg tegnet i mitt første innlegg, der jeg sa man i kommunesektoren kutter i skolen. Det hjelper lite at statsråden kan skilte med at det har vært en vekst i inntektene for kommunene, når realiteten for skolene er at de får dårligere rammer å forholde seg til. Det hjelper også ganske lite med mange visjoner fra denne talerstolen som vi har hørt i mange andre sammenhenger også, hvis man ikke samtidig vet hvordan dette faktisk skal gjennomføres lokalt. Det hjelper ikke at f.eks. et enstemmig storting er enig om at leirskoletilbudet er viktig. Det har vi skrevet i flere innstillinger – leirskoletilbudet er viktig. Så er det innlemmet i rammetilskuddet, og resultatet er at leirskoletilbudet rundt omkring nå forsvinner, for det er ikke viktig nok. Og når man skal kutte, kutter man der man mener man kan kutte. Så jeg er litt lei for at statsråden ikke er villig til å vurde-re øremerking innenfor skole. Det er altså et initiativ som er tatt av Elevorganisasjonen, Foreldreutvalget for grunn-skolen og Utdanningsforbundet, for å sikre ressursene til skolen bedre. Realiteten i kommunene nå er at de er pres-set økonomisk, og at de ikke klarer å levere det tilbudet som vi på Stortinget – alle sammen – forventer at vi skal levere til elevene.

Jeg håper at statsråden i sitt neste innlegg kan bekrefte at han vil sørge for at grunnopplæringen er sterkt prioritetert i den økonomiske krisepakken som Regjeringen legger frem litt senere denne måneden, at krisepakken sikrer en bedre opprusting av skolebygg, at en bestemt andel av overføringene til kommunene øremerkes skolen, at fremtidige økte overføringer til kommunene skjer i form av øremerking – nå har vi hørt at statsråden ikke vil bidra til

det, men jeg håper likevel at han vil revurdere dette – og at etter- og videreutdanningsopplegget for lærerne blir reelt, og at det ikke blir knust fordi det ikke er økonomisk handlingsrom for den finansieringsbiten av det som skal ligge på kommunene. Så må vi få konkrete tiltak for hvordan sentrale mål for skolen skal gjennomføres lokalt, og generelt må man bidra til et system som gjør at en hindrer skolenedleggelse som utelukkende er økonomisk begrunnet, ved å øke kommunenes økonomiske handlingsrom.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [13:50:44]: Lat meg først ta den plata som representanten alltid spelar av, om at eg alltid samanliknar noverande periode med førre periode. Eg tek 100 pst. ansvar for denne perioden – dei meir enn tre åra vi har sete. Det er likevel grunn til å samanlikne med då dei andre styrte. Og Framstegspartiet var med og styrte, for dei vedtok tre av fire budsjett. Realiteten er at dei var med på dei to budsjetta med dårlegast kommuneøkonomi dei to første åra, og i sum for dei tre og fire åra er det langt dårlegare utvikling når det gjeld dei frie inntektene til kommunane.

Når det gjeld faktabiletet for denne perioden, er det slik at dersom vi ser på talas klare tale, er det vekst på så å seie alle område i kommunesektoren, fordi dei frie inntektene har auka betydeleg, og fordi dei ulike botninntektene har auka betydeleg. Og for skulen er det utviklinga. Men ambisjonane mine for framtida er at det skal sjå endå betre ut.

Det er ingen tvil om at det for barnehagane sin del har vore ein ekstremt sterk vekst i denne perioden. Helse og omsorg har òg hatt ein god vekst. Så biletet er at det er ein stabilitet når det gjeld gruppestorleik og utvikling i lærar-tettleik, og at det er ein god vekst for skulen, men at vi sjølv sagt har utfordringar med omsyn til innretninga f.eks. mot førstetrinnet – som eg er heilt einig i er urovekkjande med omsyn til det vi har sett av fjorårets GSI-tal – for å få til ei endå sterkare prioritering av skule lokalt i åra som kjem.

Veldig mange av dei store, viktige tiltaka vi gjennomfører, som anten er finansierte direkte eller lokalt, vert faktisk gjennomførte rundt omkring i Noreg no. Etter- og vidareutdanning vert gjennomført, og vi brukar store sum-mar på det. Det kjem ei ny skuleleiarutdanning neste år. Vi ser at det vert sett inn tidlegare innsats rundt omkring i norske klasserom, og vi ser at barnehagen vert ein stad som førebur på det ein møter i skulegangen. Den delen av politikken som skal føre til meir tidleg innsats av lærarar som er betre rusta til å følgje opp elevane, byrjar så smått å gi resultat. Men, som eg har gjenteke mange gonger, vi har ein lang veg å gå.

Det eg synest er positivt med interpellanten sitt initiativ, er at vi treng utolmod og ein debatt om vi prioriterer kunnskap og skule nok her i Noreg, både nasjonalt og rundt omkring i kommunane. Eg òg fryktar ein situasjon der vi ikkje klarar det godt nok. Prioriteringane av kunnskap og skule lokalt, med det store ansvaret for det som vi har gitt til lokal-demokratiet, må stå øvst på dagsordenen viss vi skal få ei god nok utvikling. Det vil koste pengar å gjennomføre mange av dei kvalitetsforbetringane som vi må gjere.

Torfinn Opheim (A) [13:54:02]: Jeg ser for meg at denne interpellasjonen kan tas opp igjen med jevne mellomrom, hvis en skal legge til grunn de budsjettdebattene som er i kommunene hvert år. Jeg tror neppe vi vil komme i en situasjon der kommunene ikke diskuterer skolestruktur i forbindelse med budsjettbehandling. Vi kan selvsagt diskutere om det er rett eller galt å blande sammen skolestruktur og økonomi, om de skolefaglige argumentene vil tape opp mot de økonomiske osv. Men her stoler jeg på at lokalpolitikere vil gjøre de beste vurderingene.

La meg kort gjengi hva en ordfører i Rogaland sa om nettopp dette:

Når jeg så går for endring av skolestruktur, teller det selvsagt med at jeg tror dette er endringer som vil komme uansett om kort tid, og som til og med vil være til beste for skolen og elevene på lengre sikt. Jeg er frekk nok til å tro at vi har gjort et framtidsrettet vedtak.

Når jeg begynner på denne måten, er det ikke ment som en rettferdiggjøring av alle skolenedleggelse. Til det har jeg for liten lokalkunnskap i de enkelte tilfeller. La det være sagt at nedskjæringer i skolesektoren ikke er ønskelig isolert sett.

Jeg har en fortid som ordfører fra 1999 til 2005. Hvert eneste år diskuterte vi om det var effektiviseringsgevinster å hente for å kunne gi mer velferd til innbyggerne. Vi tenderte grensene for kutt i de lovpålagte tjenestene for å få endene til å møtes. Men så skjedde det som har ridd meg som en mare mange ganger, nemlig at med en gang jeg sluttet som ordfører, ble økonomien bedre. Nå hadde dette selvsagt ikke så mye med personen å gjøre, men mer med politikken. Kommunene fikk straks mer penger fra den rød-grønne regjering da det politiske landskapet ble endret på Stortinget og kursen ble lagt om.

Det er et faktum at det aldri har vært så få kommuner på ROBEK-listen. Mens det var langt over hundre i 2004, er det i dag langt under 50. Men det er fremdeles uløste oppgaver, og kommunene vil òg i framtiden ha behov for en betydelig inntektsvekst for å kunne løse viktige fellesoppgaver. Det er her kjernen ligger.

Regjeringen har lagt opp til en samlet realvekst i inntektene som er betydelig, som statsråden var inne på. Faktisk ble det gitt mer penger til kommunene i budsjettet for inneværende år enn det som var varslet i kommuneproposisjonen. Jeg kunne selvsagt ha fortsatt lenge med å nevne tiltak vi har satt inn for å øke tilbudet i velferden, bl.a. innenfor skole, men det meste har vært sagt før.

I tillegg kommer nå en finansuro som helt åpenbart får konsekvenser for kommunene. Det aller første tegnet på dette fikk vi gjennom de såkalte Terra-kommunene. Vi ser også at endringer i verdien i fondsavsetninger i kommunene svinger brutalt for mange. Men vi ser også at rentene endrer seg og at dette kan få en positiv effekt for mange kommuner. Jeg vil også minne om at vi har sagt at skatteesvikt i kommunene som følge av finansuroen, også skal kompenseres inneværende år.

Like fullt er det selvsagt slik at budsjettet som vi vedtok nå sist i desember, vil få effekt utover året. Her tenker jeg spesielt på de tiltak som vi har diskutert tidligere i flere store saker innen vårt saksfelt. Det første som skjer,

er at det kommer en tiltakspakke senere denne måneden som òg ventes å få effekt for kommunene. Dernest vil enkelte tiltak som vi har vedtatt, først få virkning fra høsten. Dette har statsråden vært inne på, spesielt når det gjelder lærertetthet og satsing i de første skoleårene.

Til slutt vil jeg kommentere at vi ser at mange kommuner nå lager egne skoleplaner, gjerne fundamentert innenfor planloven. Dette sikrer en bred behandling, med høringer av de forskjellige berørte parter. Jeg har selv lest noen slike planer, og de er virkelig gode. Derfor tror jeg at resultatet av det fokus som skolepolitikken har hatt de siste årene, vil gi gjenlyd. Her har den politiske debatten vært viktig, og også de nasjonale prøvene som skoleeierne har tatt tak i. Slike planer skaper engasjement langt utover strukturen, og det er viktig. Men det er likevel ingen tvil om at nærskolen har stor betydning også som institusjon i nærmiljøet. Det er en del av identiteten til innbyggerne.

Gunnar Gundersen (H) [13:59:10]: Siden ROBEK-listen ble trukket fram, kan det være grunn til å minne om at den alltid vil ligge i etterkant. Det er godt mulig at Regjeringen nå soler seg i tall som egentlig ble skapt under den forrige regjeringens tid. Det har litt å gjøre med det å styre etter speilet. Finanskrisen er kanskje et godt eksempel på hvordan det går når man styrer etter speilet.

Det er ingen tvil om at dagens regjering er rammet av en selvforskyldt forventningskrise. Det ble lovet gull og grønne skoger i tiden før valget i 2005: Mer til alt og alle. Ordet prioritering ble ikke nevnt av en eneste politiker med rød eller rød-grønn farge. Alle problemer skulle løses med mer penger. Det skulle bli mange flere lærere, det skulle satses på forskning og høyere utdanning, prisen på barnehager skulle reduseres og alle skulle få plass, fattigdommen skulle fjernes, alle bassengene fylles, industrien skulle få subsidiert strøm, og kommunepolitikere skulle bli fornøyde.

Etter drøyt tre år med rød-grønt styre har ikke – uansett hva statsråden prøver å si i dag – lærertettheten økt, forskningsinnsatsen er langt under lovet nivå, universiteter og høyskoler har fått reelle kutt i sine budsjetter. Det er ikke full barnehagedekning, og maksprisløftet er ikke innfridd – noe som egentlig er ganske utrolig sett på bakgrunn av uttalelsene i 2005. Det er krisestemning i sykehussektoren, og behandlingsskøene vokser dramatisk – i motsetning til under den forrige regjeringen, hvor de ble redusert. Næringslivet må slite med høyere skatter og avgifter, noe som legger et unødig press på norske arbeidsplasser. Jeg kunne fortsatt med denne listen. Dette er konkrete eksempler på at valgløftene i all hovedsak var innholdsløs retorikk. Da er det meget forståelig at mange reagerer.

Svært ofte når en statsråd i dagens regjering på sitt område blir konfrontert med at et løfte ikke er oppfylt, eller at en oppgave ikke er løst, er svaret: Men kommunene har fått så mye mer penger at dette skal de kunne løse. Den fikk vi i dag også. Enten har dagens regjering ikke særlig god oversikt over den økonomiske situasjonen i kommunene, eller så har den satset på å selge sin egen fortreffelighet så mye at virkeligheten og dens egne tall for utviklingen ikke betyr noe. Begge deler er kritikkverdige.

Virkeligheten er at mange kommuner sliter, og det kuttes i flertallet av kommunene. Det burde faktisk Regjeringen snart ta inn over seg, i stedet for å argumentere i forhold til den forrige regjeringen hele tiden. Det manglende samsvaret mellom hva dagens regjering sier, og den økonomiske virkeligheten de stiller kommunepolitikerne overfor, setter kommunepolitikerne i en skvis. Innbyggerne tror selvsagt at den økonomiske situasjonen er så god i kommunene som Regjeringen sier, mens kommunepolitikerne må erkjenne at det ikke er penger til en rekke av de løftene statsråder har gitt på andres vegne. Slik har dagens regjering skapt mye av dagens forventningskrise. Tallenes tale er klar: I de to siste årene under Bondevik II-regjeringen var veksten i kommunenes inntekter betydelig høyere enn det den var i 2007 og 2008.

Dersom vi legger pengebruken til grunn, skulle vi i Norge hatt verdens beste skole og verdens beste helsevesen. Høyre er et av de få partiene som snakker om hvordan pengene kan brukes bedre, og hvordan vi kan skape bedre løsninger med de ressursene vi til enhver tid har. Høyre har alltid prioritert skole, og vi vil alltid prioritere skole. Men det er nødvendig med en realistisk tilnærming til ressursbruk, og at vi sørger for at ressursene blir brukt på en effektiv og mest mulig hensiktsmessig måte.

SV snakker mye om noe alle er enige om, og det er lærerens rolle i skolen. Men de har ingen tanker om hvordan man bevisst skal utvikle lokalt og aktivt eierskap til skolen. Oslo-skolen har vist at det kanskje er der man finner den aller viktigste faktoren for å heve læringsresultatet i norsk skole.

Det er prisverdig av Fremskrittspartiet å sette skolenes budsjettssituasjon på dagsordenen. Høyre tror ikke løsningen er mer øremerking og mer sentral styring, men vi tror svaret ligger i en økt bevisstgjøring – mer debatt om organisering og ressursbruk – og ikke minst må Regjeringen slutte å spre myter om den økonomiske situasjonen i kommunene. Hovedutfordringen i Norge er å skape mer læring og bedre kvalitet innenfor de rammer man har. Det har de rød-grønne både avslørt og vist sin maktesløshet overfor.

Lena Jensen (SV) [14:04:08]: Skoler og barnehager i lokalsamfunnet er viktig for bosetting, utvikling og etablering av næringsvirksomhet. Jeg er bekymret for utviklingen i mange av de små lokalsamfunnene og bygdene, med fraflytting og nedleggelse av barnehager og skoler.

Dette er ikke en enkel sak. Det blir færre unger veldig mange steder – landet vårt er veldig ulikt, og det er de lokale politikerne som best kan prioritere hva pengene som Stortinget bevilger, skal brukes til.

Når man vurderer en eventuell skolenedleggelse, er det viktig at kommunen tar seg tid til åpne, inkluderende prosesser, hvor alle blir hørt og alle vurderinger blir lagt på bordet før vedtak fattes. Det er også viktig ved en eventuell nedleggelse å se sammenhengen f.eks. når det gjelder reiselengde for elevene. Nedleggelse av skoler er en veldig vanskelig prosess for mange, og det har stor innvirkning på manges liv.

Å sikre kommunene nok penger til å kunne være en

god tilbyder av god skole, helse og omsorg har vært, og er, viktig for SV. Da den rød-grønne regjeringen tok over i 2005, møtte vi en kommunesektor som hadde vært nedprioritert i en årrekke av den forrige regjeringen, med Fremskrittspartiets støtte.

Vi har i tre år brukt tid på en kraftig økning i bevilgningene til kommunene, men ennå er ikke kommuneøkonomien i god nok balanse. Vi har bl.a. hatt en kraftig økning i lønnsveksten og økte pensjonskostnader.

Kommunene er den viktigste velferdstilbyderen. De skal sikre gode skoler, helsetilbud og gode barnehager. SV forstår at mange kan være bekymret for finanskrisen, og hvordan den har innvirkning på skolene. Som statsråd Bård Vegar Solhjell sa, skal man legge fram en tiltakspakke i januar i forbindelse med finanskrisen. Det er viktig at kommunene ikke rammes hardt av finanskrisen.

Det er dyrt å ha gode skoler, men det er viktig. Vi har et langstrakt land og en spredt bosetting. Derfor er det så mye dyrere å ha skole i Norge enn i mange andre land som vi sammenlikner oss med. Det er dyrere å drive en liten skole enn en stor. Fremskrittspartiets forslag om stykkprisfinansiering når det gjelder skoler, ville føre til massenedleggelse av skoler rundt omkring i landet. Det ville vært umulig å opprettholde skoler i mange av distriktene våre. Samtidig vil stykkprisfinansiering være utrolig urettferdig for skolene våre – skolene har ulike typer utfordringer.

Regjeringen la fram en stortingsmelding om kvalitet i skolen som ble behandlet i Stortinget for litt siden. Det er viktig for oss å sikre kvalitet og tilpasset opplæring for den enkelte elev. Denne stortingsmeldingen tar et mye mer nasjonalt grep for å sikre kvaliteten i skolen. Man har etablert et varig system for etterutdanning av lærere, man har for første gang fått en systematisk rektorutdanning for alle de rektorene som ikke har den kompetansen som de trenger – alle de rektorene som har behov for mer kompetanse, skal få tilbud om rektorutdanning. Vi har innført flere timer i skolen, både i norsk, matematikk, språk og når det gjelder fysisk aktivitet. På 1.–4. klassetrinn innfører vi også en lovfestet rett til forsterket opplæring for elevene. Vi har øg etablert et program for skolebibliotekutvikling, som er utrolig viktig for å styrke skolebibliotekene og kunnskapen blant våre lærere, men også for at elevene skal få en god opplæring.

Vi er på rett vei. Vi styrker kvaliteten i skolen. Men hadde det vært slik om Fremskrittspartiet hadde styrt? Den sikreste oppskriften for å få lagt ned skoler i distriktene og få mindre penger til skolene, er å stemme Fremskrittspartiet ved årets valg.

Dagrun Eriksen (KrF) [14:08:44]: Jeg skal ikke begi meg inn i den diskusjonen som interpellanten og statsråden hadde om DJ-er, hvordan en skal spille plater, og hvilke plater som skal spilles – men jeg har lyst til å komme med et hjertesukk: Jeg er veldig glad for at statsråden ikke er historielærer i den norske skolen, for det er klart at med et slikt utvalg av historiefortellinger ville våre elever fått veldig dårlige historiekunnskaper. Det må også sies: Når man skal sammenligne, kan man ikke sammenligne epler og pærer. Man er også nødt til å si noe om den totale økono-

miske situasjonen under den forrige regjeringen. Det var en helt annen økonomisk situasjon. I respekt for historiefortellingen bør det også nevnes når man stadig vekk skal nevne grafer.

Det som ligger til grunn for interpellasjonen, er helt klart kommuneøkonomien. Regjeringen har fått ros. Kristelig Folkeparti har rost Regjeringen for at den det første året den styrte, gjorde noe helt annet på kommunesektoren enn man gjorde for høyere utdanning. Man økte kommuneøkonomien. Det var det behov for. Det var det viktig å gjøre i den situasjonen og med de økte midlene som denne regjeringen hadde.

Men festen er over. Kaken er spist. Noen rakk kanskje ikke engang å få begynt å spise av kaken. Det man ser nå, er en helt annen situasjon. Man ser kutt i skoler, man ser kutt i helse, man ser kutt i kulturtilbud i skolene, grunnet befolkningsvekst, vedlikehold, reformer som har kommet, resultatkrav som påføres kommunesektoren. Festen er over, og vi er i en annen økonomisk situasjon enn den veldig mange lokale kommunepolitikere så etter det første året med den rød-grønne regjeringen.

Men så er spørsmålet: Er øremerking svaret for å verne om vår bit av kaken, nemlig skolen og skolens situasjon? Jeg tror ikke det er svaret. Jeg tror ikke at det bare er kommunepolitikernes ansvar å prioritere mellom de midlene, og at det er viktig å styre dette selv, men jeg tror at skolen trenger lokalt skoleeierskap. Vi trenger lokale kommunepolitikere som føler eierskap, som involverer seg i skolen, som tar ansvar, som lager lokale tilpasninger, og som setter skolen inn i et lokalt perspektiv. Derfor vil en øremerking hvor staten er den som styrer, hvor vi hopper over alle lokale ledd og rett ut i skolen, ikke gi den lokale tilhørighet som jeg ønsker at den norske skolen skal ha. Det at alt skal styres fra staten, er feil. Jeg mener at vi trenger det lokale engasjementet og de lokale tilpasningene for å få det til.

Men så er jo det andre spørsmålet: Hvilke rammebetingelser får man når det gjelder å utføre det lokale eierskapet? Hvilke rammebetingelser får man fra den rød-grønne regjeringen når det gjelder å lage skole? Kristelig Folkeparti mener at den satsingen på skole som vi har sett fra denne regjeringen, hvor flere timer på vei mot et heldags skoleprosjekt har vært den store, store løsningen på alle skolens utfordringer, er en helt feil prioritering. Et slikt heldags skoleprosjekt, hvor flere timer er den eneste løsningen, løser ikke den utfordringen vi har, knyttet til lærermangel og kompetanseheving blant lærerne. Jeg har lyst til å si at det virker som om det har gått politisk prestisje i dette. Man har ikke tenkt på hva skolen virkelig har behov for, og hva som er elevens beste, for det er ikke slik at flere timer i skolen automatisk gir økt kvalitet og tilpasset opplæring. Det vi trenger, er flere lærere. Med en annen satsing enn flere timer, tror jeg at vi hadde fått til det.

I diskusjonen om hvordan det var før, og hvordan det er nå, har kanskje et hovedtema i interpellasjonen, nemlig tilpasset opplæring, druknet litt. Med flere lærere hadde vi klart å få til en mulighet til f.eks. større praksisretting av teorien, tilpasset opplæring for elever som trenger å bli

sett fordi de har andre egenskaper enn teoristerke evner. Spørsmålet om hvordan man kan lære, istedenfor hvor mye tid man har for å lære, kunne man ha brukt mer tid på – altså kreativitet, annerledes tenkning rundt pedagogikk, hvis man har flere lærere, ikke bare flere timer.

Jeg registrerer atter en gang at i diskusjonen om tilpasset opplæring har hjem/skole, den store mangelen på trøkk i saken, ikke vært nevnt fra Regjeringens side som et viktig punkt.

Inger S. Enger (Sp) [14:14:15]: Dette syns jeg har vært en interessant og til dels overraskende debatt. Jeg må nesten si at jeg syns det var artig at Senterpartiet ble spurt om hvordan vi holder ut med den distriktpolitikken som denne regjeringa fører. Det sier altså et parti som f.eks. vil kutte Nord-Norge-tilskuddet. Jeg må bare si at jeg gleder meg innmari til et glødende engasjement for distriktslandbruket. Det vil vel komme ved neste korsveg, får vi håpe.

I denne debatten beskrives det også mye historie – det er riktig – iallfall sett med ulike politiske briller. Jeg vil prøve å være framtidsretta. Jeg tenker at det er viktig for oss at vi får lagt ting bak oss, uansett hvilken politisk oppfatning vi har, og at vi må tenke framover.

Denne interpellasjonen, slik jeg leser den, har veldig mange elementer i seg – og jeg kan plukke dem fra hverandre. Jeg kan lese finanskrise, jeg kan snakke om kommuneøkonomi, fagorganisasjoner, øremerka midler, tilpassa opplæring og nedlegging av skoler. Det går ikke an i et fire minutters innlegg å komme inn på alt dette. Mye er allerede sagt.

Jeg vil ta tak i noe av det som interpellanten er opptatt av, bl.a. det at fagorganisasjonene ønsker øremerka midler. Det finner jeg helt rimelig. De vil sjølsagt skjerme sin sektor i budsjettssammenheng. Det er forståelig, og det er godt ment. Fagforeningene gjør jobben sin. Men politikere er nødt til å tenke sektorovergripende – de må rett og slett tenke helhet – og da vil som regel rammetilskudd være riktigere enn øremerka midler.

Så vidt jeg husker, nevnte statsråden i innlegget sitt at øremerka midler kan være et godt virkemiddel når det gjelder nye nasjonale, prioriterte tiltak. Det er jeg enig i. Barnehageutbygging er ett eksempel. Tidligere har en med hell brukt øremerka midler i opplegg når det gjelder omsorgstjenester for eldre. Generelt sett mener Senterpartiet at en bør være tilbakeholden med denne type tilskudd. Det vil heller ikke være riktig med tanke på lokaldemokratiet. Kommuner er forskjellige og har ulike behov.

Interpellanten er bekymra for tilpassa opplæring. Det går det an å være enig i, og det er mange av oss som er enig i at det er alvorlig. Jeg mener at det ikke nødvendigvis er noen sammenheng mellom øremerka tilskudd og tilpassa opplæring. I to stortingsmeldinger denne perioden er det fokusert på skolen og skolehverdagen. Jeg tenker sjølsagt på St.meld. nr. 16 for 2006–2007, Tidlig innsats ..., og St.meld. nr. 31 for 2007–2008, Kvalitet i skolen. Jeg har faktisk lyst til å sitere litt fra kap. 6.3.4 i St.meld. nr. 16. Kapitlet heter Tilpasset opplæring.

«Utvikling og læring i skolen skjer i møtet mellom eleven, læreren og fagenes innhold. Læreren er ansvarlig for at elevens møte med skolen blir positivt, slik at det vekker faglig interesse, gir motivasjon og fører til læring.»

Det er skrevet mye om dette, som er veldig bra.

Så kan en si: Det er naturligvis lett å få til en stortingsmelding med vakre ord, men det er skolehverdagen som teller. Det er jeg også enig i. Men mitt poeng er at læreren er helt sentral når det gjelder å få til tilpassa opplæring. Dette er personavhengig, kanskje mer enn det burde være. Skoleledelsen og lokalpolitisk ledelse bør mer inn i bildet. Dette vet vi fungerer fint noen steder, men det er ikke implementert på alle skoler og i alle kommuner. Ting tar for lang tid, og det er derfor bra at det blir mer tilsyn i skolen.

I tillegg blir det fra høsten, fra første til fjerde trinn, en forsterket opplæring i norsk og matte. Vi får et system for videreutdanning av lærere og en skolelederutdanning for nytilsatte rektorer og for rektorer som ikke har lederutdanning. Dessuten er jo stortingsmeldinga om lærerutdanning rett rundt hjørnet.

Til sist, fra min tid som lokalpolitiker: I vår kommune skulle det legges ned en skole som hadde rundt 25 elever, og det smerter som regel. Men det kom uventet drahjelp. Rektor Solberg, som var ved skolen, ønsket seg større forhold og ville slutte, og da sa foreldrene: Hvis Solberg slutter, kan vi like godt legge ned hele skolen.

Å lage en regel ut fra denne historien er neppe riktig. Men det er et relevant og godt eksempel på at lærerens innsats er av uvurderlig betydning.

Odd Einar Dørum (V) [14:19:26]: Representanten Anundsen er en allsidig representant, og ved sitt innlegg har han i grunnen brettet ut langt mer enn en debatt om skole. Han har brettet ut en debatt om hvorvidt vi skal ha kommuner, og hvordan vi skal ha kommuner.

Derfor vil jeg starte med å gjøre rede for Venstres prinsipielle syn på kommuner. Venstre er mot kommuner som er rene statsfilialer, og vi er mot kommuner som i praksis er ribbet for så mange oppgaver at de til slutt blir en slags utvidet velforening. Vi er ideologisk for kommuner som er sterke, og det kommer vi til å vise på forskjellig vis gjennom det knappe året fram til valget. Men det betyr også at vi ikke er tilhengere av å velge øremerkingsveien. Hvis øremerking i den nåværende situasjon hadde vært gjennomført på omtrent hvert eneste område hvor det hadde vært aktuelt, ville jo ikke det ha løst et eneste av de problemene som representanten Anundsen tok opp i dag. Så er vi også for – vi som er glad i offentlig sektor – at det når det gjelder den offentlige sektoren, skal være en form for kritisk utfordring, slik at den blir god i å organisere seg.

La meg ta en del selvkritikk. Da Venstre var med på å løfte fram det som nå heter Kunnskapsløftet – som har fått bred tilslutning, og som gjennomføres med stor styrke – var vi antakelig ikke bevisste nok på hvor nødvendig det var å skape bevissthet hos lokale skoleeiere, altså kommunene, om hvor viktig det var å være gode skoleeiere. Jeg tror vi må si det! Det ble en veldig konsentrasjon, med

rette, omkring hvilke ferdigheter elevene skulle ha. Vi ser jo hvordan man har lagt vekt på å definere ferdighetene, måle ferdighetene. For eksempel i Oslo-skolen har man jo hatt en fantastisk resultatforbedring i løpet av de siste sju-åtte årene – og det i en by som nå har 40 pst. språklige minoriteter.

Men vi ser også i et fylke som Sogn og Fjordane – hvor man ikke har 40 pst. språklige minoriteter, og hvor man ikke har like mange penger som i Oslo – at man ved et ultragodt samarbeid mellom Utdanningsforbundet, Kommunenes Sentralforbund og Høgskolen i Sogndal skaper et trykk og en systematikk rundt skolering av rektorer og lærere med de midlene man har, noe som igjen skaper gode resultater. Det å lære av hva det vil si å bli kvalitetsbevisst, er viktigere enn noen gang.

Som én av tre partnere i Bondevik II-regjeringen, vil jeg si – og jeg er sikker på at mine kolleger i andre partier fra den tiden vil være enig i det – at vi ikke var bevisste nok på å se hvor viktig det var med de gode lokale, aktive skoleeierne. Derfor har Venstre gjennom hele denne stortingsperioden, og også tidligere, sagt at vi er nødt til å gjenreise en debatt om skolens innhold lokalt.

Da får vi også debatten om mange av de spørsmålene som var representanten Anundsens anliggende. Hvor gode er vi til å se de enkelte elevene? Hvor gode er vi til å organisere dette? Det er min erfaring at mange av de debattene får man ikke til. Men noen steder har man fått det til, og der har man f.eks. kommet på den gode tanke at det er en gripende dum idé å tro at man skal ha én rektor for seks skoler. Man har altså kommet fram til at det er godt å ha kompetanse på hver skole for å lede en god skole, på samme måte som en skal ha en god kompetanse i en kommune for å drive en god skole. Jeg har tidligere nevnt et eksempel fra Halden Arbeiderblad – det var en kaotisk debatt, men den endte med den felles erkjennelsen at det å avsette en rektor ved en skole, en faglig leder, en god leder, var en veldig dårlig løsning. Selv i en trang tid fant de ut at det var noen grep som var riktige enn andre.

Venstre tror på å få denne debatten tilbake. Den er faktisk hjemlet i den avtalen som er gjort mellom Kommunenes Sentralforbund og utdanningsorganisasjonene, hvor det står at man skal ha en debatt før man fastsetter arbeidstidsbestemmelser og arbeidstidsavtaler lokalt, eller fastsetter mål for skolen. Og «mål for skolen» oversatt til en annen type språk i det norske språk, betyr at en skal bli enig om hva en vil med skolen. Og det å få en slik debatt, en temadag om skolens faglige innhold, er jeg sikker på vil gjøre at man blir bedre.

Og så er det slik at noen steder hvor man seigt og systematisk har bestemt seg for at det blir bedre i skolen hvis man har klare læringsmål, har klare forventninger om hvordan de målene skal måles, satser på å styrke lærerne, satser på å styrke skoleledelsen – man satser på å styrke skoleledelsen også på kommuneplan, som f.eks. i denne store byen Oslo med 40 pst. språklige minoriteter – får man gode resultater.

Det er ikke slik at det offentlige ikke kan levere gode resultater. De kan gjøre det, men det må utfordres. Venstre

velger å ta den debatten ut fra den oppfatningen vi har av kommuner. Vi vil altså ha kommuner som er reelle og sterke, og vi vil ha lokalpolitikere som kan fungere på den måten.

Representanten Anundsen skal ha ros for å ha trukket opp til en ganske bredspektret debatt, hvor vi får alle disse skillelinjene på bordet.

Så skal jeg ikke gå inn på debatten om hvem som var best eller dårligst i overgangen mellom to regjeringer. Jeg skal bare nøye meg med å si at den som er best til å ta opp det jeg nå har formulert, nemlig på nytt å reise en lokal debatt om skolen, vil ha nøkkelen i sin hånd til hvorvidt skolen skal være en god skole og en skole som prioriteres. Det nytter å mobilisere folk. Venstre tror på det, og vi skal bidra til det som skoleparti nasjonalt og lokalt.

Anders Anundsen (FrP) [14:24:45]: Jeg vil takke for debatten, og jeg tror det er viktig at en også i fremtiden holder et sterkt fokus på utålmodigheten når det gjelder å bedre kvaliteten i skolen.

Så er jeg enig med representanten Dagrun Eriksen: Jeg er glad for at statsråd Solhjell ikke er historielærer, for hans elever ville antakelig trodd ikke bare at Fremskrittspartiet hadde sittet i regjering tidligere, men at de i tillegg hadde gjort det i svært, svært lang tid. Det er med respekt å melde ikke helt riktig, dessverre. Da ville situasjonen vært helt annerledes og mye bedre, naturligvis. Men det er altså helt uinteressant.

Det statsråden egentlig gjør her, er å skape en virkelighetsforståelse som er helt annerledes her inne enn det den er der ute. Statsråden skaper altså fortsatt forventninger hos elever og hos foreldre som ikke kan leveres lokalt. Det er ikke slik at de ikke kan leveres lokalt fordi kommunene ikke vil, eller fordi kommunepolitikere ikke ønsker å prioritere skole – for det ønsker kommunepolitikere. Problemet er at de ikke har handlingsrom nok til å gjøre det. Det er jo der utfordringen ligger. Og for å skape det økonomiske handlingsrommet kan man naturligvis velge å gi kommunene mer frie midler, men da må man altså gi så mye at det faktisk ikke kuttes i de viktigste velferdstjenestene i kommunene. Og det har ikke denne regjeringen gjort. Det er riktig som statsråden sier, at det i 2006 ble overført mer penger til kommunene og at realveksten var stor, men siden 2006 har altså realveksten vært negativ. Det resulterer i at det tilbudet vi gir elevene våre i dag, ikke er tilstrekkelig godt. Det er særdeles leit.

Representanten Opheim sa at han har tillit til at lokalpolitikere vurderer dette med skolestruktur best. Ja, det er jeg enig i. Men det er forskjell på å vurdere skolestruktur ut fra romslige økonomiske rammer og å diskutere skolestruktur ut fra at du må spare penger. Det er to helt forskjellige diskusjoner. Og hvis kommunene hadde handlingsrom til å foreta en vurdering av hva som var den beste pedagogiske og faglige skolestrukturen, uten hele tiden å ha øksen over hodet i forhold til å kutte penger, tror jeg vi ville sett en annen type skolestruktur enn det vi ser blir resultatet av denne regjeringens politikk.

Og så er det selvfølgelig feil når representanten Lena

Jensen hevder at den sikreste medisin for å legge ned skoler i distriktene er å stemme Fremskrittspartiet. Jeg orker ikke engang å gå inn på den typen uttalelser.

Men det jeg kan gå litt inn på, er at Inger Enger sa at jeg hadde sagt noe om at jeg ikke skjønnte hvordan Senterpartiet kunne leve med denne regjeringens distriktspolitikk. Det sa jeg ikke. Jeg spurte om hvordan de kan leve med denne regjeringens nærskolepolitikk. Det eksemplet jeg brukte, finner en over hele landet, ikke bare i de områdene som er definert som distriktsområder.

Jeg konstaterer til slutt at Fremskrittspartiet er det eneste partiet som støtter Utdanningsforbundet, FUG og Elevorganisasjonens initiativ til øremerking.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [14:28:09]: Ein ting er eg iallfall veldig einig med representanten Eriksen og representanten Anundsen i, og det er at vi skal vere glade for at eg ikkje er historielærer i den norske skulen. Eg er glad for det sjølv, og eg er sikker på at mine moglege elevar er glade for det. Dei ville ha fått ein lærar – formidlingstalente kan diskuteras – utan fagleg kompetanse, utan studiepoeng i faget, og som heller ikkje har lærarutdanning. Det ville neppe vore ein god idé.

Når det er sagt, var det òg andre ting eg var einig med fleire av representantane i salen i. Eg synest denne debatten bringa fram fleire andre perspektiv på korleis vi skal tilby betre tilpassa opplæring lokalt.

Til det representanten Eriksen og fleire var inne på, trur eg det er litt ulikt syn blant partia på Stortinget om ein først og fremst bør konsentrere seg om å betre innhaldet i dei timane vi har for betre å treffe elevane, eller om ein bør utvide talet på timar. Eg trur at vi i fortsettjninga både må skape ein ny skuledag med fleire timar og eit anna innhald og betre innhaldet i dei timane vi har. Noko av det mest positive den førre regjeringa gjorde på skulefeltet, var at ein faktisk utvida skuledagen for dei minste elevane med ni klokketimar. Men veldig mykje av det vi veit no, er at det er ekstremt viktig med kvaliteten på dei lærarane vi har, korleis dei underviser, oppfølginga som skjer, at nasjonale prøver osv. finn stad – og at det betyr ein forskjell at vi har nok tid. Vi ligg godt etter gjennomsnittet i OECD i talet på timar. Det kanskje mest eintydige rådet vi får frå OECD og andre som vurderer norsk skule, er at skuledagen bør utvidast og gjerast betre.

Så bringa representanten Dørum inn eit anna og viktig perspektiv, nemleg lokale skuleeigarar. Noko av det vi føreslo i etterkant av kvalitetsmeldinga, eit lovforslag som er på høyring no, er ei plikt til å avlevere ein rapport. Ein rapport i seg sjølv er ikkje viktig, men det er ein teknikk og eit grep for å skape den debatten i det politiske miljøet og det engasjementet, den aktiviteten og den kompetansen i det administrative miljøet lokalt som kan føre det vidare.

Eg vil avslutte med å seie at sjølv om det no er slik at alle andre parti eigentleg, så vidt eg kan forstå, har avvist det forslaget om øymerking og det dermed ikkje blir gjennomført av denne regjeringa, neppe av ei anna regje-

ring heller som Framstegspartiet eventuelt skulle sitje i, er det i alle fall brei semje om den satsinga på intensjonen i Anundsen sin interpellasjon, meir tilpassa opplæring, betre lærarar, meir tidleg innsats og eit sterkt lokalt engasjement for det.

Eg takkar for debatten.

Presidenten: Sak nr. 4 er dermed avsluttet.

Sak nr. 5 [14:31:14]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.32.
